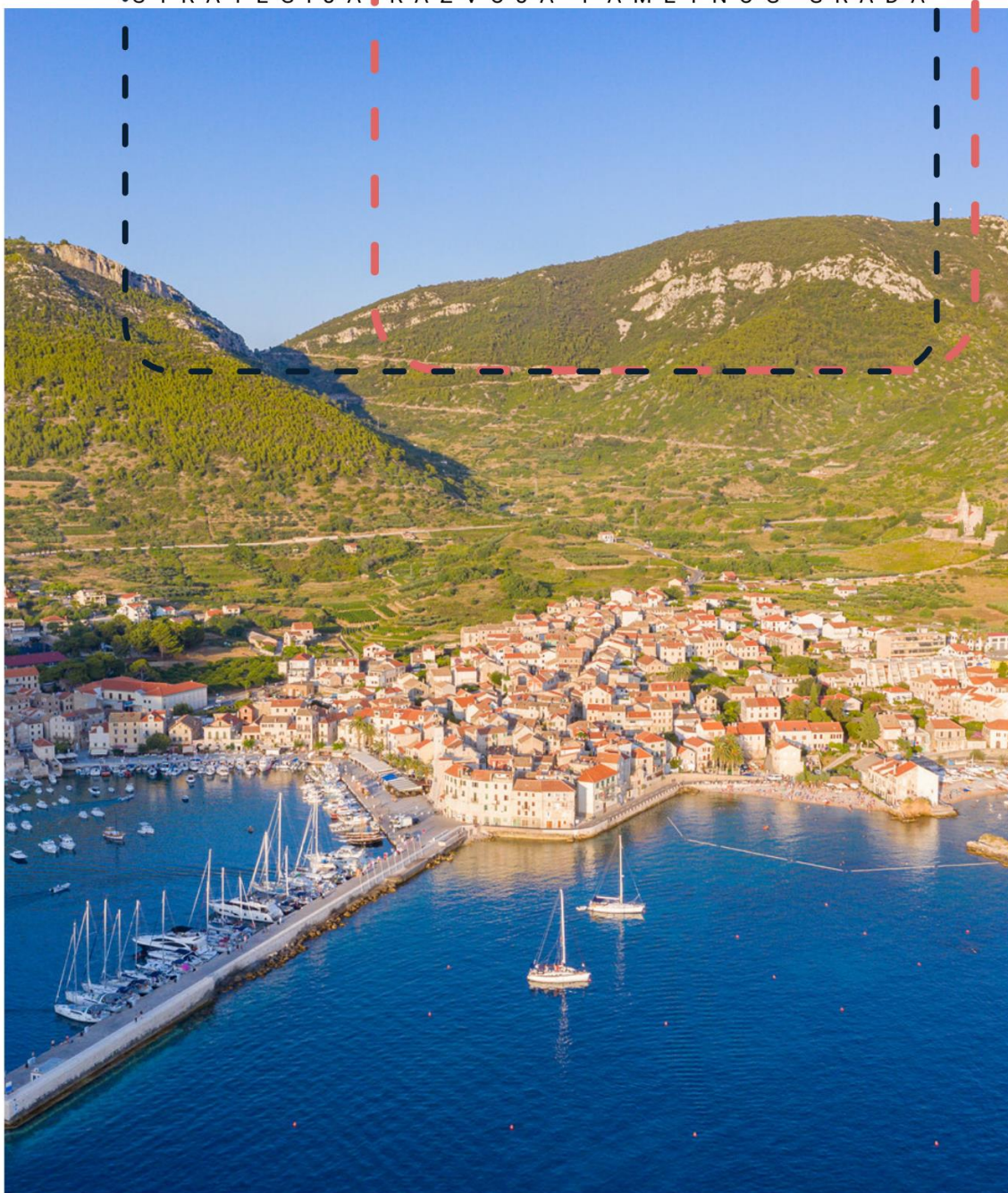

Komiža - pametan grad

STRATEGIJA RAZVOJA PAMETNOG GRADA

Naziv dokumenta	Komiža – Pametan grad Strategija razvoja pametnog grada
Naručitelj	Grad Komiža
Izradio	Apsolon strategija d.o.o.
Datum	1. siječanj 2021.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Metodologija.....	2
3. Smart City koncept.....	4
4. Povijesne determinante razvoja.....	6
5. Strateška usklađenost i zakonska regulativa.....	7
6. Osobna iskaznica grada.....	10
7. Analiza stanja.....	12
7.1. Infrastruktura.....	12
7.1.1. IT.....	12
7.1.2. Vodoopskrba, odvodnja i energetika.....	13
7.1.3. Gospodarenje otpadom.....	15
7.1.4. Promet.....	16
Pametna rješenja u segmentu infrastrukture.....	18
7.2. Poduzetništvo i obrtništvo.....	19
7.2.1. Ribarstvo.....	23
7.2.2. Turizam.....	25
7.2.3. Poljoprivreda.....	29
7.2.4. Zaposlenost.....	31
Pametna rješenja u segmentu poduzetništva i obrtništva.....	32
7.3. Prirodne posebnosti.....	32
7.3.1. Okoliš i prirodna baština.....	32
7.3.2. Geopark Viški Arhipelag.....	33
Pametna rješenja u segmentu prirodnih posebnosti.....	34
7.4. Društvo.....	34
7.4.1. Civilno društvo.....	34
7.4.2. Odgoj i obrazovanje.....	35
7.4.3. Socijalna skrb i zdravstvo.....	36
7.4.4. Kultura i sport.....	38
7.4.5. Upravljanje gradom.....	40
Pametna rješenja u segmentu društvenog uređenja i upravljanja.....	41

8. SWOT.....	42
9. Vizija i ciljevi.....	43
10. Mjere	49
Mjere usmjerene ostvarenju strateškog cilja 1.....	49
Mjere usmjerene ostvarenju strateškog cilja 2.....	57
Mjere usmjerene ostvarenju strateškog cilja 3.....	68
11. Provedba i izvještavanje.....	84
11.1. Odgovornosti za provedbu i praćenje provedbe.....	84
11.2. Izvještavanje, praćenje i ocjena uspješnosti	84
12. Terminski plan.....	85
13. Popis ilustracija	90

1. Uvod

Grad Komiža uspješno je aplicirao na natječaj Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost za primjenu koncepta pametnih gradova te je u okviru tog natječaja izrađena predmetna strategija. Koncept pametnih gradova i pametnih otoka postaje centralna ideja oko koje se izrađuju planovi razvoja većine gradova. Upotrebom takvog pristupa osigurava se praćenje novih trendova digitalno naprednih rješenja te se grad Komiža pozicionira za daljnji rast i razvoj u skladu s vremenom.

Grad Komiža trenutno ima važeći Strateški razvojni program koji ističe krajem 2020. godine, pa je prepoznata važnost organizacije novog ciklusa strateškog planiranja, odnosno osmišljavanja ključnih smjernica za društveni, gospodarski i infrastrukturni razvoj. Strateško promišljanje budućeg razvoja važno je za svaki grad, a za Komižu u datom trenutku ima možda još i veću važnost. Naime, kao gradu s najmanje stanovnika u RH, važno je iskoristiti proces strateškog planiranja za uspješno pozicioniranje i planiranje mogućih prirodnih partnerstava. Posebnost Komiže kao otočnog grada dodatno potencira važnost planiranja kako bi se uspješno nosili s prisutnim izazovima razvoja (npr. depopulacija). Završno, važnost strateškog planiranja u ovoj fazi dodatno naglašava početak novog ciklusa strateškog planiranja na nacionalnoj razini i dovršetka Strategije regionalnog razvoja RH do 2030. godine odnosno možda još važnije pripreme novog financijskog mehanizma na razini EU fondova za razdoblje od 2021. do 2027. godine.

Dokument je podijeljen u **3 osnovna dijela**:

1. **OPĆI**, koji daje socio - ekonomski, strateški i zakonodavni okvir navodeći metodologiju i primjere dobre prakse;
2. **ANALITIČKI**, koji prolazi kroz osnovna područja razvoja pametnog grada;
3. **STRATEŠKI**, koji definira viziju razvoja, određuje osnovne ciljeve razvoja grada Komiže i pobliže opisuje mjere kojima će se postići zamišljeni indikatori razvoja.

2. Metodologija

Metodologija izrade strategije definiran je proces koji obuhvaća više faza i preispitivanja te obuhvaća više principa koji moraju biti prisutni kako bi Strategija bila valjana i relevantna. Sustavan pristup temelj je svakog strateškog planiranja, kako bi se na metodološki prihvatljiv način obuhvatili svi segmenti razvoja nekog područja - prostorno ili tematski. Pritom je važno stavljati naglasak na određene segmente koji su prepoznati kao najvažnije odrednice budućeg razvoja i nude najviše perspektive u razvoju neke cjeline.

Izdvojena su 2 osnovna koraka u izradi dokumenta: **detaljna analiza stanja (1)** i **strateško promišljanje (2)** o mogućnostima razvoja određenog područja.

S ciljem izrade analize koja je potpuna, precizna i daje uvid u pravo stanje stvari, odrađen je niz aktivnosti. Najprije je izrađena analiza dionika koji su prepoznati kao važni u određenim segmentima razvoja te su detaljno proučeni svi ključni dokumenti za razvoj grada i projekti u koje je grad uključen. Svi koraci su izrađeni u suradnji s Radnom skupinom koja je sastavljena od vanjskih savjetnika i predstavnika gradske uprave s ciljem dobivanja kvalitetnih provjerenih informacija. Odrađeno je najprije sekundarno (uredsko, desk) istraživanje izvora i podataka o Gradu s ciljem stvaranja kvalitetne podloge. Izrađena je anketa za javnost koja je bila otvorena više od mjesec dana te je zaprimljeno ukupno 15 odgovora. Obzirom na sektorske specifičnosti odrađeni su intervjui s ključnim akterima odnosno poslana je dodatna anketa sa sektorski relevantnim pitanjima. Analitički dio završen je izrađenom SWOT analizom koja je uzela u obzir sve nalaze analitičke podloge, čime je završen pregled postojećeg stanja fizičke infrastrukture, socijalnog kapitala i postojećih pametnih rješenja i potreba.

Strateško promišljanje i pristup osiguran je kroz radionicu strateškog planiranja koja je održana u listopadu kako bi ključni dionici razvoja mogli iskazati svoja razmišljanja vezano uz mogućnosti razvoja Komiže. Uz navedeno, kroz Radnu skupinu komunicirane su sve ideje koje su prikazane u razvojnim mjerama. Strateški dio uključuje viziju i misiju, strateške ciljeve kao osnovne pravce razvoja odnosno specifične ciljeve s konkretnim prioritetima ili mjerama za provedbu.

Za kraj je važno napomenuti da je prilikom izrade dokumenta poštovano osnovno načelo participativnosti odnosno partnerstva u izradi dokumenta. Načelo partnerstva obvezuje tijelo zaduženo za izradu i provedbu akta strateškog planiranja da u procesima strateškog planiranja osigura partnerstvo s glavnim dionicima i nadležnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, uz uključivanje gospodarskih udruženja i socijalnih partnera, akademske i znanstvene zajednice, organizacija civilnoga društva te zainteresirane javnosti. Navedeni su bili uključeni u razgovore, ankete, radionice kako bi izrada dokumenta bila što je moguće više uključiva.

Participativnost procesa pokazao se kao svojevrsan izazov obzirom na generalnu nerazvijenost kulture sudjelovanja u RH u procesima donošenja javnih politika pa tako i strateškog planiranja na lokalnoj razini. Stoga odaziv lokalne zajednice nije bio na zavidnoj razini, ali se istome pokušalo doskočiti s prije spomenutom anketom koja je zahtijevala manje intenzivan angažman i na taj način

dobiti donekle reprezentativan uvid u potrebe građana. Uz navedeno, nastojalo se doprijeti do građana putem plakata (vezano uz održavanje radionice) koji su bili istaknuti na mjestima gdje se lokalni stanovnici okupljaju.

Timeline procesa:

- početak procesa - 27.5.2020.,
- inicijalni radni *kick off* sastanak - 4.6.2020.,
- anketa za građane i ključne dionike - 23.7. otvorena više od mjesec dana,
- intervjui - srpanj - kolovoz - rujan 2020.,
- radionica strateškog planiranja - listopad 2020.,
- on-line savjetovanje s gradskom upravom za prvi dio strategije - studeni 2020.,
- on-line savjetovanje s gradskom upravom za drugi dio strategije – prosinac 2020.,
- javno savjetovanje.

3. Smart City koncept

Teško je uzeti jedan koncept koji će biti primjenjiv na sve gradove i koji će se koristiti širom svijeta kao temelj razvoja. Ipak, koncept pametnog upravljanja (eng. *smart governance*) sve je prisutniji kao okvir unutar kojeg se promišlja o specifičnim razvojnim potrebama određenog područja. U tom kontekstu, ovu strategiju razvoja grada Komiže treba promatrati kroz 3 “smart” pristupa (3S):

- **Smart City**
- **Smart Island**
- **Smart Tourism**

Pametni grad

Pojam pametnih gradova (eng. *smart city*) nije jednolično definiran u literaturi koja se bavi strateškim promišljanjem razvoja gradova. Pritom, sve definicije uključuju korištenje informacija, zaprimljenih putem raznih senzora i uređaja (IoT) u cilju uključivanja građana odnosno učinkovitijeg upravljanja gradom, a prema specifičnim definicijama pametnih gradova, fokus razvoja se stavlja ili na sensoriku ili na umreženost podatka dok određeni pristupi zagovaraju pametnog građana kao središnje pozicije za razvoj odnosno pružanjem pravovremenih i potrebnih informacija, obrazovnom podrškom i privlačenjem visokoobrazovne radne snage.

Pametni otok

Inicijativa pametnih otoka (eng. *Smart Island Initiative*) predstavlja *bottom-up* pristup europskih otočnih zajednica koji zajedno osmišljavaju inicijative za tehnološke, socijalne, ekološke, ekonomske i političke inovacije koje se provode na otocima. Navedena inicijativa pametni otok definira kao “otočni teritorij koji krenuo putem otpornosti na klimatske promjene, kombinirajući napore za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu, kako bi se omogućio održiv lokalni ekonomski razvoj i visoka kvaliteta života lokalnog stanovništva. Navedeno se postiže primjenom pametnih i integriranih rješenja za upravljanje infrastrukturom, prirodnim resursima i okolišem u cjelini, podržanih korištenjem IKT-a, a istovremeno promičući upotrebu inovativnih i društveno uključivih programa upravljanja i financiranja.”

Bitno je naglasiti da je pojam i koncept pametnog otoka definiran *Zakonom o otocima (NN 116/18)*, i kao takav prisutan je u recentnoj otočnoj razvojnoj politici, ali i budućem strateškom promišljanju i planiranu razvoja RH, jer je u sklopu *Nacionalne razvojne strategije 2030., Razvojni smjer 4. Ravnomjerni regionalni razvoj, Strateški cilj 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima*, naznačen prioritet razvoja pametnih i održivih otoka.

Članak 5. *Zakona o otocima* tako pametni otok definirana kao: *otok koji se uz korištenje odgovarajućih alata i inovativnih rješenja razvija ekološki, društveno, tehnološki i ekonomski održivo, gradeći pritom kružno gospodarstvo i povećavajući samodostatnost i otpornost na klimatske promjene; pametni otok je sastavnica ukupne prostorno-ekonomske razvojne politike jer se kao predložak može i treba koristiti za planiranje i promicanje razvoja održivih tehnologija koje se, jednom isprobane i uhodane u otočnim uvjetima, mogu u većem obujmu uvoditi i na kopnu.*

Pametni turizam

Obzirom na važnost turizma, završni “S” predstavlja smart turizam koji definira određeno mjesto kao pametno ako olakšava pristup turističkim i ugostiteljskim proizvodima, uslugama, prostorima i iskustvima putem alata temeljenih na IKT-u. Pametna odredišta predstavljaju zdravo socijalno i kulturno okruženje koje je usredotočeno na ljudski i socijalni kapital koji posjeduje, na kojima temelji inovativna inteligentna rješenja podržavajući poduzetnički način razmišljanja i međusobnu povezanost dionika.

Iz navedenih definicija 3S koncepta, vidljiv je naglasak na digitalnim rješenjima i infrastrukturi te raznim IKT alatima. Ipak, ova smart city strategija grada Komiže, naglasak neće staviti isključivo na digitalna rješenja, već će više biti u skladu s definicijom pametnog otoka i šireg razumijevanja koncepta pametnog upravljanja određenim područjem i sektorom odnosno fokusirat će se na sljedeće koncepte:

- **ODRŽIVO**
- **LOKALNO**
- **UKLJUČIVO**

Završno, treba napomenuti kako se korištenje tehnologije i IKT alata provlači horizontalno kroz sve ciljeve i mjere, ukoliko se pokaže da njeno korištenje donosi komparativnu prednost za razvoj te naglašava gore navedene koncepte održivosti, s naglaskom na lokalne resurse i uključuje zajednicu u unaprjeđenje kvalitete života. Svi digitalni alati i napredna infrastruktura moraju biti u službi zajednice i unaprijediti kvalitetu života te doprinijeti gore navedenim konceptima.

4. Povijesne determinante razvoja

Ime Grada Komiže (Val Comeza) prvi put se, u pisanim izvorima, spominje u povijesnom mletačkom zauzimanju otoka Visa oko 1145. godine. Otokom Visom, pa tako i Gradom Komižom, početkom 13. stoljeća vladali su hrvatsko-ugarski kraljevi, a mletačka vlast ponovno je uspostavljena krajem istog stoljeća kada su benediktinci s Biševa počeli u Komiži graditi samostan Sv. Nikole (Muster) koji je danas zaštitnik Grada.

U kasnijem razdoblju (16. stoljeće) Komiža se počinje spominjati kao selo Villa Comisae. Krajem 16. stoljeća Komiža je postala središte ribarstva otoka Visa, a komiški ribari svojim su brodicama gospodarili Jadranom i trgovali ribom sa susjednom obalom. Također su i kao iseljenici stvarali ribarska središta na pacifičkim obalama obje Amerike. Ribarstvo je tada bilo gospodarska grana koja je omogućila ubrzani razvoj Grada kroz izgradnju crkvi, utvrda i velikih kuća, a donosila je bogatstvo i Hvaru i Veneciji.

Komižani su poznati kao prvi ribari otvorenog mora koji su za takvu vrstu ribarenja izradili poznati komiški brod, Gajetu Falkušu. Jedinstvena je što u sebi krije dva broda, nisku veslaricu prikladnu za ribolov (osobito za izvlačenje mreža), te barku visokih bokova za jedrenje i prijevoz tereta. Ime Falkuša nastalo je od „Folki“, bočnih stranica koje su omogućavale navedenu transformaciju. U 16. stoljeću u komiškoj su uvali bile 74, a danas postoje četiri gajete Falkuše, jedine na svijetu, te samo nekolicina ljudi koji njima znaju upravljati. U drugoj polovici 20. stoljeća potopljena je (tada) zadnja gajeta Falkuša no 1997. godine obnovljena je u okviru znanstveno-istraživačkog projekta kulturne ustanove Ars halieutica radi sudjelovanja na svjetskoj izložbi u Lisabonu (EXPO) 1998. godine.

U 17. stoljeću dovršena je gradnja utvrde oko crkve Sv. Nikole. Tijekom napoleonskih ratova (19. stoljeće) Komiža je bila obitavalište britanske vojske. U drugoj polovici 19. stoljeća otvorena je prva dalmatinska tvornica za preradu ribe. Početkom 20. stoljeća Komiža postaje najveće naselje na otoku Visu s gotovo 4000 stanovnika. Tada je izgrađen veliki lukobran i uređena luka. Tijekom II. svjetskog rata Komižu je prvo okupirala talijanska vojska, a potom je preuzima partizanska vlast.

Nakon osamostaljenja Hrvatske, 1992. godine, počinje turistički razvoj Komiže. Početkom 1993. godine obnovljena je komiška općina, a 1997. godine dobiva status Grada. Osim ribarstva i turizma, posljednjih se godina razvija i agroturizam. Iako Komiža danas ima oko 1400 stanovnika, razni izvori navode da u Americi živi između 20 i 25 tisuća Komižana odnosno njihovih potomaka. Komižu i danas prepoznajemo prvenstveno po ribarskoj tradiciji, brodu gajeti (Falkuši) te turizmu, a onda i po kulturno-povijesnim znamenitostima, prirodnoj baštini, tradicionalnim događanjima, tradicionalnoj komiškoj kuhinji te sportsko-rekreacijskim aktivnostima.

Kratka povijest komiškog prostora opisana je kako bi se prikazala stalna promjena odnosno prošlost bogata događanjima na prostoru Grada. Vidljivo je kako je Komiža oduvijek gajila svoju posebnost odnosno relativnu neovisnost uzevši u obzir strateški položaj. Upravo se u toj bogatoj prošlosti, tradiciji ribarstva i autohtonosti trebaju tražiti ideje za razvoj uparen s novim trendovima i digitalnim alatima.

5. Strateška usklađenost i zakonska regulativa

Ovaj dokument treba gledati dvojako, kao sektorsku strategiju koja će predložiti nove specifične mjere temeljene na digitalnim alatima (1) te kao osnovne smjernice koje će se pretočiti u plan razvoja grada koji je obavezan zakonom za nadolazeće razdoblje (2).

Obzirom na Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, ovaj dokument je uvažio i ideje razvoja prisutne u drugim strateškim dokumentima na višim ili nižim razinama, što uključuje sljedeće:

- Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine
- e- Hrvatska 2020.
- Strategija pametne specijalizacije za Republiku Hrvatsku 2020.
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.
- Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2030. godine.
- Županijska razvojna strategija Splitsko-dalmatinske županije za razdoblje do 2020
- Lokalna razvojna strategija LAG-a Škoji 2014. - 2020.
- Lokalna razvojna strategija u ribarstvu FLAG-a Škoji 2014.-2020.

Pregledom postojećih strateških dokumenata, utvrđeno je kako su isti većinom važeći upravo do 2020. godine. S tim u vezi, treba napomenuti kako je NRS 2030. Republike Hrvatske u trenutku pisanja ove strategije u procesu javnog savjetovanja pa je važno naglasiti da će ovisno o revidiranim ciljevima i mjerama nacionalne strategije možda biti potrebno pristupiti reviziji ovog strateškog dokumenta kako bi se određeni ciljevi uskladili, odnosno prilikom njene dopune i izrade Plana razvoja za nadolazeće razdoblje, integrirati razvojne ciljeve s nacionalne razine. Ipak, obzirom na progresivni koncept postavljenih ciljeva i područja njihovog obuhvata nije za očekivati potrebu veće izmjene dokumenta.

Trenutna verzija NRS 2030. upućena u javno savjetovanje ima postavljene sljedeće smjerove razvoja i strateške ciljeve (vidljiva je usklađenost ovog dokumenta i NRS 2030.):

- RS 1. Održivo gospodarstvo i društvo
 - SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo
 - SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi
 - SC 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom
 - SC 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske
- RS 2. Jačanje otpornosti na krize
 - SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život
 - SC 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji
 - SC 7. Sigurnost za stabilan razvoj
- RS 3. Zelena i digitalna tranzicija
 - SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost
 - SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva
 - SC 10. Održiva mobilnost

- SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva
- RS 4. Ravnomjeran regionalni razvoj
 - SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima
 - SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

U nastavku se daje kratki pregled trenutno važećih nacionalnih strateških dokumenata neovisno o njihovom trajanju i završetku 2020. godine.

Pristup informatizaciji i razvoj e-usluga u javnom sektoru u Republici Hrvatskoj definiran je Strategijom e-Hrvatska 2020. i u skladu je s Digitalnom agendom Europske komisije. Glavni cilj Strategije je povezati informacijske sustave tijela javne uprave iz svih sektora s ciljem pružanja što većeg broja e-usluga građanima i smanjivanja opterećenja građana na sustav. U konačnici će to dovesti do učinkovitije realizacije njihovih zahtjeva i interakcija s javnom upravom.

Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016. - 2020. ima za cilj poboljšanje životnog standarda i dugoročni rast koji će se potaknuti putem ulaganja u istraživanje i razvoj, inovacije i ljudski kapital. Strategija omogućava koncentraciju istraživačkih kapaciteta i infrastrukture u 5 glavnih sektora kojima se i dalje određuje okvir za ulaganje u IRI sektor.

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. usmjerava razvoj RH kao turističke destinacije iskorištavanjem konkurentskih prednosti te pri tome naglasak stavlja na poboljšanje strukture i kvalitete smještaja, nova zapošljavanja, investicije te povećanje turističke potrošnje, a sve u svrhu povećanja atraktivnosti i konkurentnosti destinacije. Također, strategija se temelji na marketinškim aktivnostima i razvoju turističke ponude (polazište su specifični oblici turizma).

Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2030. godine, s pogledom na 2050. godinu, predstavlja korak prema ostvarenju vizije nisko ugljične energije te osigurava prijelaz na novo razdoblje energetske politike kojom se osigurava pristupačna, sigurna i kvalitetna opskrba energijom. Strategija predstavlja širok spektar inicijativa energetske politike, kojima će se ojačati sigurnost opskrbe energijom, postupno smanjiti gubici energije i povećavati energetska učinkovitost, smanjivati ovisnost o fosilnim gorivima, povećati domaća proizvodnja i korištenje obnovljivih izvora energije. Upravo je to jedan od sektora u kojem grad Komiža i grad Vis prepoznaje svoje potencijale, sve s ciljem stvaranja energetski održivog otoka, pa u tom kontekstu treba sagledati i novoootvorenu solarnu elektranu koja donosi relativnu energetska neovisnost otoku.

Strategija razvoja županije do 2020. godine, vidi Splitsko-dalmatinsku županiju kao visokorazvijenu, otvorenu europsko-mediteransku regiju ugodnu za rad i život s očuvanim okolišem i prepoznatljivom kulturnom i prirodnom baštinom. Osnovni ciljevi su poboljšati kvalitetu življenja uz održivo korištenje prirodnih resursa, povećati konkurentnost gospodarstva, te unaprijediti ljudske potencijale i sustav upravljanja razvojem.

Možda više od nacionalnog strateškog okvira, na potencijal provedbe strategije veću će ulogu imati novi strateški okvir za kohezijsku politiku i EU fondove za razdoblje 2021. - 2027. Ukratko, novi okvir sastoji se od 5 osnovnih ciljeva:

1. Pametnija Europa - usmjerena na inovacije, digitalizaciju, gospodarsku preobrazbu i potporu malim i srednjim poduzećima
2. Zelenija Europa bez ugljika - učinkovita provedba Pariškog sporazuma i ulaganje u energetska tranziciju, obnovljive izvore energije i borbu protiv klimatskih promjena
3. Povezanija Europa - opremljena strateškim prometnim i digitalnim mrežama
4. Socijalnija Europa - uz pomoć europskog stupa socijalnih prava i podupiranjem kvalitetnog zapošljavanja, obrazovanja, stjecanja vještina, socijalne uključenosti i jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi
5. Europa bliža građanima - podupiranje strategija vođenih na lokalnoj razini i održivog urbanog razvoja u cijelom EU-u.

Uz navedeno, odobren je i dodatni paket pomoći u svjetlu pandemije COVID-19, tzv. instrument Next Generation EU (NGEU) koji je usmjeren na ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju.

Izrada Smart City strategije, odnosno postavljanje okvira budućeg razvoja na principe održivosti, zelene energije i fokusiranja na lokalne resurse u središtu je budućeg financijskog okvira. Grad Komiža u svakom od ciljeva novog višegodišnjeg financijskog okvira može pronaći svoju priliku i tražiti izvore financiranja za projekte budućeg razvoja. Primjerice, ulaganja u digitalizaciju javne uprave ali i manjih tvrtki (primjerice u sektoru proizvodnje ili turizma) iz cilja pametnije Europe, ulaganja u nove čiste oblike energije (primjerice solarne elektrane) iz cilja zelenije Europe, ulaganja u digitalnu infrastrukturu iz povezanije Europe. Završni cilj, Europa bliže građanima u svojim okvirnim dokumentima želi vidjeti projekte usmjerene lokalnim snagama i prilikama, što je svakako jedna od ideja ove strategije.

Ovako postavljen strateški okvir opće i sektorske (smart city) strategije jamči veliku vjerojatnost privlačenja sredstava iz fondova EU u nadolazećem razdoblju odnosno predstavlja osnovni korak za prijavu na natječaje, kojima je strateška usklađenost jedan od minimalnih uvjeta.

6. Osobna iskaznica grada

Grad Komiža			
Županija:	Splitsko-dalmatinska		
Otok:	Vis		
Geografski položaj:	43°02'40.2"N 16°05'30.5"E	Površina:	48 km ²
Broj stanovnika:	≈ 1400	Broj stanovnika s pripadajućim naseljima:	≈ 1480
Gustoća naseljenosti:	≈ 29,2 stanovnika po km ²		
Naselja i otoci:	Biševo, Borovik, Duboka, Komiža, Oključna, Palagruža, Podhumlje, Podšpilje, Sveti Andrija (Svetac), Žena Glava, Brusnik i Jabuka	Narječje:	Cokavski govor (podvrsta čakavskog narječja) hrvatskog jezika
Klima:	Mediteranska		
Zaštitnik grada:	Sveti Nikola	Dan grada:	06. prosinca
NUTS 2 regija:	Jadranska Hrvatska		
Indeks razvijenosti ¹ :	101,499 ²	Razvojna skupina JLS ³ :	V. ⁴
Pretežite djelatnosti:	Poljoprivreda, vinarstvo, ribarstvo, pomorstvo, turizam		

¹ Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u određenom razdoblju (Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske NN 147/14, 123/17, 118/18, Članak 3., Stavak 2.).

² Indeks razvijenosti izračunava se na temelju sljedećih pokazatelja:

1. stope nezaposlenosti,
2. dohotka po stanovniku,
3. proračunskih prihoda jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku,
4. općega kretanja stanovništva,
5. stope obrazovanosti,
6. indeksa starenja. (Uredba o indeksu razvijenosti NN 131/2017, Članak 2.).

³ Ocjenjivanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave temelji se na indeksu razvijenosti (Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske NN 147/14, 123/17, 118/18, Članak 32., Stavak 1.).

⁴ Grad Komiža spada u V. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske NN 147/14, 123/17, 118/18, Članak 35., Stavak 1., Točka 5.).

Grad Komiža hrvatski je obalni grad smješten u središnjem dijelu Jadranskog mora u Splitsko-dalmatinskoj županiji na zapadnoj strani otoka Visa, a Brdski masiv Hum (587m) odvaja ga od ostatka otoka. Nema direktnu poveznicu s kopnom već istu ostvaruje putem trajektne linije Split-Vis-Split te katamaranske linije Vis-Hvar-Split. Grad Vis nalazi se na udaljenosti od 10 kilometara, a međusobno su povezani dvjema cestama, državnom cestom DC117 i županijskom cestom ŽC6212. Postoji redovna autobusna linija Vis-Komiža-Vis koja povezuje ova dva grada. U sastav Grada Komiže osim samog Grada pripadaju naselja Borovik, Duboka, Oključna, Podhumlje, Podšpilje i Žena Glava, otoci Biševo, Palagruža i Sveti Andrija (Svetac) te otoci vulkanskog podrijetla Brusnik i Jabuka.

U Komiži prevladava mediteranski tip klime koju karakteriziraju vruća ljeta te kišne zime. Tijekom ljetnih mjeseci temperature su u prosjeku iznad 24 °C dok u zimi u prosjeku iznose minimalnih 6°C. Količina padalina tijekom godine manja je od 800 mm, a najčešći vjetrovi su Maestral (ljeti) te Bura i Jugo (zimi).

Na području Grada u 2019. godini rođeno je osmero djece, umrla je 31 osoba, a sklopljeno je šest brakova. Usporedbe radi, u istoj godini, u Gradu Visu je rođeno 10 djece, umrlo je 29 osoba, sklopljeno je sedam brakova, a zabilježen je jedan razvod. Vitalni indeks (broj rođenih u odnosu na 100 umrlih) za Komižu iznosi 25,8 i najniži je među gradovima na području Županije (npr. Vis 34,5) za koju ukupno vitalni indeks iznosi 82,8. Vitalni indeksi gradova na otocima Županije su: Grad Hvar 86,3; Stari Grad 46,2; te Supetar 82,0 dok na nacionalnoj razini isti iznosi 69,8.

Stanovnici Grada Komiže kroz povijest se pamte po ribarstvu te po izumu broda Falkuša, a danas je Komiža, osim po navedenom, poznata i po kulturno-povijesnim znamenitostima, prirodnoj baštini, tradicionalnim događanjima, tradicionalnoj komiškoj kuhinji te sportsko-rekreacijskim aktivnostima, prvenstveno boćanju.

Gospodarstvo Komiže temelji se na poljoprivredi, vinarstvu, ribarstvu, pomorstvu i, u novije vrijeme, turizmu.

7. Analiza stanja

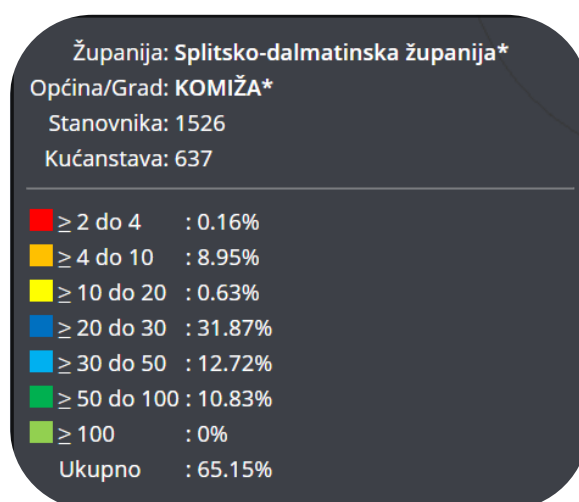
Analiza područja koja su ključna za razvoj Komiže dijelom su pratila uobičajenu strukturu koja se koristi kod izrada smart city strategija: pametna uprava, pametno društvo, pametno gospodarstvo, pametan okoliš, pametna mobilnost, pametna sigurnost. Ipak, obzirom na specifičnosti Grada Komiže odnosno inicijalno prepoznatih razvojnih prilika i problema, analiza je slijedila dijelom promijenjenu strukturu koja se fokusira na područja infrastrukture, pitanja gospodarstva (s naglaskom na 3 temeljne grane), prirodne posebnosti te društvo u cjelini, te nije uzela svih 8 pametnih područja. Pritom treba napomenuti da je analiza rađena sveobuhvatno, promatrajući trenutno stanje u prostoru, a na kraju je dan kratak osvrt na trenutno postojeća “pametna rješenja”.

7.1. Infrastruktura

7.1.1. IT

Kvalitetna IT infrastruktura čini preduvjet za uvođenje digitalnih tehnologija, a pogotovo u vidu tehnološki zahtjevnih infrastrukturnih rješenja. Navedeno se prvenstveno odnosi na širokopojasni pristup sa, u današnje vrijeme omogućenim, visokim brzinama. Grad Komiža sudjeluje u razvoju širokopojasnog pristupa kroz Plan razvoja širokopojasne infrastrukture (PRŠI) - Razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa kojeg je nositelj općina Postira, zajedno s još četiri grada i 10 općina. Broj potencijalnih korisnika u projektu, na području Grada Komiže, je 324 od kojih je 321 privatni korisnik, jedan obrt i dva poduzeća/OPG-a. Od ukupno 741 kućanstva na prostoru Grada, njih 31 spada u tzv. bijela područja bez NGA pristupa i komercijalnog interesa te 710 u siva područja s jednom NGA mrežom. Telekom operateri pokrivaju gotovo cijelo područje Grada mobilnim 3G i 4G signalom.

Slika 1: Postotak kućanstava s ugovorenim nepokretnim širokopojasnim pristupom internetu

Izvor: HAKOM, 12 kolovoz 2020.

Najveći broj kućanstava koristi se nepokretnim širokopojasnim pristupom ugovorene brzine 20 do 30 Mbit/s, 12,72% koristi brzine 30 do 50 Mbit/s, a 10,83% 50 do 100 Mbit/s. Korisnika brzine od više od 100 Mbit/s nema, a broj korisnika brzina nižih od 20 Mbit/s je zanemariv. Valja napomenuti da se, na području Grada, usluga pristupa internetu pruža svjetlovodnom mrežom što korisnicima omogućava brzine pristupa veće od 100 Mbit/s.

Grad Komiža jedan je od korisnika WiFi4EU programa Europske komisije putem kojeg su ostvarili financijska sredstva u iznosu 15000 € sa svrhom omogućavanja bežičnog pristupa internetu građanima i posjetiteljima. Projekt je realiziran u ožujku 2020. godine, a oprema za bežično povezivanje instalirana je na ukupno šest lokacija u Gradu (Spomen dom, DVD Komiža, Boćarska dvorana, Kulturni centar “Ivan Vitić”, Riva sv. Mikule i Gat Kralja Petra Krešimira IV, Centar za pomoć u kući Komiža) čime je omogućen besplatan pristup internetu na širem gradskom području.

7.1.2. Vodoopskrba, odvodnja i energetika

7.1.2.1. Vodoopskrba i odvodnja

Na području Grada Komiže (i cijelog otoka Visa), za mrežu vodoopskrbe i odvodnje, zaduženo je komunalno poduzeće *Vodovod i odvodnja otoka Visa d.o.o.*

Sustav vodoopskrbe Grada, duljine 85 km, temelji se na dva vodozahvata, Korita i Pizdica, sustavu cjevovoda, crpnih stanica i 18 vodosprema. Od svih naselja, javnu vodovodnu mrežu nema jedino područje Oključne i otok Biševo. Otok se vodom opskrbljuje iz podzemnih voda kroz izgrađen vodovodni sustav. Crpilište Korita centralni je objekt vodoopskrbnog sustava otoka Visa. Nalazi se u unutrašnjosti otoka uz ranije spomenutu cestu Vis – Komiža. Trenutačni radni kapacitet crpilišta iznosi cca 24-35 l/s. Izvorište Pizdica nalazi se u Komiškom zaljevu. Izvor je kaptiran u galeriji izbušenoj u stijeni neposredno uz morsku obalu. Mogućnost opskrbe vodom iz ovog izvora kroz godinu varira te iznosi od 4 do 6 l/s. Trenutačni radni kapacitet iznosi cca 3-4 l/s.

Prema prikupljenim podacima, ukupni gubitak vode na ova dva izvora/vodocrpilišta iznosi oko 9 l/s. Ako se u obzir uzme da je prosječan kapacitet oko 28 l/s, ispada da ukupne raspoložive količine vode iznose cca 19 l/s što je dovoljno za zadovoljavanje potreba lokalnog stanovništva, no u slučaju veće posjećenosti (npr. tijekom sezone) dolazi do preopterećenja sustava te uvođenja redukcijskih mjera. U naselju Podhumlje izražena su najveća puknuća na vodovodnoj mreži i najveći gubici vode te je shodno tome pokrenut proces izrade projektne dokumentacije vodovodne mreže Podhumlja. Vodoopskrbni sustav cijelog otoka ima problem sa zastarjelošću što za posljedicu ima velike gubitke energije i vode.

Sustav odvodnje na području Grada Komiže dug je 11 kilometara, a ima mješoviti način prihvaćanja i odvodnje otpadnih voda koje se otpuštaju u more. Sustav je zastario (star je 40 godina) te grad nema zadovoljene standarde prijemnika za otpadne vode, a u sustavu odvodnje ne postoji uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Navedeni problem trebao bi se uskoro riješiti s obzirom da je u lipnju 2020. godine s Hrvatskim vodama potpisan Ugovor o sufinanciranju za izgradnju sustava

odvodnje na području aglomeracije Komiža vrijedan 15,5 milijuna kuna. Projekt uključuje rekonstrukciju crpne stanice CS-2, gravitacijski kolektor i tlačni cjevovod, te uređaj za pročišćavanje i novi podmorski ispust.

Prema Izvješću o stanju u prostoru Grada Komiže za razdoblje 2014-2018 godine, za naselje Komižu kanalizacijski sustav većim dijelom je izgrađen, odnosno izgrađeni su objekti primarnog sustava (dvije crpne stanice, tlačni cjevovodi, gravitacijski cjevovodi i podmorski ispust). Sekundarna mreža je većinom izgrađena.

Hrvatske vode Gradu Komiži odobrile su sredstva u iznosu od 15 mil. kuna za razdoblje od četiri godine za program smanjenja gubitaka vode tj. izradu idejnog projekta daljinskog nadzora, izvedbu nadzornih okana za mjerenje protoka tlaka s mjernom opremom, implementaciju sustava regulacije tlaka, aktivnu kontrolu gubitaka i regulaciju protoka i sanaciju lokacija curenja.

Krajem 2019. godine je prilikom uređenja Trga Škor izvedeno nekoliko bitnih radova koji će utjecati na poboljšanje kakvoće mora. Zatvoren je incidentni preliv iz kanalizacijskog sustava u sustav odvodnje oborinskih voda koji izlazi na muliću na Šporkom Žalu, postavljena je tlačna cijev i ugrađena crpna stanica kod ribarnice te je zgrada Lučke kapetanije priključena na sustav odvodnje otpadnih voda.

Grad Komiža ulaže velike napore usmjerene unaprjeđenju sustava vodoopskrbe i odvodnje čemu svjedoče sljedeće aktivnosti realizirane do 2019.-te godine:

1. Revitalizacija bunara
2. Sanacija vodosprema
3. Dogradnja Nadzorno upravljačkog sustava vodoopskrbnog sustava
4. U sustav puštena bušotina K1
5. Recenzija konceptijskog rješenja vodoopskrbnog sustava za otok Vis
6. Izrada idejnog projekta daljinskog nadzora upravljanja gubicima u vodoopskrbnom sustavu
7. Vodoistražni radovi
8. Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacijske mreže u ulicama Alojzije Stepinca i Matije Gupca, te zamjena vodovodnih cijevi prilikom radova na sanaciji Rive
9. Izgrađen sustav odvodnje na predjelu Žanićevo Žolo
10. Dogradnja i uključivanje crpnih stanica za odvodnju u sustav daljinskog nadzora i upravljanja
11. Postavljena je kanalizacijska mreža na predjelu Draga

7.1.2.2. Energetika

Gradska uprava Grada Komiže se među prvima u Hrvatskoj opredijelila za energetske održivu budućnost Grada na načelima energetske učinkovitosti, održive gradnje novih i rekonstrukcije postojećih objekata, te korištenje obnovljivih izvora energije. Obzirom da su ostali sustavi, a koji ulaze u energetiku obrađeni u zasebnim poglavljima, ovo poglavlje posvećeno je elektroenergetskom sustavu Grada Komiže.

Opskrba Grada Komiže električnom energijom proizlazi iz elektroopskrbnog sustava Otoka Visa. Postojeći način napajanja otoka Visa, pa tako i Grada Komiže, električnom energijom u gotovo svim elementima do nedavno nije zadovoljavao potrebe zajednice. Do sada je Otok Vis bio dosta udaljen od elektroenergetske mreže Hrvatske, što je uvjetovalo relativno velike jedinične investicijske troškove i dovelo do dugogodišnjeg odlaganja investiranja u osnovni elektroenergetski sustav. Napajanje električnom energijom Otoka Visa vršilo se iz TS 110/35 kV "Stari Grad" preko 49,0 km duge veze.

U rujnu 2020. godine u rad je puštena Sunčana elektrana Vis koja je najveća sunčana elektrana u Hrvatskoj. SE Vis ima snagu 3,5 MW te će proizvoditi oko 5 milijuna kWh električne energije, što odgovara potrošnji oko 1.600 kućanstava. U elektrani je instalirano 11.200 fotonaponskih modula snage 340 Wp te pet frekvencijskih pretvarača nazivne snage 720 kW. Izgradnjom elektrane, Otok Vis dobio je vlastiti izvor obnovljive energije i veću sigurnost opskrbe električnom energijom, posebno u razdobljima povećane potrošnje tijekom turističke sezone. Uz elektranu će se instalirati baterijski spremnik snage 1MW i kapaciteta 1,44 MWh. Baterijski spremnik će se koristiti za pružanje usluga uravnoteženja elektroenergetskog sustava te u svrhu očuvanja stabilnosti mreže na Otoku.

Javna rasvjeta

Gledajući unazad nekoliko godina (2019. - 2020.) uložena su brojna sredstva usmjerena unaprjeđenju sustava javne rasvjete Grada. U 2019. godini izvršena je rekonstrukcija dijela javne rasvjete na području naselja Komiža zamjenom postojeće javne rasvjete suvremenom LED rasvjetom – ukupno 218 rasvjetnih tijela. Rezultat ovih ulaganja je ušteda od 47% na održavanju i 24% na potrošnji električne energije. Realizirana su i dva nova rasvjetna tijela s pripadajućim stupovima u naselju Duboka. U 2020. godini završena je i u potpunosti zamijenjena javna rasvjeta novim LED rasvjetnim tijelima na području Komiže i otoka Biševa (novih 80 rasvjetnih tijela).

7.1.3. Gospodarenje otpadom

Za poslove gospodarenja otpadom na području Grada Komiže zaduženo je gradsko komunalno poduzeće Nautički centar Komiža d.o.o. Uslugama organiziranog sakupljanja i odvoza komunalnog otpada obuhvaćeno je 100% stanovništva, a otpad se prikuplja u kontejnerima kapaciteta 770 L i 1100 L postavljenim na pet zelenih otoka, putem kanti, dodijeljenih kućanstvima, kapaciteta 120 i 240 L, a postoji i mobilno reciklažno dvorište. Od navedenih pet, tri zelena otoka su podzemna:

1. Na lokaciji u blizini lukobrana s osam podzemnih kontejnera kapaciteta 1100 L
2. U ulici Komiških iseljenika s osam podzemnih spremnika od 1100 L
3. U ulici Obale pape Aleksandra III s četiri podzemna spremnika od 1100 l.

Prema *Izvješću o komunalnom otpadu, Ministarstva zaštite okoliša i energetike* za 2018. godinu, na području Grada Komiže prikupljeno je 1.222,00 tone otpada od čega je 1.220,00 tona miješani komunalni otpad, a 2,00 tone papir odnosno odvojeno prikupljeni otpad. Udio odvojeno prikupljenog otpada iznosi 0,16% u ukupno prikupljenom komunalnom otpadu. Prema EU direktivi

o otpadu, udio odvojeno prikupljenog otpada u ukupno prikupljenom komunalnom otpadu mora biti najmanje 50%.

Nautički centar Komiža d.o.o. pri sakupljanju otpada koristi se trima vozilima: komunalnim vozilom za sakupljanje komunalnog otpada kapaciteta 10 m³, manjim komunalnim vozilom kapaciteta 5 m³ i specijalnim komunalnim vozilom za prijevoz komunalnog otpada, kapaciteta 5 m³. U Gradu postoji razvijen sustav za prikupljanje odvojenog otpada no sav otpad završava na deponiju Šćeće (do zatvaranja, nakon zatvaranja odlagalište Wellington na području Grada Visa). Također, u Gradu ne postoje divlja odlagališta otpada.

Kriterij za obračun pružanja javne usluge prikupljanja miješanog komunalnog i prikupljanja biorazgradivog komunalnog otpada je volumen spremnika za miješani komunalni otpad kod korisnika javne usluge i broj pražnjenja spremnika za miješani komunalni otpad.

Prema Planu gospodarenja otpadom Grada Komiže 2017. - 2022. odvoz komunalnog otpada izvan turističke sezone odvija se tri puta tjedno sa područja naselja Komiža, a sa područja ostalih naselja jedanput tjedno. Za vrijeme turističke sezone dinamika odvoza komunalnog otpada sa područja naselja Komiža je dva puta dnevno, a s područja ostalih naselja tri puta tjedno. Glomazni otpad odvozi se na zahtjev korisnika.

Sakupljeni otpad do listopada 2019. godine odlagao se na odlagalištu otpada Šćeće (od 1963. godine) koje je temeljem Odluke o zatvaranju odlagališta neopasnog otpada Šćeće, a sukladno Planu gospodarenja otpadom RH 2017.-2022., zatvoreno te se, sukladno projektu sanacije i ishodovanoj građevinskoj dozvoli, kreće u postupak sanacije istog. Od listopada 2019. godine sakupljeni miješani komunalni otpad te ostali neopasni otpad odlaže se na odlagalištu Wellington na području Grada Visa.

Potrebno je napomenuti da je Urbanističkim planom uređenja radne zone Ravno predviđena izgradnja reciklažnog dvorišta za koje postoji izrađen idejni projekt, a ishođenje lokacijske dozvole je u tijeku. Očekivano vrijeme realizacije izgradnje reciklažnog dvorišta je, sukladno Planu gospodarenja otpadom Grada Komiže, do 2022. godine.

Temeljni dokument za provedbu mjera gospodarenja otpadom je Plan gospodarenja otpadom Grada Komiže za razdoblje od 2017.-2022. godine koji je usklađen s nacionalnim planom gospodarenja otpadom, PGO RH 2017.-2022.

7.1.4. Promet

Grad Komiža ima nepovoljan prometni položaj te nije dobro prometno povezan, prvenstveno s kopnom. Prometni položaj odnosno prometna povezanost Grada Komiže determinirana je položajem na zapadnoj strani Otoka Visa u srednjem Jadranu. Otok Vis od kopna je udaljen 30 nautičkih milja, a jedina povezanost s kopnom su trajektna linija Split-Vis-Split te katamaranska

linija Split-Hvar-Vis. Grad Komiža je dakle s kopnom povezan posredno trajektnom lukom Grada Visa, a s trajektnom lukom povezan je autobusnom linijom Vis-Komiža-Vis.

Temelj cestovne prometne infrastrukture Grada Komiže čine tri osnovne ceste:

1. državna cesta DC 117 Komiža-Podhumlje-Vis duga 19,9 kilometara koja Komižu povezuje s naseljima Podhumlje, Podšpilje, Dračevo polje, Plisko Polje i Gradom Visom,
2. županijska cesta ŽC 6212 Komiža-Vis ukupne duljine 9,9 kilometara,
3. Lokalna cesta LC 67216 Žena glava duljine 1,3 km koja se spaja na državnu cestu DC 117.

Za održavanje državne i županijske ceste zadužene su Hrvatske ceste d.o.o. odnosno Županijske ceste d.o.o., a na lokalnoj razini ceste održava Nautički centar Komiža d.o.o.

Ostalu prometnu infrastrukturu čini jedno autobusno stajalište (ispred zgrade Gradske uprave) i oko 250 parkirnih mjesta.

Područjem Grada prolazi jedna biciklistička cestovna staza, Vis - Križ – Lokva- Marine zemlje - Dračevo polje – Podšpilje – Komiža –Vis, ukupne dužine 30 km.

Prostornim planom uređenja Grada Komiže na području Grada utvrđene su sljedeće postojeće i planirane luke:

1. Luka otvorena za javni promet - međunarodni značaj (luka uključuje i hidroavionsko pristanište),
2. Luka otvorena za javni promet Mežuporat – Biševo,
3. Luke za potrebe državnih tijela unutarnjih poslova,
4. Ribarska luka - planirana: luka za priobalnu i pučinsku flotu, a u zoni kopnenih usluga moguće djelatnosti vezane na prometovanje ribom; utvrđena je prostornim i urbanističkim planom
5. Sportska luka - Komiža (isključivo unutar granica naselja),
6. Turistički privez max 10 vezova (Barjoška, Mežuporat – Biševo, Porto - Biševo) - samostalni infrastrukturni objekt (pontona, mol i dr.) u funkciji dnevnog prihvata nautičkih, izletničkih i drugih plovila, a gradi se unutar obuhvata zone izdvojene ugostiteljsko turističke namjene i čini jedinstvenu funkcionalnu cjelinu te može zauzeti max 20% obalne linije turističke zone,
7. Sidrište - posebno obilježen morski akvatorij koji omogućuje sigurno sidrenje plovnih objekata. Sidrišta: Komiža, Mežuporat – Biševo, Porto – Biševo i Oključna.

Na području Grada, prometuje sezonski granični prijelaz (GP Komiža) za međunarodni promet putnika u pomorskom prometu, a postoji i poveznica s Otokom Biševo koje je od Komiže udaljeno 5 nautičkih milja (državna brodska linija br. 612).

Grad ima i gradsku luku s 30 vezova i murinzima na gatu, dva sidrišta s ukupno 60 sidrenih mjesta, sidrište za domicile s približno 90 sidrenih mjesta. U luci se mogu vezati plovila dužine do 25 m.

Zračnog i željezničkog prometa nema no isti su usmjereni na zračnu luku Split (82 km) i željeznički kolodvor u Splitu (58 km). Postoji heliodrom u Gradu Visu, a za potrebe Grada Komiže, u smislu heliodroma, koristi se zona Ravno.

Pametna rješenja u segmentu infrastrukture

Analizom područja povezanih s infrastrukturom na području Grada Komiže utvrđeno je da su pametna rješenja dosada u manjoj mjeri implementirana u pogledu IT infrastrukture u gospodarenju otpadom te u opskrbi električnom energijom, vodoopskrbi i odvodnji, dok u područjima prometa takva rješenja nisu prepoznata. Govoreći o IT infrastrukturi za izdvojiti je proveden WiFi4EU projekt kojim je omogućen pristup bežičnom internetu na širem gradskom području. Također, dobar primjer je i sudjelovanje Grada Komiže u razvoju širokopojasnog pristupa kroz Plan razvoja širokopojasne infrastrukture (PRŠI) kojim bi se većini građana omogućio pristup internetu. U području gospodarenja otpadom ističe se sustav prikupljanja otpada putem zelenih otoka od kojih su većina podzemni (tri od pet) te sustav naplate odvoza otpada prema količini. Najznačajnije infrastrukturno rješenje, a koje se odnosi na elektroenergetski sustav Grada je puštanje u rad SE Vis kojim je cijeli otok dobio svojevrsnu sigurnost u opskrbi električnom energijom. Također, na području Grada Komiže postojeći sustav javne rasvjete zamijenjen je LED rasvjetom kojom se ostvaruju velike uštede električne energije. Potrebno je spomenuti suradnju Grada Komiže s Hrvatskim vodama kroz koju bi trebala biti implementirana pametna rješenja u sustav vodoopskrbe i odvodnje. U sva četiri analizirana područja u segmentu infrastrukture postoji veliki prostor za napredak kroz implementaciju pametnih rješenja temeljenih na tehnologiji.

7.2. Poduzetništvo i obrtništvo

Poslovno okruženje na području Grada Komiže okarakterizirano je djelatnostima kao što su ribarstvo, uslužne djelatnosti i poljoprivreda što je već ranije navedeno kao povijesno nasljeđe. Statistički podaci pokazuju da Grad Komiža nema veliki udio u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije što može "zahvaliti" prvenstveno prostornim ograničenjima i prometnoj nepovezanosti Grada kao i zatvaranjem nekad brojnih (7) pogona za preradu ribe.

Na području Grada Komiže ne postoje poduzetničke potporne institucije te se kao relevantna može eventualno uzeti Javna ustanova RERA S.D. za koordinaciju i razvoj Splitsko-dalmatinske županije kao regionalna razvojna agencija.

Razvoj poduzetništva u Gradu Komiži potpomaže se mjerama i programima gradske uprave usmjerenima poduzetništvu, a za izdvojiti su:

- Program razvoja poduzetništva (2020.) kojim se, nepovratnim sredstvima u iznosu od 5.000,00 kn, potiču svi gospodarski subjekti registrirani na području Grada Komiže kroz sljedeće 4 mjere:
 - poticanje osnivanja novih registriranih djelatnosti na području Grada Komiže,
 - potpore za zapošljavanje,
 - potpore za financiranje pripreme i kandidiranje EU projekata,
 - potpore jačanju poduzetničkih kompetencija i konkurentnosti na tržištu.
- Odluka o poticanju zapošljavanja (2020.) kojom se svakog poslodavca potiče s 5.000,00 kn za svaku novozaposlenu osobu koju primi u radni odnos na minimalno godinu dana.

Na području Splitsko-dalmatinske županije, na dan 13. kolovoza 2020. godine djelovalo je 15.046 trgovačkih društava koja su, ukupno gledajući, ostvarila pozitivan učinak s oko 54 milijarde kuna ukupnog prihoda, oko 52 milijarde kuna ukupnih rashoda te oko 0.8 milijardi kuna dobiti. Navedena trgovačka društva zapošljavala su ukupno 87.574 osobe.

Sljedeća tablica prikazuje udio performansi trgovačkih društava na području Grada Komiže u ukupnim performansama trgovačkih društava na području SDŽ i RH.

Tablica 1: Rezultati poduzetnika i udio u rezultatima poduzetnika na razini SDŽ i RH

/	Grad Komiža	SDŽ	RH	Udio Grada Komiže u SDŽ	Udio SDŽ u RH	Udio Grada Komiže u RH
Broj poduzetnika	48	15046	136018	0,32%	11,06%	0,04%
Broj zaposlenih	281	87574	1014154	0,32%	8,64%	0,03%
Ukupan prihod	102.200.292	53.554.884.140	795.954.284.663	0,19%	6,73%	0,01%

Ukupan rashod	98.878.132	52.096.457.910	756.412.885.795	0,19%	6,89%	0,01%
Dobit prije oporezivanja	3.322.160	1.458.426.230	39.541.398.868	0,23%	3,69%	0,01%
Porez na dobit	1.001.898	599.799.417	8.337.936.312	0,17%	7,19%	0,01%
Dobit razdoblja	2.320.262	858.626.813	31.203.462.556	0,27%	2,75%	0,01%

Izvor: HGK Digitalna komora (13. kolovoza 2020.)

Na području Grada Komiže 13. kolovoza 2020. bilo je 31 aktivno trgovačko društvo, a ukupan broj trgovačkih društava iznosio je 48 što iznosi 0,32% od ukupnog broja trgovačkih društava na razini SDŽ. Broj zaposlenih kod poduzetnika iznosio je 281, ukupan prihod oko 102 milijuna kuna (od čega Nautički centar Komiža d.o.o. oko 21 milijun kuna), a ukupna dobit nešto više od 2 milijuna kuna. Udio broja zaposlenih kod poduzetnika na području Grada Komiže u ukupnom broju zaposlenih kod poduzetnika na području SDŽ iznosio je 0,32%, udio prihoda 0,19% i neto dobiti 0,27%. Gledajući navedeno, značaja trgovačkih društava Grada Komiže za SDŽ gotovo da i nema.

Tablica 2: Deset najznačajnijih poduzetnika na području Komiže prema ukupnom prihodu

Trgovačko društvo	Osnovna djelatnost	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi	Prihodi od prodaje u inozemstvu	Prihodi od prodaje u zemlji	Ukupni rashodi	Bruto dobit	Neto dobit ili gubitak
NAUTIČKI CENTAR KOMIŽA, d.o.o.	Umjetnost, zabava i rekreacija	47	20.884.233	0	19.594.301	17.216.230	3.668.003	3.000.176
SVETI MIKULA, d.o.o.	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	24	9.961.401	0	0	9.573.887	387.514	316.751
MODRA ŠPILJA d.d.	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	38	8.144.700	3.746.687	3.899.613	9.487.349	-1.342.649	-1.342.649
VODOVOD I ODVODNJA OTOKA VISA d.o.o.	Opskrba vodom; Uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	23	6.854.837	0	4.890.311	6.911.612	-56.775	-56.775
CONGER d.o.o.	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	4	6.636.456	0	6.584.152	6.392.276	244.180	200.227
Skok u Vis d.o.o.	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	4	5.008.422	0	4.997.756	4.938.205	70.217	55.554

Ribarska zadruga Komiža	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3	4.039.577	0	3.783.068	4.026.621	12.956	10.597
TVORNICA DOBRE ZABAVE d.o.o.	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	7	2.215.759	0	2.215.756	1.981.855	233.904	201.602
JADRANSKA RADIJSKA MREŽA, d.o.o.	Informacije i komunikacije	11	2.058.641	0	1.722.721	1.799.781	258.860	217.206
Poljoprivredna zadruga Podšpilje	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6	1.895.116	0	1.093.691	1.893.015	2.101	900
UKUPNO		167	67.699.142	3.746.687	48.781.369	64.220.831	3.478.311	2.603.589

Izvor: HGK Digitalna komora (13. Kolovoza 2020.)

U tablici je prikazano deset najznačajnijih poduzetnika na području Grada Komiže prema ukupnom prihodu u kolovozu 2020. Navedeni poduzetnici, gledajući udio u ukupnim podacima trgovačkih društava na području Grada Komiže, zapošljavaju 59% zaposlenih te generiraju 66% prihoda. Najunosnije poduzeće je Nautički centar Komiža, d.o.o., čiji je vlasnik Grad Komiža. Kao osnovnu djelatnost prema NKD-u imaju registriranu *Umjetnost, zabava i rekreacija*, no obavljaju poslove vezane za nautički turizam, ugostiteljstvo, transport, gospodarenje otpadom, upravljanje grobljem, održavanje i servis, kino, parking).

Analiza trgovačkih društava prema strukturi djelatnosti prikazana je u sljedećoj tablici.

Tablica 3: Struktura, broj zaposlenih i broj trgovačkih društava prema NKD 2007. klasifikaciji

Djelatnost	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	5	13
Prerađivačka industrija	4	23
Opskrba vodom; Uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1	23
Građevinarstvo	4	11
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	7	40
Prijevoz i skladištenje	2	17
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	13	76
Informacije i komunikacije	2	15
Poslovanje nekretninama	2	1
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	3	5
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3	10

Umjetnost, zabava i rekreacija	1	47
UKUPNO	47	281

Izvor: HGK Digitalna komora (13. kolovoza 2020.)

Najviše trgovačkih društava na području Grada spada u Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (13), Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (7), Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (5) te Prerađivačka industrija i Građevinarstvo (4). Najviše zaposlenih osoba je u Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (76), a druga djelatnost po broju zaposlenih je Umjetnost, zabava i rekreacija u kojoj je zaposleno 47 osoba kod jednog registriranog trgovačkog društva - Nautički centar Komiza d.o.o.

Što se obrtništva tiče, na dan 14. kolovoza 2020. godine na području Grada Komize u radu se nalazilo 114 obrta od kojih je 83 obrta bilo registrirano za rad cijele godine, a 31 kao sezonski obrt. Obrti osnovani na području Grada Komize upisuju se u Središnji obrtni registar na temelju rješenja koje izdaje županijski ured SDŽ.

U nastavku slijedi analiza obrta na području Grada Komize prema pretežitoj djelatnosti prema NKD klasifikaciji te prema udjelu broja obrta na području Grada Komize u ukupnom broju obrta na području SDŽ.

Tablica 4: Broj obrta prema NKD 2007. klasifikaciji

Djelatnost	Broj obrta
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	46
Rudarstvo i vađenje	0
Prerađivačka industrija	9
Građevinarstvo	5
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	8
Prijevoz i skladištenje	11
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	20
Informacije i komunikacije	2
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	3
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	5
Umjetnost, zabava i rekreacija	1
Ostale uslužne djelatnosti	4
Ukupan broj obrta na području Grada Komize	114
Ukupan broj obrta na području SDŽ	11314
Udio broja obrta Grada Komize u ukupnom broj obrta na području SDŽ	1,01%

Izvor: Obrtni registar (14. kolovoza 2020.)

Iz tablice je vidljivo da na području Grada Komiže posluje najviše obrta koji kao pretežitu djelatnost imaju Poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo (46), Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (20) te Prijevoz i skladištenje (11). U skupini Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo prevladava Ribarstvo s 45 obrta. Ostale djelatnosti sudjeluju s relativno malim udjelom. Promatrajući podatke SDŽ vidljivo je da na području iste ima 11.314 obrta te tako udio obrta na području Grada Komiže u ukupnom broju obrta na području SDŽ iznosi 1,01%.

7.2.1. Ribarstvo

“Stoljećima je nad ribarima i gajetama bdio sveti Mikula Putnik, posvećujući njihov težak i opasan posao. Svakog šestog studenog na dan Sv. Mikule, zaštitnika ribara i putnika te grada Komiže, komiški su ribari palili stari drveni brod njemu u čast, za spas svih drugih brodova i onih koji na njima plove”.

Grad Komiža je stoljećima bio ribarsko središte Jadranskog mora. Ribarski svijet Komiže kroz stoljeća obilježila je riba Srdela kao temelj egzistencije (nekad) na prostoru Viškog arhipelaga, a gajeta falkuša omogućila je ribarima uloviti mnogo više srdela od bilo kojeg drugog tipa broda na Jadranu. Zahvaljujući gajeti, komiški ribari bili su sve do 19. stoljeća jedini pučinski ribari na Mediteranu. Uz to, zanimljiva je činjenica da su Komižani postavili temelje riblje industrije u Španjolskoj. Također, Komiža je bila najveći izvoznik slane ribe na Jadranu i centar ribarske industrije sve do kraja dvadesetog stoljeća. Iseljavanje komiških ribarskih obitelji u Kaliforniju rezultiralo je preuzimanjem velikog dijela ribarske industrije u SAD-u. Komižani su 1917. godine u San Pedru osnovali malu tvornicu koja je sredinom 20. stoljeća postala najveća tvrtka za konzerviranje ribe ne samo u SAD-u već i na svijetu. Prije II. svjetskog rata u Komiži je bilo 7 tvornica za prerađivanje ribe koje su se kasnije objedinile u jednu pod imenom Neptun no danas nema više niti jedne.

Prema Pravilniku o granicama u ribolovnom moru (NN 5/11) ribolovno područje kojem gravitiraju ribari FLAG-a Škoji obuhvaća Ribolovnu zonu G, koja se nalazi u unutarnjem ribolovnom moru Republike Hrvatske, Ribolovnu zonu C, koja se nalazi u vanjskom ribolovnom moru, odnosno teritorijalnom moru Republike Hrvatske, te dio Ribolovne zone J, koja se nalazi u vanjskom ribolovnom moru RH i obuhvaća dio Zaštićenog ekološko – ribolovnog pojasa (ZERP) RH. Ribari Grada Komiže pripadaju Ribolovnoj zoni C.

Za potrebe poticanja ribarstva, 2016. godine osnovan je FLAG Škoji koji predstavlja partnerstvo predstavnika gospodarskog, civilnog i javnog sektora određenog ribarstvenog područja koje je osnovano s namjerom izrade lokalne razvojne strategije u ribarstvu (LRSR) i provedbe projekata sukladno LEADER/CLLD metodologiji pri čemu koristi alokaciju Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo. FLAG djeluje na području sedam jedinica lokalne samouprave (Hvar, Stari Grad, Jelsa, Sućuraj, Komiža, Vis i Šolta).

Kao najznačajniji recentni projekti FLAG-a Škoji ističu se:

- **Maritimna mreža** - pilot projekt u sklopu kojeg je mapirana maritimna baština područja FLAG-a kako bi se stvorili preduvjeti za daljnji razvoj i povezivanje postojećih inicijativa u jedinstvenu cjelinu; također, održan je skup relevantnih čuvara maritimne baštine u sklopu kojeg su svoj rad predstavile udruge s područja FLAG-a Škoji: Udruga Palagruža, Udruga Metropolita mora i Udruga Latina te Muzej Stari Grad, a izrađena je i publikacija „Velika priča male srdele“, promotivni spot o maritimnoj baštini te održana edukativna radionica za voditelje izrade tradicijskih brodica - komiške gundule; projekt je temelj za daljnje trajne aktivnosti usmjerene održivom korištenju maritimne baštine,
- **Kampanja “Our Responsibility”** - u suradnji s gradovima i općinama, turističkim zajednicama i komunalnim poduzećima FLAG Škoji svake godine provodi kampanju za dizanje svijesti posjetitelja područja FLAG-a usmjerenu zaštiti okoliša, pogotovo mora i morskog pojasa.

U nastavku slijedi prikaz broja trgovačkih društava i obrta s osnovnom djelatnošću Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo te udjeli u ukupnom broju TD-a i obrta na području Grada.

Tablica 5: Trgovačka društva i obrti s ribarstvom kao osnovnom djelatnošću

Kategorija	Ukupno
Trgovačka društva s ribarstvom kao osnovnom djelatnošću	2
Ukupan broj trgovačkih društava	48
Udio TD-a s ribarstvom kao osnovnom djelatnošću u ukupnom broju TD-a	4.17%
Obrti s ribarstvom kao osnovnom djelatnošću	45
Ukupan broj obrta	114
Udio obrta s ribarstvom kao osnovnom djelatnošću u ukupnom broju obrta	39.47%

Izvor: Izrada autora prema HGK - Digitalna komora, Obrtni registar i FLAG Škoji

Iz tablice je vidljivo da u Komiži postoje dva TD-a (od ukupno 48) te 45 obrta (od ukupno 114) s osnovnom djelatnošću Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo što predstavlja oko 30% navedenih poslovnih subjekata. Ova dva trgovačka društva su Ribarska zadruga Komiža koja spada u 10 najvećih trgovačkih društava na području Grada te Kavalina d.o.o. registrirano za morski ribolov.

Ribarska luka

U Komiži se već dugi niz godina planira izgradnja Ribarske luke kojom bi se riješili mnogobrojni problemi lokalne zajednice, a prvenstveno komiških ribara.

Ribarska luka planirana je na području južno od bivše tvornice „Neptun“ (na akvatoriju koji obuhvaća obalni pojas i akvatoriju od poluotoka Bod, uključujući cijelu uvalu „Mlin“) na površini od 42.725 m², od kojih na kopneni dio otpada 13.920 m², a akvatorij ribarske luke 28.805 m². Kapacitet luke bio bi cca 100 vezova. Na dijelu akvatorija dopušteno je oblikovanje obale za potrebe izgradnje

sadržaja luke. U kopnenom dijelu luke i dijelu obale koja se oblikuje planira se smjestiti sve sadržaje koja ribarska luka treba imati: izgradnja hladnjača za ribe i rakove, skladišta ribarske opreme i materijala, servisni sadržaji sa suhim vezom i trafostanicom, benzinska crpka, rekonstrukcija postojeće ceste, izgradnja opskrbe ceste, te pješačkih površina i parkirališta. Na dijelu akvatorija planira se izgradnja glavnog lukobrana, sekundarnog lukobrana i pristanišnih gatova.

“No rijetki su danas drveni brodovi... Otkada se na brodu prvi puta upalio motor, nestaju iskonski oblici barke što su ih modelirala stoljeća i uvale generacije brodograditelja, ribara i moreplovaca. Motor je preko noći svojom logikom promijenio brodove, običaje, navike i znanja.”

7.2.2. Turizam

Turizam se na području Grada Komiže počeo ubrzano razvijati 1992. godine i danas ima značajnu ulogu kako u gradskom gospodarstvu tako i u općenitom razvoju Grada. Turizam Grada Komiže karakteriziraju kulturno-povijesne znamenitosti, prirodna baština, tradicionalna događanja, tradicionalna komiška kuhinja, sportsko-rekreacijske aktivnosti te prostorni položaj. Osim ribarstva i 3S turizma (sea, sand, sun - more, pijesak, sunce), posljednjih se godina razvija i agroturizam.

Razvojem turizma, osmišljavanjem turističke ponude te promocijom Komiže kao turističke destinacije bavi se Turistička zajednica Grada Komiže (TZG Komiža). Kao ključne elemente turističke ponude koji su unaprijedili komiški turizam važno je izdvojiti proglašenje otoka Visa i viškog arhipelaga UNESCO Geoparkom Viški arhipelag te izgradnja i otvaranje budućeg Centra za posjetitelje Modra špilja - Biševo.

Projekt izgradnje Centra za posjetitelje Modra špilja na otoku Biševu s pratećim sadržajima Grad Komiža je prijavio u suradnji s Javnom ustanovom „More i krš“ Splitsko-dalmatinske županije, kao glavnim partnerom na natječaj iz Europskog fonda za ruralni razvoj, mjera 6c2.2. Promicanje održivog korištenja prirodne baštine. Partneri na projektu su Turistička zajednica grada Komiže i Plavi svijet, Institut za istraživanje i zaštitu mora. Projektni prijedlog je uspješno prošao sve faze provjere prihvatljivosti projekta i aktivnosti Središnje agencije za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije i donesena je odluka o dodjeli bespovratnih sredstava.

Neposredno nakon sjednice Vlade Republike Hrvatske održane u Splitu 4. svibnja 2018. godine potpisan je Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte financirane iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova u financijskom razdoblju 2014. – 2020. – Promicanje održivog razvoja prirodne baštine s Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova Europske unije. Ukupna vrijednost projekta je 27.130.650,97 kuna. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije je odobrilo dodatnih 3.887.737,97 kn za isti projekt iz Fonda za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini, a Ministarstvo turizma još 480.000 kn.

U okviru projekta predviđena su ulaganja u izgradnju Centra za posjetitelje koji sadrži interpretacijski, ugostiteljski i smještajni dio, i u uređenje infrastrukture za posjetitelje – tematsko poučna staza s odmorištima, sjenicama, vidikovcima, signalizacijom i info tablama.

Temeljni turistički resursi

Temeljni turistički resursi određuju turističku ponudu pojedine destinacije i najčešće su osnovni motiv za dolazak turista. Temeljni turistički resursi Grada Komiže navedeni su u nastavku uz napomenu da su kulturno-povijesne znamenitosti i prirodna baština detaljnije razrađeni u kasnijim poglavljima no ovdje ih je nekolicina nabrojana u svrhu stvaranja slike o destinaciji:

- Kulturno-povijesne znamenitosti - ostaci potonulog broda "Teti", ostaci trgovačkog broda "Vassilios", Olupina potonulog broda Re d` Italia, Kaštel Komuna, crkve: Sv. Silvestra, Blažene Djevice Marije, Sv. Andrije, Sv. Mihovila, Sv. Nikole, Sv. Marije Gusarice, Kuća Zanchi, Arheološko nalazište Bačokovo, Gajeta Falkuša, Komiško kulturno ljeto, manifestacija Rota Palagruzona i drugo,
- Prirodna baština - UNESCO Geopark Viški arhipelag, Modra Špilja, Medvidina Špilja, otoci vulkanskog podrijetla Brusnik i Jabuka, otok Biševo, otok Palagruža, otočić Galijula, brojna i raznovrsna flora i fauna, morska i kopnena, brojne plaže, šume i drugo,
- Turistička događanja i manifestacije: kulturno-zabavne manifestacije (Rota Palagružona, Ribarska noć, Dani rogača, Komiško kulturno ljeto, Maškare, Biševska noć, Mandolina Comesa, Festival vina i otočnih proizvoda, Stand-up komedija), sportske manifestacije (Big game fishing, Street ball, Kocke, Komiška regata) te razni koncerti, predavanja i manifestacije ekološke tematike.

Promatrajući sve navedene turističke resurse za zaključiti je da Komiža ima široku turističku ponudu prilagođenu brojnim specifičnim oblicima turizma (nautički turizam, kulturni turizam, ekološki turizam, izletnički turizam, sportski turizam, lovni i ribolovni turizam, obiteljski turizam te vojni turizam) većinom (osim manifestacija) dostupnu tijekom cijele godine. No, niti jedan od navedenih oblika ne može se izdvojiti kao osnovni među motivima turista za dolazak na Komižu.

7.2.2.1. Analiza osnovnih pokazatelja turizma Grada Komiže

Osnovni pokazatelji rezultata turizma odnose se na ostvarene dolaske i noćenja turista u odnosu na dostupne kapacitete određenog područja. U nastavku slijedi prikaz osnovnih pokazatelja turizma i udio rezultata Grada Komiže u rezultatima SDŽ za razdoblje od 2016. do 2019. godine.

Tablica 6: Osnovni pokazatelji turizma od 2016. do 2019. godine

Kategorija	Godina			
	2016	2017	2018	2019
Broj smještajnih jedinica	604	665	723	716
Broj postelja	1551	1715	2397	1899
Broj dolazaka	16356	18100	19151	19343
Broj noćenja	112292	122801	113206	115415

Prosječni broj noćenja po postelji	72.40	71.60	47.23	60.78
Prosječni broj noćenja po dolasku turista	6.87	6.78	5.91	5.97
Postotak popunjenosti smještajnih kapaciteta	19.78%	19.62%	12.94%	16.65%
Broj dolazaka u Splitsko-dalmatinskoj županiji	2737304	3159851	3474145	3657001
Broj noćenja u Splitsko-dalmatinskoj županiji	14880891	16595717	17561956	17966287
Udio dolazaka turista u Gradu Komizi u dolascima turista u SDŽ	0.60%	0.57%	0.55%	0.53%
Udio noćenja turista u Gradu Komizi u noćenjima turista u SDŽ	0.75%	0.74%	0.64%	0.64%

Izvor: Izrada autora prema TZ Grada Komize i DZS

Pokazatelji razvoja turizma na području Grada Komize variraju iz godine u godinu. To dokazuje i činjenica da većina podataka (osim broja dolazaka) u periodu od 2016. do 2019. godine niti konstantno pada niti konstantno raste. Prema postotku popunjenosti smještajnih kapaciteta (16,65%) može se zaključiti da Grad komiza ima i više nego dovoljno postelja u odnosu na trenutne potrebe turizma područja. Ako se pogleda udio rezultata (dolazaka i noćenja) turizma Grada Komize u rezultatima turizma SDŽ može se zaključiti da je isti jako nizak te je za 2019. godinu iznosio, za noćenja 0,64% i za dolaske 0,53%. Osnovni razlozi niskom udjelu navedenih rezultata su kapaciteti Grada (koji su u skladu s mogućnostima i brojem stanovnika), prometna nepovezanost te brojnost turističkih destinacija na području Županije. Iako su udjeli rezultata turizma Komize u rezultatima na razini Županije niski, značaj turizma za lokalnu zajednicu je velik. Osim poljoprivrede i ribarstva (koji su razvijeni tijekom cijele godine) većina stanovnika Grada Komize prihode ostvaruje od turizma i s turizmom povezanim djelatnostima (smještaj, hrana i piće, zabavni sadržaji i slično).

Sljedeća tablica prikazuje broj smještajnih objekata na području Grada Komize prema vrsti smještajnih objekata te usporedba za 2018., 2019. i 2020. godinu.

Tablica 7: Broj smještajnih objekata na području Grada Komize prema vrsti

Vrsta objekta	Godina		
	2018	2019	2020
Hoteli i aparthoteli	1	1	1
Hosteli	0	0	0
Kampovi i kampirališta	0	0	0
Lječilišta	0	0	0
Odmarališta	0	0	0
Privatne sobe	96	95	90

Turistička naselja	7	7	7
Turistički apartmani	360	384	409
Ostalo	61	25	25
Nekategorizirani objekti	75	81	86
UKUPNO	600	593	618

Izvor: Izrada autora prema TZ Grada Komiže

Prema podacima TZ Grada Komiže, broj smještajnih objekata mijenjao se te kroz tri godine narastao za 18. U ukupnoj strukturi smještajnih objekata za 2020. godinu dominiraju turistički apartmani (409) i Privatne sobe (90) dok postoji samo jedan objekt registriran kao Hotel (Hotel Biševo).

Tablica 8: Dolasci i noćenja turista na području Grada Komiže prema zemlji prebivališta

	Godina							
	2016		2017		2018		2019	
Zemlja prebivališta	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Austrija	393	3048	424	3479	404	3001	527	3993
Bosna i Hercegovina	197	1701	255	2058	322	2828	280	2411
Češka	548	4924	525	4171	569	4374	596	4778
Crna Gora	16	72	5	19	15	60	12	52
Francuska	615	2969	661	3316	865	3668	824	3506
Hrvatska	5423	32892	5909	34842	6156	30894	6660	34921
Italija	541	3809	491	3398	595	3418	578	3892
Mađarska	158	1249	206	1456	210	1401	197	1202
Makedonija	15	86	15	88	19	138	17	111
Nizozemska	177	1224	185	1391	274	1405	224	999
Njemačka	881	6577	805	6176	1008	7555	1038	6932
Poljska	1192	11157	1238	10857	838	7106	672	6010
Slovačka	115	924	113	1031	147	1161	142	1078
Slovenija	1638	13670	1827	14150	1859	12892	1612	12349
Srbija	322	4184	340	3387	414	3850	396	4532
Velika Britanija	1027	5688	1234	9232	1219	6539	1345	7214
Ostali	3098	18118	3867	23750	4237	22916	4223	21435
UKUPNO	16356	112292	18100	122801	19151	113206	19343	115415

Izvor: Izrada autora prema TZ Grada Komiže

Prethodna tablica prikazuje strukturu dolazaka i noćenja turista prema zemlji prebivališta, a iz iste je vidljivo da najviše noćenja i dolazaka u Gradu Komiži ostvaruju “domaći” turisti te turisti iz Poljske, Slovenije, Velike Britanije i Njemačke. Veliki doprinos daje kategorija Ostali no s obzirom da u navedenu kategoriju spadaju sve zemlje koje nisu eksplicitno navedene, podatak se ne uzima kao relevantan u poretku zemalja.

Iako je navedeno da je turistička ponuda Grada Komiže, promatrajući istu kroz manifestacije, kulturno-povijesnu te prirodnu baštinu, i više nego kvalitetna i raznolika, a da su smještajni kapaciteti, prema postotku popunjenosti, dostatni, izvan smještajna ponuda može se ocijeniti kao nedostatna, jer manjka kongresnih centara, zdravstvenih/wellness kapaciteta, kvalitetno osmišljenih tematskih ruta te dodatnih sadržaja (bazeni, spa tretmani, teretane, kuglane, igraonica za djecu) koji bi Komiži kao turističkoj destinaciji omogućili višu razinu konkurentnosti i produžetak turističke sezone. Bitno je navesti i da ne postoji strateški/planski dokument usmjeren razvoju komiškog turizma.

Prema informacijama prikupljenim od TZG Komiže, Komiži nedostaje i hotelski smještaj viših kategorija koji bi privukao potencijalne turiste izvan kratke ljetne sezone jer je sadašnji nedostatan, problem im je i kratka turistička sezona, manjak ponude i ljudi tijekom zime, visoke cijene prijevoza s otoka na kopno i obrnuto te saniranje i rješavanje odvoza otpada.

7.2.3. Poljoprivreda

Poljoprivreda je na području Grada Komiže jedna od ključnih djelatnosti. Trendovi poput depopulacije odnosno starenja poljoprivrednog stanovništva doveli su do zapuštanja poljoprivrednih površina jer se sve više mladog stanovništva iseljava, a sve manje odlučuje na bavljenje poljoprivredom. Posljedica navedenog je opadanje poljoprivrede kao djelatnosti na području Grada. Poljoprivreda je u Gradu Komiži glavni korisnik raspoloživog zemljišta, proizvođač hrane kao strateškog resursa i izvor egzistencije za velik dio stanovništva, a osim navedenog, ima dominantan utjecaj na mogućnosti upravljanja održivim razvojem, zaštitu okoliša i očuvanje biološke raznolikosti. Najčešće i najrazvijenije poljoprivredne grane u Komiži su vinarstvo i maslinarstvo, a sve više raste i voćarstvo, što je zapravo uvjetovano mediteranskom klimom i prostornim smještajem (struktura tla). Iz podataka prikupljenih intervjuiranjem ključnih dionika na području Grada Komiže kao drugi problem, a samim time i prijedlog za razvoj poljoprivrednih djelatnosti, nametnula se slaba suradnja sektora poljoprivrednih i uslužnih djelatnosti.

U nastavku slijedi prikaz podataka o broju PG-a na području Grada Komiže te udio u ukupnom broju PG-a na području SDŽ.

Tablica 9: Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu

Naselje	Druge pravne osobe*	OG	Obrt	SOPG**	Trgovačko društvo	Zadruga	Ukupan zbroj
Biševo	0	3	0	0	0	0	3
Borovik	0	5	0	0	0	0	5
Duboka	0	2	0	0	0	0	2
Komiža	0	81	0	0	0	1	82
Oključna	0	1	0	0	0	0	1
Podhumlje	0	9	2	0	2	0	13
Podšpilje	0	3	0	0	0	1	4
Sveti Andrija	0	1	0	0	0	0	1
Žena Glava	0	7	1	0	0	0	8
Ukupno	0	112	3	0	2	2	119
Ukupno SDŽ	7	12901	78	69	202	50	13307
Udio Grada Komiže u SDŽ	0.00%	0.87%	3.85%	0.00%	0.99%	4.00%	0.89%

* Druge pravne osobe (crkva, vojska, obrazovne ustanove i dr.)

** Samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo (SOPG)

Izvor: Izrada autora prema podacima APPRRR (14. kolovoza 2020.)

Na području Grada Komiže na dan 31. prosinca 2019. godine bilo je registrirano 119 poljoprivrednih gospodarstava. Najveći dio PG-a registriran je kao obiteljsko gospodarstvo (112), dok su ostali registrirani kao obrt (3), trgovačko društvo (2) te kao zadruga (2). Gledajući ukupan broj poljoprivrednih gospodarstava na području SDŽ za zaključiti je da broj poljoprivrednih gospodarstava Grada Komiže ima vrlo mali udio u ukupnom broju poljoprivrednih gospodarstava na području SDŽ (0.89%).

Za potrebe poticanja poljoprivredne djelatnosti, 2011. godine osnovan je LAG Škoji. Neprofitna organizacija čija je temeljna zadaća decentralizirana raspodjela sredstava iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj putem LEADER/CLLD mjere. Članovi LAG-a Škoji dolaze iz javnog, gospodarskog i civilnog sektora, a struktura organizacije postavljena je tako da niti jedan sektor nema više od 49% glasačkih prava. Lokalna akcijska grupa Škoji osnovana je u ožujku 2011. godine pod nazivom LAG Hvar, a pridruživanjem otoka Visa, 2013. godine, LAG Hvar mijenja ime u LAG Škoji što prema lokalnom dijalektu znači „otoci“. 2014. godine pridružuje se i Općina Šolta čime LAG poprima svoj konačan oblik koji pokriva kopno, more i arhipelag tri veća naseljena otoka (Hvar, Vis i Šolta) sa sedam jedinica lokalne samouprave koje uključuju gradove Hvar, Komižu, Stari Grad i Vis te općine Jelsu, Sućuraj i Šoltu.

Kao najznačajniji recentni projekti LAG-a Škoji ističu se:

- **O-kupi otok** - jedinstvena platforma za promociju otočnih proizvoda koja spaja proizvođače i kupce; inicijativa za pokretanje projekta krenula je od LAG-a i FLAG-a Brač, a projektu su se priključili LAG i FLAG Škoji; ideja o povezivanju proizvođača i kupaca proširila se idejom o povezivanju otoka u svojevrsnu otočnu regiju kako bi se stvorila prepoznatljiva ponuda, namijenjena stanovnicima i posjetiteljima otoka, kao i svim ljubiteljima otoka i otočnih proizvoda; svrha projekta je okupiti otoke, okupiti proizvođače, OPG-ove i ribare, povezati ih s kupcima i omogućiti im kupnju domaćih otočnih proizvoda kroz jedinstvenu internetsku platformu (stranicu) O-kupi otok
- **Ponuda Škoja** - Ponuda Škoja nastala je na poticaj članova LAG-a i FLAG-a Škoji kako bi se stvorila platforma koja okuplja lokalne, otočne (Hvar, Vis i Šolta) OPG-ove, ribare i proizvođače te ih povezala s kupcima; otvorena je *facebook* stranica Ponuda Škoja kao odgovor na izvanrednu situaciju s COVID-19 epidemijom

7.2.4. Zaposlenost

Ranije u analizi navedeni su podaci o broju zaposlenih u trgovačkim društvima, broju obrta te vlasnika poljoprivrednih gospodarstava, a u nastavku slijedi tablični prikaz općih podataka o nezaposlenosti na području Grada Komize.

Tablica 10: Broj nezaposlenih radno sposobnih stanovnika u Gradu Komizi od 2015. do 2019.

Mjesec	Godina				
	2015	2016	2017	2018	2019
Siječanj	210	150	171	133	118
Veljača	211	154	171	128	116
Ožujak	215	161	163	123	105
Travanj	210	168	142	108	82
Svibanj	190	123	103	82	54
Lipanj	165	94	78	72	39
Srpanj	112	58	71	72	42
Kolovoz	108	61	72	74	37
Rujan	110	72	75	64	35
Listopad	143	93	98	84	58
Studeni	168	102	137	104	87
Prosinac	165	138	135	114	101

Izvor: HZZ - Područni ured Vis

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje – Područni ured Vis na kraju izvještajnog razdoblja 2019. godine bila je 101 nezaposlena radno sposobna osoba što je 13 nezaposlenih manje

nego u prosincu 2018. godine. Grad Komiža zaposlio je jednu osobu na javnim radovima, a što je u 100 postotnom iznosu financirano od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Treba napomenuti da je u 2019. godini u svim mjesecima bio manji broj nezaposlenih nego svih prethodnih promatranih godina. Najmanji broj nezaposlenih u svim prikazanim godinama bio je između lipnja i rujna, odnosno tijekom trajanja turističke sezone kada se zapošljava veliki broj sezonskih radnika. U obzir za buduće razdoblje treba uzeti i ranije navedene mjere i programe koje je Grad raspisao za poticanje poduzetništva i zapošljavanja te mjere donesene na nacionalnoj razini (HZZ) što bi još više trebalo smanjiti broj nezaposlenih na području Grada.

Pametna rješenja u segmentu poduzetništva i obrtništva

Analizom područja povezanih s poduzetništvom i obrtništvom na području Grada Komiže utvrđeno je da do sada nisu implementirana pametna rješenja u turizam, poljoprivredu, ribarstvo, poduzetništvo i obrtništvo. U obzir treba uzeti da su LAG i FLAG Škoji proveli ili još provode razne projekte koji u sebi imaju komponentu digitalno, ali samo u vidu online internetskih platformi za promociju proizvođača i proizvoda te katalog i kupnju proizvoda.

U sva četiri analizirana područja u segmentu poduzetništvo i obrtništvo postoji veliki prostor za napredak kroz implementaciju pametnih rješenja temeljenih na tehnologiji.

7.3. Prirodne posebnosti

7.3.1. Okoliš i prirodna baština

Područje Grada Komiže obiluje prirodnom baštinom i zaštićenim prirodnim područjima. Vrijedna prirodna područja koja se nalaze na području Grada Komiže čuvaju se i vrednuju u skladu s odredbama Zakona o zaštiti prirode i Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa, te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (NN 88/14).

Zaštićena prirodna područja Grada Komiže su:

- Zaštićena područja u RH:
 - Spomenik prirode⁵ – geomorfološki – Medvidina pećina (1967. g.)

Medvidina špilja nalazi se jugoistočnoj strani otoka Biševa, a ime je dobila po sredozemnoj medvjedici, danas ugroženoj vrsti. Ulaz u Medvidinu špilju velik je i širok, te se potpuno sužava prema unutrašnjosti. Duljina špilje iznosi 160m i završava malim žalom do kojeg mogu samo mali brodovi.

- Spomenik prirode – geomorfološki – Modra Špilja na Biševu (1951. g.)

⁵ Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19), Člnaka 11., Točka 1.

Modra špilja jedna je od najatraktivnijih znamenitosti otoka Visa koja privlači velik broj turista. Modra špilja se nalazi 5NM od luke Komiža i smještena je u uvali Baluni na istočnoj strani otoka Biševa. 1884 god., probijen je ulaz u špilju za javnost, a ući se može samo sa malim brodom sa svega nekoliko ljudi.

- Spomenik prirode geološki – otočić Brusnik zapadno od otoka Visa (1951 g.)

Otok vulkanskog podrijetla ukupne površine oko 3 ha. Zapadna strana otoka spušta se prema moru tvore. Dio otoka pod morem prošaran je kanalima kroz koje morska voda prodire na površinu.

- Spomenik prirode – geološki – otok Jabuka (1958. g.)

Pučinski otok vulkanskog podrijetla udaljen 26 nautičkih milja. Zaštićen je 1958. godine kao spomenik prirode s 1,15 ha površine i nenaseljen je. U sastavu je ekološke mreže i proglašen je IPA-područjem.

- Međunarodno zaštićena područja u RH:
 - UNESCO svjetska mreža geoparkova⁶ - Viški arhipelag (2019. g.)

Također, Komiža spada u područje europske ekološke mreže NATURA 2000 u koje je, zbog važnosti kao stanište brojnih biljnih i životinjskih vrsta, odabrana Uredbom o ekološkoj mreži (NN 124/2013). Područja obuhvaćaju područja očuvanja značajna za ptice - POP i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS. Područje očuvanja značajna za ptice – POP i područje očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS obuhvaćaju teritorij cijele jedinice lokalne samouprave.

Završno, jedna od prirodnih posebnosti, zahvaljujući udaljenosti od kopna i manjem broju ljudi, predstavlja noćno nebo iznad otoka, odnosno nepostojanje svjetlosnog onečišćenja na nebu iznad Komiže, a naročito iznad Biševa i Brusnika. Mjerenja noćnog neba na otoku pokazuju izvanredne vrijednosti koje su vrlo blizu gotovo potpuno prirodno tamnom noćnom nebu.

7.3.2. Geopark Viški Arhipelag

Geopark je područje sa izraženom geološkom baštinom te strategijom za održivi gospodarski razvoj i promociju te baštine na dobrobit lokalne zajednice. Geopark Viški arhipelag dio je europske i svjetske UNESCO mreže geoparkova čiji su glavni ciljevi zaštita, edukacija i održivi razvoj. Geoparkom je proglašen 17. travnja 2019. godine te je tako postao drugi park na popisu UNESCO svjetske mreže geoparkova (uz Papuk). Pripada otoku Visu, a područje arhipelaga sastoji se od otoka Visa, pripadajućih okolnih otočića, Biševa, Svetog Andrije, Brusnika, Jabuke i Palagruže.

U prostorima Kulturnog centra Ivan Vitić u Komiži nalazi se posjetiteljski centar Geoparka Viški arhipelag koji se sastoji od multimedijske dvorane, geološke knjižnice, geološke zbirke i ureda

⁶ UNESCO, unesco.org - List of UNESCO Global Geoparks (16. kolovoz 2020.)

zaposlenika Geoparka. Unutar centra posjetiteljima su dostupni promidžbeni materijali, suveniri i sve potrebne informacije.

Pametna rješenja u segmentu prirodnih posebnosti

Analizom područja povezanih s prirodnim posebnostima (okoliš i prirodna baština) na području Grada Komiže utvrđeno je da su pametna rješenja implementirana samo u Kulturnom centru Ivan Vitić u Komiži u kojem se nalazi posjetiteljski centar Geoparka Viški arhipelag (multimedijska dvorana). U području prirodnih posebnosti postoji veliki prostor za napredak kroz implementaciju pametnih rješenja temeljenih na tehnologiji.

7.4. Društvo

7.4.1. Civilno društvo

Na području grada Komiže, ukupno je registrirano 24 udruge, koje pokrivaju širok spektar djelovanja. Gledajući udio u ukupnom broju udruga na otoku, 37% udruga je registrirano na administrativnom području Grada Komiže. Tematski, obzirom na specifičnost otoka, prema djelatnosti i interesu udruga najviše su zastupljene sljedeće teme⁷:

- kultura i umjetnost (12);
- zaštita okoliša i prirode (12);
- održivi razvoj (9);
- Demokratska politička kultura (8);
- obrazovanje istraživanje i znanost (8);
- gospodarstvo (7);
- sport (5).

Većina udruga djeluje na lokalnoj razini bez iskustva stvaranja partnerstva na međunarodnoj razini (neki imaju značajnije nacionalno povezivanje temeljem organizacijske strukture). Izuzetke rade neke udruge koje imaju prekograničnu suradnju (primjerice Plavi svijet), ali su one u manjini.

Grad Komiža svake godine ima predviđena sredstva za financiranje programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge, umjetničke organizacije i ustanove upisane u registar neprofitnih organizacija na području Grada, za područja kulture i sporta u ukupnom iznosu od 200.000 kn (110.000 za područje kulture i 90.000 za područje sporta). Uvidom u proračune prošlih godina, vidljivo je povećanje u obje kategorije iznosa za 15% u odnosu na 2017. godinu, što svjedoči o kontinuitetu financiranja, ali istovremeno ne predstavlja značajno povećanje iznosa, ako se usporedi s povećanjem ukupnog proračuna Grada u razdoblju 2017. - 2020. godine.

⁷ ovdje su prikazane najfrekventnije djelatnosti, s tim da ukupan zbroj pokazuje i veći broj udruga obzirom da je svaka udruga registrirana u više djelatnosti.

Tematski, natječaj je dobro postavljen i problematizira ona područja za koja postoji interes među udrugama Grada, prvenstveno na promicanje kulturne i tradicijske baštine, kulturnog i glazbenog stvaralaštva, unapređenje kvalitete života građana s posebnim naglaskom na mlade i organizaciju događanja te poticanje i promicanje sporta na području Grada. Uvidom u rezultate natječaja za 2019. godinu, podržano je 16 projekata iz područja kulture te 6 iz područja sporta, a sredstva su fragmentirana, odnosno veći broj organizacija je dobio relativno skromna sredstva s ciljem financiranja što većeg broja organizacija.

Zaključno, u udrugama s područja Grada, EU fondovi i drugi izvori financiranja ne koriste se u punom obimu, iako ima kapaciteta u nekim udrugama i ljudima koji bi mogli pripremati projekte u partnerstvu s Gradom te tako ojačati prijavni potencijal. Primjećuje se tematska specifičnost rada udruga, naročito u segmentu zaštite prirode i očuvanja baštine, što je potrebno iskoristiti kao prednost prilikom prijave. Potrebno je unaprijediti komunikaciju između udruga i Grada u cilju zajedničkog djelovanja i pripreme projekata. Udruge su općenito aktivne na digitalnim kanalima, a da aktivizma ne nedostaje i u svakodnevnom životu, svjedoči recentni primjer problematike postavljanja bazne stanice mobilnog operatera i udruživanja građana vezano uz tu problematiku. Ipak, rad u udrugama i aktivizam oko specifičnih tema razvoja uz davanje kvalitetnih alternativnih ideja svodi se na mali broj ljudi. Većinski, na prostoru Grada nedostaje interesa opće populacije za lokalni razvoj te vlada svojevrsna prepuštenost stihijskom razvoju na krilima turizma bez potrebe kreiranja specifičnog oblika razvoja.

Iz perspektive smart city rješenja i kapaciteta, udruge većinski nisu usmjerene prema digitalnim rješenjima već prema održivom razvoju i očuvanju tradicije i kulture, iako koriste digitalna rješenja u svojem radu, primjerice u kontekstu održivih oblika energije (fotonaponski moduli, vjetrogeneratori i sl.). Kao što je navedeno ranije, smart city se u kontekstu Komiže mora gledati kroz prizmu održivosti, očuvanja prirode s naglaskom na lokalni potencijal i sinergije, za što udruge na prostoru Grada u određenoj mjeri imaju kapaciteta i tematskog interesa.

7.4.2. Odgoj i obrazovanje

U Gradu Komiži od odgojno obrazovnih institucija postoji osnovna škola i dječji vrtić. Srednja škola postoji na otoku, ali na administrativnom području Grada Visa, iako je od 1994. do 2000. godine, imala područni odjel u Komiži u kojem su se obrazovali kuhari i konobari.

U osnovnoj školi školske godine (2019./2020.) nastavu je pohađalo 80 učenika, u devet razrednih odjela. Osnovna škola ima razrađenu strategiju razvoja IKT alata, a infrastrukturno je relativno dobro sređena, te sudjeluje u projektima e-Škole, Škole za život, e-Twinning što omogućava nesmetan rad i u razdoblju pandemije, te je po većem broju pokazatelja procijenjena kao digitalno zrela i napredna. U tom kontekstu valja izdvojiti i kategorije na mrežnoj stranici vezano uz e-Lektire i zvučne knjige te Sigurnost na internetu.

Drugi projekti vezani su uz nastavni i izvannastavni rad i pokrivaju sljedeće teme: pjevački zbor, gitare/klavir, literarne i dramske grupe, likovne grupe, obojku, stolni tenis, badminton, male

knjižničare, informatičke grupe, robotiku te učeničku zadrugu. Od navedenoga u kontekstu smart city rješenja, valja svakako izdvojiti projekt robotičke regate, odnosno “Komiški robotički kalanko” iz 2013. godine koji je realiziran u suradnji s Hrvatskim robotičkim savezom, a uključivao je predavanja na temu robotike (u Komiži je sudjelovalo 40ak sudionika, a vrhunac projekta je bila izgradnja dva robo-kalankota u OŠ Komiža početkom 2014.godine. Škola je 2015. godine imala predavanja o mogućnostima 3D printanja u prostorima gradske knjižnice.

Razvojno je škola limitirana brojem učenika i mogućnošću promjene statusa škole iz matične u područnu obzirom da je sve manje djece i sve manje stanovnika u gradu (u vrijeme najvećeg broja stanovnika na otoku je bilo i preko 800 djece upisano u niz osnovnih škola na području Grada). Uz sve manji broj stanovnika i djece, pojavljuje se i povezani problem nemogućnosti pronalaženja stručnih kadrova za rad u školi.

Od drugih ustanova, valja izdvojiti dječji vrtić koji ima zaposleno ukupno 7 djelatnika te je prošle godine imao upisano 42 djece, što je manje više prosječan upisani broj u posljednjih 7 godina. U tijeku je provedba projekta rekonstrukcije Dječjeg vrtića u Komiži, za koju je ostvaren iznos potpore od 7.154.018,78 kn iz Programa ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014.-2020. Ukupna vrijednost projekta iznosi 9.443.6063,75 kn. Građevinsko uređenje i opremanje zgrade dječjeg vrtića omogućiti će organizaciju cjelodnevnog odgojno-obrazovnog programa što će rezultirati otvaranjem 3 nova radna mjesta. Cilj projekta prvenstveno je poboljšanje uvjeta boravka i predškolskog odgoja za djecu od prve do sedme godine života ali i poboljšanje uvjeta i kvalitete rada djelatnika u predškolskoj instituciji.

Gradska knjižnica predstavlja multimedijalno središte Grada Komiže, koja građanima, a i gostima Grada Komiže osigurava pristup informacijama i kulturnim sadržajima za potrebe obrazovanja, stručnog i znanstvenog rada, cjeloživotnog učenja, informiranja, odlučivanja i rasonode. U prošloj godini od tehničke opreme knjižnica je nabavila jedno osobno računala za potrebe korisnika u cilju unapređenja usluga i pomoći korisnicima u ispunjavanju njihovih potreba. Isto tako, kontinuirano se održava softver knjižničnog programa MetelWina radi sigurnijeg poslovanja knjižnice i osiguravanja stručne pomoći.

7.4.3. Socijalna skrb i zdravstvo

Od ustanova koje brinu o socijalnoj skrbi na području Grada Komiže, treba izdvojiti Centar za pomoć u kući Komiža koji je osnovan 2001. godine te Centar za socijalnu skrb - podružnica Vis, koji je nadležan i za Grad Komižu.

Osnovne usluge Centra za pomoć u kući kojeg je osnovao grad Komiža su savjetovanje i pomaganje, pomoć u kući i psihosocijalna pomoć. Osnovni cilj Centra je povećanje kvalitete života stanovnika kroz različite kulturne i obrazovne sadržaje, pružanje socijalnih usluga, duži i kvalitetniji život korisnika, ali i uštede za državu jer su izvan institucijske usluge humanije i jeftinije. Uz navedeno, Centar radi i na prijenosu znanja i iskustva, posredno čuvajući kulturnu baštinu kroz organizirane dnevne aktivnosti. Centar trenutno ima 25-30 korisnika pomoći u kući, što čine uglavnom starije

osobe ili mlade s psihičkim bolestima ili teškoćama u kretanju, te 30ak korisnika organiziranih dnevnih aktivnosti.

Gledajući gradski proračun, najveći udio sredstava za socijalnu skrb izdvojen je u 2013. godini i iznosio je 1.084.026,00 kuna. U 2020. godini iznos predviđen za socijalnu skrb iznosio je 948.000 kn (2,47% ukupnih rashoda), od čega je za naknade građanima i kućanstvima u novcu izdvojeni iznos od 448.000,00 kuna što je 14% više u odnosu na proračun za 2019. godinu. Preostalih 500.000 kn predviđeno je za redovni program Centra za pomoć u kući. Iz plana Razvojnih programa za 2020. - 2022. godinu, vidljivo je ulaganje u prilagođavanje prostora za osobe s invaliditetom odnosno ugradnja rampi koje će olakšati kretanje (86.000 kn u 2020. te 100.000 u planu za 2021. i 2022. godinu).

Na području Grada Komiže djeluje jedna zdravstvena stanica koja stanovnicima pruža usluge opće/obiteljske medicine, stomatološke zdravstvene zaštite i patronažne zdravstvene zaštite. Zdravstvena stanica u Gradu Komiži djeluje u sklopu Doma zdravlja Splitsko-dalmatinske županije, te broji ukupno pet zaposlenika. U 2017. godini, od 1514 osiguranika, njih čak 1059 je zatražilo zdravstvenu zaštitu.⁸ Na području Grada postoji jedna ljekarna koja je opskrbljena većinom potrebnih lijekova. Osnovni problem zdravstvenog sustava je njegova podkapacitiranost odnosno nemogućnost obavljanja većine pretraga na otoku. Primjera radi, već više od deset godina stanovnici Komiže mogu dvaput tjedno vaditi krv, nakon čega uzorci na analizu putuju brodom prema Splitu jer je otočni laboratorij davno ugašen. Grad Komiža je spremna pomoći i financijski i smještajem budućem inženjeru biokemije da se laboratorij na otok Vis vrati, ali navedeno još nije realizirano. Problematika dijagnostike postala je aktualna pojavom korona virusa 2020. godine koji je naglasio važnost dobivanja adekvatne medicinske skrbi i dijagnostike na otoku. Dodatni problem je i dostupnost patronažnih sestara, obzirom da zbog promjena koje se javljaju na zdravstveno-socijalnom području RH potrebe za patronažnom djelatnošću postaju sve veće i samim time su i neophodne promjene i ulaganje u patronažnu djelatnost u svim aspektima rada.

Pritom valja naglasiti i pilot projekt hitne helikopterske medicinske pomoći (eng. HEMS) kojim se pacijentima pruža najbrža moguća medicinska pomoć i time omogućava preživljavanje u vremenu medicinskog "Zlatnog sata" i sprječava nastanak težih posljedica. Ministarstvo zdravstva je još 2015. godine krenula s pilot projektom ali se on po završetku testne faze nije realizirao u potpunosti. HEMS je naročito zanimljiv otočnim zajednicama i njima može značajno povećati kvalitetu života i osigurati zdravstvenu njegu.

Promatrajući područje zdravstva i socijalne skrbi, ključno je istaknuti problematiku starenja lokalnog stanovništva, odnosno sve veći pritisak na ova područja u budućnosti promatrajući dobnu piramidu Grada Komiže, ali i otoka u cjelini. Mora se naglasiti da ovo nije specifičnost otoka Visa, obzirom da izumiranje postaje demografska perspektiva za više od četvrtine svih otočnih naselja, a novim trendovima emigracije može se primijeniti i na druga područja RH. Razvojem suvremenog turizma i porastom društvene svijesti o zaštiti okoliša, otočje ponovno izbija u prvi plan kao jedan

⁸ https://www.nzjz-split.hr/images/JZ/IZVJESCA/PZZ_IZVJESCE_2017.pdf

od najvrjednijih dijelova nacionalnog prostora.⁹ Problemu se mora pristupiti s državne razine, obzirom da JLPS nemaju dovoljno kapaciteta za adresiranje i rješavanje ovog problema samostalno, ali mogu doprinijeti svojim inovativnim mjerama.

7.4.4. Kultura i sport

Jedna od okosnica razvoja i *specificum* Grada Komiže je svakako bogato kulturno - povijesno nasljeđe i kulturna baština koja mu pripada. Grad Komiža njeguje tu kulturu i nastoji očuvati baštinu živom te odgovorno njome upravljati. U ovom segmentu analize nije uzeta u obzir prirodna baština koja se spominje ranije u analizi (vidi poglavlje Okoliš i prirodna baština). Upravo kulturna baština predstavlja dopunu prirodnim posebnostima koje privlače turiste, te dodaje sadržaj ljepoti mjesta.

Iz Registra kulturnih dobara vidljiv je značajan broj zaštićenih lokaliteta odnosno građevina (popis u prilogu). Iz liste je vidljivo kako je baština raznolika i pokriva 5 kategorija vrste kulturne baštine: Arheologija, Nepokretna pojedinačna, Kulturni krajolik, Kulturno povijesna cjelina i Nematerijalna. Treba naglasiti kako je i sama Kulturno - povijesna urbanistička cjelina grada Komiže zaštićena. Iz popisa je jasno vidljivo kako je veliki broj arheoloških nalazišta i lokaliteta, naročito podvodnih, što daje dodatnu specifičnost prostoru grada.

Od važnih kulturnih događanja, treba istaknuti manifestaciju *Komiško kulturno ljeto* (od srpnja do rujna svake godine) koja je okosnica turističke ponude i centralno događanje u gradu za vrijeme ljeta, objedinjujući eno - gastro ponudu s kulturnim sadržajima koji nisu nužno komiški već su "uvezeni" s ciljem stvaranja raznovrsnije i kvalitetnije ponude. Posebnost i izvorno komiški "proizvod" je svakako Rota Palagruzona, koja se smatra najstarijom regatom u Europi, čuvajući tradiciju falkuše i ribarstva te maritimne kulture. Obnovljena je 2009. godine na inicijativu Kulturne ustanove Ars Halieutica, uz organizacijsku podršku Grada Komiže, Udruge Palagruža i agencije Alternatura iz Komiže.

Od kulturnih institucija treba navesti sljedeće:

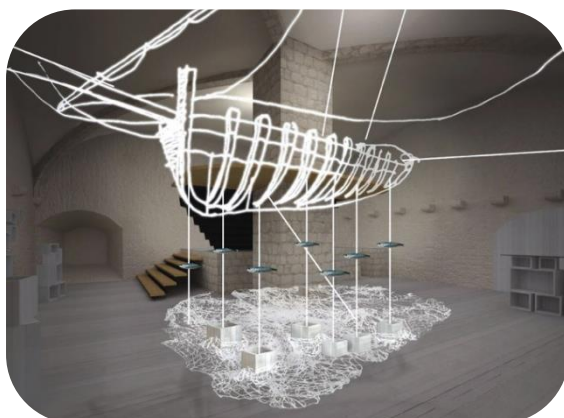
- Kino u Komiži - Jedno od najstarijih kina u Hrvatskoj i neizostavan dio kulturne ponude Komiže. Kino je svojim kontinuiranim djelovanjem postalo dio kvalitetne programske koordinacije projekta Kino Mediteran te se usmjerilo na filmove nezavisne i europske produkcije. Zahvaljujući dobrim rezultatima i snažnom razvoju publike kino je dobilo potporu Ministarstva kulture za digitalno opremanje te od listopada 2015. godine radi s novom suvremenom tehničkom opremom.
- Ribarski muzej - posebnost Komiže i povijesno uvjetovano nasljeđe je svakako ribarstvo kojem je iskazana važnost putem osnivanja Ribarskog muzeja. Muzej je smješten u Komuni, mletačkoj utvrdi na komiškoj rivi. Sadrži bogatu zbirku izvornih predmeta brodske i ribarske opreme Komižana, stoljećima najboljih i najpoznatijih ribara na Jadranu, kao i zbirku predmeta vezanih uz preradu ribe koja je nekoć u Komiži bila iznimno razvijena.

⁹ DEPOPULACIJA OTOKA VISA, Nejašmić, Mišetić

- Kulturni centar Ivan Vitić - Smješten u zgradi Paviljon na Komiži, nastao je kao programska dopuna vojarnje «Rogači», kao Dom JNA, smješten u širi prostor Komiže tako da na specifičan način povezuje vojarnu s ribarskim mjestom. Zgrada je danas uspješan primjer revitalizacije i prenamjene prostora, pa je tako danas u funkciji kulturnog centra i mjesto održavanja raznih radionica tijekom cijele godine (naročito ljeti). U njemu su smješteni uredi GeoParka, Flag-a i LAG-a Škoji i Nautic radia koji je dobio nove prostorije i kreće s inicijativom širenja radio postaja koje emitiraju s otoka program za nautičare i ljubitelje mora.
- Spomen dom - Dom je obnovljen, čime su prostori kino dvorane, knjižnice, galerije i gradske uprave dobili na kvaliteti te se otvorio novi prostor za održavanje manifestacija, kino projekcija, izložbi, ali i za razvijanje kongresnog turizma.
- Ekomuzej - projekt koncipiran još 2010. godine, kao dinamičan proces kroz koji komiška zajednica čuva, interpretira i upravlja svojom ukupnom baštinom za održivi razvoj. Usredotočen je na identitet grada Komiže i s njime povezanih naselja. Cilj i smisao projekta je očuvanje i vrednovanje lokalne društveno-kulturne tradicije i promicanje održivog gospodarskog i turističkog razvoja. Nažalost zbog nedostatka financiranja, do sada nije u potpunosti zaživio već se zadržao kao koncept, s puno potencijala. Zanimljive su ideje razvoja odnosno kolektivnog identiteta okupljanja. Pa se tako radi o 3 razine “mikrokozmosa” Komiže unutar univerzalnih identiteta:
 - Inzularnost – otočnost (okrenutost prema unutra, samo-održivost)
 - “Jadranstvo” i „Mediteranstvo” – povezanost Jadranskim morem s drugim mikrokozmosima na Jadranu i Mediteranu, ali i svim morima i oceanima svijeta (otvorenost, protočnost, razmjena)
 - Kreacija – nastajanje i svaki put iznova obnavljanje modusa življenja i identiteta u komiškom mikrokozmosu.

Idejno rješenje i ekomuzej predviđaju i intervencije u prostoru, gdje bi se oformile 3 staze, Put grada, Put poja, Put pučine svaka s vlastitim identitetom i posebnostima uređenja.

TERRA
MARRIQUE

- Galerija Borisa Mardešića - U Galeriji se često održavaju različiti programi i manifestacije, a u posjedu je sljedećih muzejskih zbirki: Zbirka Boris Mardešić, Zbirka Đuro Tiljak, Zbirka Vinko Foretić i ostali autori.
- Gradska knjižnica "Ranko Marinković" - navedena je u analitičkom dijelu obrazovanja obzirom da sudjeluje u tom segmentu, ali svakako ima i kulturnu ulogu u promicanju kulture čitanja.

Što se sportskih aktivnosti i infrastrukture tiče, Komiža kao mali grad nema visoko razvijenu sportsku infrastrukturu. Ipak, treba spomenuti dvoranu za boćanje i sportski centar. Dvoranu za boćanje je Grad Komiža na temelju sporazuma prepustio boćarskom klubu "Komiža" na razdoblje od deset godina. U sportskom centru (na otvorenom) Komiža postoje dva teniska terena te malonogometno i košarkaško igralište. Treba spomenuti i nedavno uređen prostor za tjelovježbu na ulici - tzv. *street workout*, koji predstavlja oblik tjelovježbe koji ima jako veliki raspon, od osnovnih vježbi snage do složenih figura i akrobacija, a dostupan je svima. Boćarski klub ima uspjehe u natjecanju pa tako od ove godine BK Komiža, kao prošlosezonski prvak 1. županijske boćarske lige, natječe u 3. hrvatskoj boćarskoj ligi. Ženski boćarski klub Komiža dao je dvije reprezentativke Hrvatske te se natječe u 1. hrvatskoj boćarskoj ligi za boćarice.

7.4.5. Upravljanje gradom

Segment upravljanja gradom uređen je zakonom o jedinicama lokalne i područne samouprave - gradom upravlja gradonačelnik i gradska uprava koja donosi ključne odredbe za upravljanje gradom (ima 11 vijećnika). Gradska uprava oformljena je za obavljanje upravnih, pravnih, administrativnih, stručnih i pomoćno-tehničkih poslova iz samoupravnog djelokruga Grada, u više upravnih i stručnih područja, propisanih zakonom, podzakonskim propisima te aktima Grada. Gradska uprava je uređena na način da postoji Jedinostveni upravni odjel koji je uređen Pravilnikom o unutarnjem redu, a u njemu je zaposleno 4 osobe (sistematizacijom je predviđeno 5 osoba). U upravljanju gradom treba spomenuti i Nautički centar Komiža, koji ima prilično široku nadležnost, a broji 27 zaposlenih a poslovanje je uređeno Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Nautičkog centra Komiža d.o.o.

Obzirom na usmjerenost ove strategije digitalnim rješenjima, posebna pažnja je stavljena na mrežnu stranicu Grada. Osnovna analiza pokazuje da je mrežna stranica zastarjela i grafički neatraktivna. Iako su podaci relativno recentni te podijeljeni prema kategorijama, njihovo korištenje nije intuitivno, odnosno sama mrežna stranica nije pretjerano *user-friendly* u smislu interakcije s korisnikom odnosno poticanjem korisnika za zadržavanje na stranici. Zakonski, sve informacije su prisutne (primjerice pravo na pristup informacijama, uvidi u proračune i sl.), te je do istih moguće lako doći. Interakcija s korisnicima je nepostojeća, odnosno ne postoje inicijative uključivanja građana putem digitalnih kanala (primjerice interaktivni proračun, vizualno atraktivne vizualizacije podataka, video sadržaj i sl.). Završno, od e-usluga, analizom nije utvrđeno postojanje istih, čak niti u segmentu pružanja osnovnih obrazaca za sve procese koje građani mogu imati s gradskom upravom. Što se tiče prisutnosti na društvenim mrežama, Grad Komiža nema svoj

korisnički profil na Facebooku ili Instagramu, iako su primjerice Nautički centar i TZ Komiža dostupni putem Facebook-a.

Pametna rješenja u segmentu društvenog uređenja i upravljanja

Prilikom analize područja povezanih s društvenim uređenjem Grada Komiže, nisu prepoznata pametna rješenja temeljena na tehnologiji. Razina digitalizacije usluga prema građanima od strane gradske uprave nije pomaknuta dalje od razine informacije odnosno preuzimanja obrazaca za neke od usluga. Mrežna stranica grada Komiže na osnovnoj je razini, premda funkcionalna, ne pruža strukturirane digitalne informacije dalje od osnovnih oblika (npr. poveznice, zapisnici sjednica i ostale zakonski obvezne dokumentacije). Digitalna rješenja su najviše prisutna u idejama prezentacije kulturne baštine, u segmentu potencijala i korištenja tehnologija u radu Geoparka i ribarskog/eko muzeja (još uvijek idejnog karaktera). Svakako treba izdvojiti projekte usmjerene robotici u području osnovnoškolskog obrazovanja, kao i digitalni katalog knjižnice, te modernu projekcijsku opremu kina Mediteran. Svakako postoji prostora za razvoj digitalnog sadržaja prvenstveno u segmentu prezentacije sadržaja, pružanja digitalnog sadržaja namijenjenog gostima ali i stanovnicima grada te jačanje digitalnog marketinga.

8. SWOT

S

- dobar pristup WiFi
- vlastiti izvori pitke vode
- 100% stanovništva pokriveno sustavom odvoza otpada
- naplata odvoza otpada prema količini
- tradicija ribarstva (tradicijske brodogradnje) i poljoprivrede
- jaki kapaciteti FLAG i LAG Škoji
- atraktivna turistička destinacija
- biološka raznolikost
- zaštićena područja prirode - UNESCO geopark Viški arhipelag, NATURA 2020
- miran život
- opuštenost
- sloboda i sigurnost za djecu u odrastanju
- bogata vojna povijest

- nemogućnost kontinuiranog održavanja sustava vodoopskrbe i odvodnje
- ne postojanje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda
- nefunkcionalno odlagalište otpada
- nepostojanje većeg reciklažnog dvorišta
- nedovoljna uređenost infrastrukture za ribarstvo - ribarska luka, ukrcajno - iskrcajna zona, tržnica, otkupna stanica i dr.
- nepovoljan prometni položaj: loša prometna povezanost s kopnom i visoke cijene prijevoza
- slaba podrška poduzetničko potpornih institucija
- slaba izvansmještajna turistička ponuda i manjak visoko kategoriziranih smještajnih objekata, ne postojanje strateškog dokumenta razvoja turizma
- nedovoljna kulturno-društvena ponuda
- zapuštanje poljoprivrednih površina
- nepovezanost ugostitelja i poljoprivrednika
- nedostatak kvalificirane radne snage
- slaba društvena kohezija, inertnost stanovništva
- loša demografska slika

W

O

- uvođenje moderne infrastrukture za povezivost
- unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje iz nacionalnih izvora financiranja
- sanacija odlagališta otpada Ščeće
- projekt ribarske luke
- stvaranje dodatnih turističkih sadržaja koji poboljšavaju prepoznatljivost destinacije
- jedinstveni brend destinacije
- povezivanje uslužnog i poljoprivrednog sektora
- privlačenje investitora
- revitalizacija zapuštenih polja u komiškoj vali koja su jedinstvena u svijetu
- nepostojanje svjetlosnog onečišćenja
- izgradnja gradskih stanova za najam korištenjem nacionalnih izvora financiranja

- otpor stanovništva usmjeren uvođenju novih tehnologija
- redukcije vode uslijed sezonske prenapučenosti i slabih pumpi
- iseljavanje i starenje stanovništva
- masovna apartmanizacija, devastacija okoliša
- ekocid, devastacija prirodnih znamenitosti
- nedostatak stanova i kuća za preseljenje

T

9. Vizija i ciljevi

Trenutno važeća vizija grada Komiže iz opće razvojne strategije glasi: “Promicanje održivog gospodarskog i turističkog razvoja, koristeći prirodne, kulturne, socijalne i druge lokalne resurse te promicanje odgovornog i aktivnog sudjelovanja u procesima održivog razvoja”. Obzirom da trenutno važeća strategija ističe krajem 2020. godine, bilo je potrebno konstruirati novu viziju budućeg razvoja, u kontekstu pametnog grada, ali koja može biti opće primjenjiva te korištena kao vizija generalnog razvoja Komiže.

Proces vizioniranja Grada Komiže za razdoblje 2021. - 2027. godine započeo je utvrđivanjem temeljnih izazova i prilika proizašlih iz analize stanja, SWOT analize te anketnog upitnika za građane kao temelja za provedbu radionice strateškog planiranja. Strateško promišljanje i pristup organizirani su kroz radionicu strateškog planiranja koja je održana u studenom kako bi ključni dionici razvoja mogli iskazati svoja razmišljanja vezano uz mogućnosti razvoja Komiže. Na radionici je sudjelovalo deset ključnih dionika, predstavnika privatnog i javnog sektora. Uz navedeno, kroz Radnu skupinu komunicirane su sve ideje koje su prikazane u razvojnim mjerama. Strateški dio uključuje viziju i misiju, strateške ciljeve kao osnovne pravce razvoja odnosno specifične ciljeve s konkretnim prioritetima i mjerama za provedbu.

Vizija određene strategije sumira nastojanja i želje Grada za budući razvoj odnosno pokazuje koji su glavni naglasci razvoja. U tom kontekstu važno je uzeti u obzir specifičnost smart city strategije i njene usmjerenosti na digitalne alate te ono što je građanima važno i ključno za budući razvoj. U gradu Komiži, prema izvršenoj analizi i komunikaciji s građanima i ključnim dionicima jasno su se iskristalizirale ključne riječi tradicije, baštine, usmjerenosti na ljude i građane kao pokretače razvoja, ekologije i inovativnih rješenja. Iz navedenog, a s ciljem stvaranja jedinstvenog pravca razvoja grada Komiže, vizija grada za budući razvoj u kontekstu stvaranja pametnog grada je:

Komiža - grad koji na bogatoj povijesnoj baštini pametno gradi održivu budućnost

Ovako konstruirana vizija grada spaja više segmenata ključnih za razvoj Komiže: usmjerena je na lokalne probleme koje rješava lokalnim resursima i snagama. Temeljena je na bogatoj kulturnoj i prirodnoj baštini od koje ne odstupa nego ju nadopunjuje novim tehnologijama i znanjima kako bi njima bolje i kvalitetnije upravljala.

Temeljem nove vizije, a usmjereno njezinom ostvarenju, postavljeni su strateški i specifični ciljevi te pripadajuće mjere po specifičnim ciljevima pri čemu je naglasak stavljen na razvoj grada Komiže koji će se temeljiti na postojećim resursima unaprijeđenim implementacijom pametnih, inovativnih rješenja u područja ključna za razvoj grada. Mjerama se želi unaprijediti poslovanje gradske uprave, javnu komunalnu i ostalu infrastrukturu, povećati kvalitetu života, potaknuti građanstvo na sudjelovanje u razvoju grada, jačati kapacitete OCD-a te dodatno osnažiti ključne sektore gospodarstva - turizam, poljoprivredu i ribarstvo.

Sukladno viziji, strateški ciljevi usmjereni dostizanju iste su:

Strateški cilj 1.	Uključiv Grad koji pametno i participativno upravlja razvojem
Strateški cilj 2.	Ekonomski prosperitetan grad koji pametno upravlja vlastitim kapacitetima
Strateški cilj 3.	Pametno i održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i infrastrukturnim resursima

Strateški cilj 1: Uključiv Grad koji pametno i participativno upravlja razvojem

Prvi cilj razvoja Komiže do 2027. godine usredotočen je na upravljanje razvojem i osnaživanje kapaciteta Gradske uprave i svih stanovnika.

Unutar ovog strateškog cilja dodatno su osmišljena dva specifična:

- Specifični cilj 1.1. Grad jednakih mogućnosti i uključivog stanovništva
- Specifični cilj 1.2. Grad pametne gradske uprave

Iz navedenih specifičnih ciljeva vidi se namjera poticanja uključivosti i razvoja temeljenog na jednakim mogućnostima za sve stanovnike grada Komiže kroz promicanje aktivne građanske kulture u kojoj građani imaju ključnu ulogu u oblikovanju smjera razvoja Grada. Kako bi se gradom upravljalo na participativan način trebaju mu aktivni građani koji će svojim sudjelovanjem u određenim pitanjima pružiti realan uvid u stanje potreba i tako doprinosti značajnim uštedama raspodjele javnih resursa. Također, želi se podići kvaliteta zdravstvenih i socijalnih usluga na području Grada, jer samo grad koji se brine o vlastitom stanovništvu i koji uključuje i pomaže svima, a posebno onima najranjivijima može se smatrati poželjnim i kvalitetnim mjestom za život, a Komiža 2027. želi biti upravo to. Nadalje, razvoj, u kontekstu ovog cilja, temeljit će se na aktivnom radu s mladima i poticanju mladih na ostanak i osnivanje obitelji. Starenje stanovništva i iseljavanje ne zaobilazi ni Komižu te se nameće kao jedan od glavnih problema u planiranju razvoja. Od ključnog je značaja stoga, aktivnim razvojem politika namijenjenih mladima te poticanju mladih na angažman i participaciju u oblikovanju navedenih politika, dati priliku i poticaj mladima za ostanak u Komiži.

Grad Komiža želi se razviti kao digitalna i agilna javna uprava okrenuta svojim građanima što će postići unaprjeđenjem vlastitih procesa i povećanjem kvalitete usluga za građane kroz transparentno poslovanje i redovno informiranje građana o svim gradskim aktivnostima. Stvaranjem digitalne gradske uprave čiji se poslovni procesi interno odvijaju digitalno i učinkovito može se osigurati da svi korisnici gradskih usluga iste ostvaruju brže i kvalitetnije.

Specifični cilj 1.1. Grad jednakih mogućnosti i uključivog stanovništva	Mjera 1.1.1. Poticanje stanovništva na aktivno sudjelovanje u razvoju grada
	Mjera 1.1.2. Podizanje razine zdravstvenih i socijalnih usluga

	Mjera 1.1.3. Aktivan rad s mladima i poticanje na ostanak i osnivanje obitelji
Specifični cilj 1.2. Grad pametne gradske uprave	Mjera 1.2.1. Sustavno informiranje građana i posjetitelja
	Mjera 1.2.2. Digitalna transformacija poslovanja gradske uprave
	Mjera 1.2.3. Jačanje suradnje grada Komiže s ključnim dionicima

Strateški cilj 2: Ekonomski prosperitetan grad koji pametno upravlja vlastitim kapacitetima

Drugi cilj razvoja odnosi se na prepoznavanje vlastitih gospodarskih potencijala te upravljanje istima kako bi Komiža 2027. godine bila ekonomski prosperitetan grad.

Unutar ovog strateškog cilja dodatno su osmišljena dva specifična:

- Specifični cilj 2.1. Institucionalni razvoj i poticanje gospodarske suradnje usmjeren na planiranje ključnih gospodarskih sektora, poticanje povezivanja ključnih dionika razvoja te izgradnju i opremanje poslovne infrastrukture,
- Specifični cilj 2.2. Pametan razvoj ključnih sektora gospodarstva - turizma, poljoprivrede i ribarstva.

Ono što nedostaje gradu Komiži su strateški dokumenti usmjereni razvoju ključnih sektora gospodarstva, alati za prepoznatljivost grada, interoperabilno povezivanje dionika, edukacija poduzetnika te poslovna infrastruktura i objekti za smještaj sezonskih radnika. Za uspješno unaprjeđenje navedenog, određene su aktivnosti usmjerene na razvoj strateških dokumenata u području turizma te poljoprivrede i ribarstva, donošenje mjera i programa za poticanje i razvoj poduzetništva, brendiranje Komiže kao *eco friendly* destinacije i stvaranje brenda komiških proizvoda, jačanje suradnje s regionalnom razvojnom agencijom, poticanje interoperabilne suradnje predstavnika gospodarskih sektora i izgradnja i opremanje poslovne infrastrukture te objekata za smještaj sezonskih radnika.

Nadalje, potrebno je razvoj gospodarstva usmjeriti osnaživanju turizma, poljoprivrede i ribarstva, a prvenstveno strateškim planiranjem navedenih sektora, povezivanjem ključnih dionika razvoja, implementacijom novih, inovativnih rješenja, educiranjem stanovništva o mogućnostima pokretanja i unaprjeđenja poslovanja u navedenim sektorima te ojačati poslovnu potpunu infrastrukturu. Podloga za odabir ključnih gospodarskih sektora leži u analizi stanja u kojoj je utvrđeno da najviše poduzetnika i obrtnika posluje upravo u tim sektorima, a nameću se i kroz ono što Komižu određuje kroz povijest, bavljenje ribarstvom i poljoprivredom. Obzirom da Komiža raspolaže brojnim prirodnim resursima te je zbog izoliranosti otoka izrazito privlačna posjetiteljima, sam po sebi nameće se i turizam.

Pametni turizam jedna je od komponenti Pametnih gradova, a uključuje proizvode i usluge unaprijeđene IKT tehnologijom te inovativnim rješenjima. U gradu Komiži ulagat će se u takva,

pametna rješenja, a prvenstveno pri razvoju specifičnih oblika turizma te turističke potporne infrastrukture.

Pametna poljoprivreda predstavlja primjenu modernih IKT tehnologija i inovativnih rješenja u poljoprivredi, a za cilj ima unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje uz efikasnu upotrebu resursa. Poljoprivredniku treba osigurati dodatnu vrijednost kroz podršku u odlučivanju ili kroz efikasniju iskorištenost resursa. Naglasak će biti stavljen na organizaciju obrazovnih aktivnosti za pametno bavljenje poljoprivredom (upravljanje nasadima) i korištenje moderne tehnologije te na poticanje mladih na bavljenje poljoprivredom.

Ribarstvo je u Komiži kroz povijest prepoznato kao najstarija, najpoznatija i najunosnija djelatnost te se kao temelj razvoja komiškog gospodarstva nameću projekti usmjereni razvoju infrastrukture za ribarstvo.

Specifični cilj 2.1. Institucionalni razvoj i poticanje gospodarske suradnje	Mjera 2.1.1. Planiranje razvoja ključnih gospodarskih sektora
	Mjera 2.1.2. Povezivanje ključnih dionika gospodarskog razvoja
	Mjera 2.1.3. Izgradnja i opremanje poslovne infrastrukture
Specifični cilj 2.2. Pametan razvoj ključnih sektora gospodarstva	Mjera 2.2.1. Pametni turizam
	Mjera 2.2.2. Unaprjeđenje i pametan razvoj poljoprivrede i ribarstva

Strateški cilj 3: Pametno i održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i infrastrukturnim resursima

Treći strateški cilj usmjeren je unaprjeđenju komunalnih usluga, razvoju komunalne, IKT, prometne i ostale infrastrukture te održivom i pametnom upravljanju lokalnim resursima - prirodnim i kulturnim.

Unutar ovog strateškog cilja također su osmišljena dva specifična:

- Specifični cilj 3.1. Uspostava pametne komunalne i prometne infrastrukture
- Specifični cilj 3.2. Sustavno upravljanje prirodnim i kulturnim resursima

S obzirom da Grad Komiža želi efikasnije upravljati osnovnom komunalnom infrastrukturom na području grada, implementirat će se i koristiti tehnološka rješenja u područjima upravljanja otpadom, vodoopskrbom i odvodnjom, energetikom, prometom i javnim zgradama. Osim tehnoloških rješenja i nabave senzoričke, radit će se na boljem upravljanju sustavom odnosno razvoju projekata unutar navedenih područja s ciljem optimizacije situacije.

Izvršenom analizom područja grada utvrđeno je kako je jedna od ključnih prednosti Komiže bogata kulturna i prirodna baština koju treba dalje razvijati i postaviti kao jedan od temelja budućeg razvoja. U tom kontekstu, želi se sustavno upravljati prirodnim i kulturnim resursima s ciljem unaprjeđenja kulturne ponude i sadržaja u gradu te zaštite prirodnih posebnosti grada. Komiža, premda brojem stanovnika najmanji grad u RH, ima povijesno utemeljenu kulturnu ponudu koju treba dalje razvijati i produbljivati. To se prvenstveno odnosi na širenje klasične kulturne ponude te dopunjavanje novim kulturnim izražavanjem. U tom kontekstu, Komiža će podupirati spoj kreativnih industrija i umjetnosti u vidu laboratorija za stvaranje novih kulturnih sadržaja te će poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva. Kao otočni grad, bogate povijesti kulturne razmjene i tolerantnosti, a s ciljem jačanja međukulturalnog dijaloga, potrebno je građanima osigurati pristup raznolikim kulturnim izričajima drugih kultura. Možda najvažnij segment unutar ovog specifičnog cilja, a povezan s kulturom, je podupiranje inicijativa i projekata koji revaloriziraju i interpretiraju kulturno nasljeđe, prije svega nastavak uspostave i promocije eko muzeja kao jedinstvene kulturne ponude. U vidu pametnog upravljanja kulturnom ponudom, grad će raditi na osuvremenjivanju rada ustanova i prezentacije dostupne građe uvođenjem modernijih informacijsko-komunikacijskih tehnologija te će poticati upotrebu informacijsko-komunikacijskih tehnologija radi unaprjeđenja kulturnog turizma.

Posebna po prirodnim ljepotama i specifičnim geomorfološkim lokalitetima, Komiža specifičnim ciljem održivog upravljanja prirodnim resursima stavlja naglasak na kontinuitet i unaprjeđenje zaštite prirodnih posebnosti. U tom kontekstu, radit će se na unaprjeđenju i dodatnom financiranju aktivnosti i uređenja Geoparka i Modre špilje kao najvažnijim *specimenima* prirodnih posebnosti grada Komiže.

Specifični cilj 3.1. Uspostava pametne komunalne i prometne infrastrukture	Mjera 3.1.1. Učinkovito gospodarenje otpadom
	Mjera 3.1.2. Održiv sustav vodoopskrbe i odvodnje
	Mjera 3.1.3. Efikasan elektroenergetski sustav
	Mjera 3.1.4. Unaprjeđenje prometnog sustava
	Mjera 3.1.5. Upravljanje infrastrukturom u javnom vlasništvu
Specifični cilj 3.2. Sustavno upravljanje prirodnim i kulturnim resursima	Mjera 3.2.1. Unaprjeđenje i digitalizacija kulturnih resursa
	Mjera 3.2.2. Pametno upravljanje prirodnim resursima

Navedeni ciljevi će osigurati razvoj na principima pametnog grada, ali su zapravo primjenjivi i na ukupan razvoj grada Komiže jer su sveobuhvatni, valoriziraju snage prostora, te prepoznaju prilike digitalnog razvoja i poboljšanja kvalitete života i upravljanja lokalnim razvojem. Uz navedeno, ciljevi su usklađeni s novom nacionalnom razvojnom strategijom 2030 na razini Republike Hrvatske. Cilj unapređenja i dodatnog razvoja gospodarskih segmenata za koje je Komiža geografski, prostorno ili tradicijski uvjetovana u skladu je s ciljem održivog gospodarstva i društva. Zdravlje građana i briga o socijalnim kategorijama te mladima (Cilj 1) u skladu je s 2. razvojnim smjerom nacionalne strategije gdje su jasno naglašene kategorije zdravlja i kvalitetnog života te demografske revitalizacije odnosno rad s mladima s ciljem izgradnje poticajnog okruženja za mlade i obitelj. Digitalna transformacija gospodarstva odnosno treći razvojni smjer spomenut u nacionalnoj razvojnoj strategiji u planu razvoja grada Komiže ogleda se u dijelu digitalne tranzicije društva i gospodarstva odnosno brige o čistoj energiji spomenute u cilju 1 i 2. Završno, županijski ustroj zemlje i nužan nastavak decentralizacije jedan je od ključnih razvojnih ciljeva RH koji se očituje u 4. razvojnom smjeru koji potiče ravnomjeran regionalni razvoj kao “nezaobilazne sastavnice održivog i trajnog rasta, demografskog oporavka i smanjivanja socijalnih razlika”, a on se provlači kroz cijelu smart city strategiju obzirom da je razvoj temeljen na vlastitim lokalnim kapacitetima.

10. Mjere

Mjere usmjerene ostvarenju strateškog cilja 1.

Strateški cilj:	1. Uključiv Grad koji pametno i participativno upravlja razvojem
Specifični cilj:	1.1. Grad jednakih mogućnosti i uključivog stanovništva
Mjera:	1.1.1. Poticanje stanovništva na aktivno sudjelovanje u razvoju grada
Ključni dionici:	Gradska uprava Komiže, Organizacije civilnog društva, građani Komiže
Aktivnosti:	1. Poticanje organizacija civilnog društva na sudjelovanje u razvoju grada2. Poticanje stanovništva na sudjelovanje u razvoju grada3. Uvođenje rada s mladima vezano uz temu razvoja aktivnog građanskog društva i mogućnosti aktivnog uključivanja u rad s gradskom upravom
Opis:	1. Poticanje organizacija civilnog društva na sudjelovanje u razvoju grada Aktivno sudjelovanje građana u razvoju grada neostvarivo je bez angažmana i proaktivnosti organizacija civilnog društva. Gradska uprava sa svoje strane razvoj navedenih organizacija može potaknuti mjerama kao što su - provedba zajedničkih izobrazbi tijela javne vlasti i OCD-a o transparentnosti rada i poticanju suradnje; sufinanciranje programa udruga otvaranjem javnog poziva za suradnju prilikom provedbe javnih politika, pružanje administrativne podrške pri pripremi i provedbi projekata te uključivanje predstavnika organizacija civilnog društva u rad gradske uprave. To je moguće na način da se u proračunu i radnim programima Grada prepoznaju potencijali za projekte OCD-a te se u skladu s time planiraju važni strateški projekti u Gradu.2. Poticanje stanovništva na sudjelovanje u razvoju grada Osim poticanja organizacija civilnog društva Grad će poticati i građane u uključivanje oblikovanja razvoja Komiže. Jedino će građani koji oblikuju svoju zajednicu biti u potpunosti zadovoljni istom te će ista biti kohezivnija i naprednija. Uključivanje građana na jasan i transparentan način putem organizacije tribina i rasprava na kojima građani mogu artikulirati teme od važnosti za razvoj svakog aspekta grada unaprijediti će trenutno društveno okruženje i pomoći će pri stvaranju aktivne građanske kulture. Takve tribine održavat će se svakih 3 mjeseca te prilikom predstavljanja svih važnijih razvojnih dokumenata Komiže (primjerice izmjene prostornog plana, donošenje proračuna, izrade sektorskih strategija i sl.), a sve kako bi građani imali što veću ulogu u razvoju Komiže.3. Uvođenje rada s mladima vezano uz temu razvoja aktivnog građanskog društva i mogućnosti aktivnog uključivanja u rad s gradskom upravom Suočavanje s demografskim promjenama zahtjeva proaktivno razvijanje aktivnog društva i stvaranje poticajne okoline u kojoj mladi žele ostati i graditi sutrašnjicu. Uključivanje mladih u rad s gradskom upravom izravno im omogućava izražavanje svojeg stava i utjecanje na formiranje projekata koji su njima u interesu. Osim donošenja aktivnih politika za mlade u cilju razvoja participativne kulture grad će proaktivno pristupiti komunikaciji s mladima te na taj način poticati njihov angažman u kontekstu razvoja aktivnog građanskog društva. Organizacijom radionica na temu vođenja udruga i osiguravanje gradskih prostora za djelovanje udruga olakšat će se uključivanje mladih u aktivno građansko društvo.

Ključni ishodi:	1. Veća uključenost organizacija civilnog društva u odlučivanje2. Veća uključenost građana u planiranje razvoja Komiže3. Razvijena aktivna participativna kultura mladih

Strateški cilj:	1. Uključiv Grad koji pametno i participativno upravlja razvojem
Specifični cilj:	1.1. Grad jednakih mogućnosti i uključivog stanovništva
Mjera:	1.1.2. Podizanje razine zdravstvenih i socijalnih usluga
Ključni dionici:	Gradska uprava, Centar za pomoć i njegu, OSI, građani
Aktivnosti:	1. Jačanje pristupačnosti za osobe s invaliditetom2. Sufinanciranje i subvencioniranje prijevoza s Komiže i u Komižu za skupine u nepovoljnom položaju3. Jačanje zdravstvene zaštite4. Rekonstrukcija - Bašta
Opis:	1. Jačanje pristupačnosti za osobe s invaliditetom S obzirom na postojeće zapreke Komiži potrebno je poboljšati infrastrukturu dostupnu osobama s invaliditetom. Primarno treba razmotriti koju je ključnu gradsku infrastrukturu potrebno prilagoditi osobama s invaliditetom te u konzultacijama s predstavnicima organizacija civilnog društva iz područja osoba s invaliditetom napraviti plan prilagodbe infrastrukture i opseg potrebnih investicija. Navedene prijedloge nužno je ugraditi u proračun, s identificiranim izvorima financiranja, te u skladu s istim planirati izradu projektne dokumentacije i financiranje navedenih zahvata. Omogućavanje pristupa javnim uslugama Grada svim građanima dužnost je Grada te će se realizacijom svih projektnih aktivnosti stvoriti kultura inkluzije za sve ugrožene skupine.2. Sufinanciranje i subvencioniranje prijevoza s Komiže i u Komižu za skupine u nepovoljnom položaju Komiža, kao specifična otočna sredina, kao jednu od glavnih prednosti, ali i prepreka ima u udaljenosti od kopna. Troškovi prijevoza su stoga značajno veći nego što bi bili u cestovnom prijevozu, a to se pogotovo odnosi na skupine koje su zbog svojih socioekonomskih okolnosti u nepovoljnom položaju te imaju izražene potrebe za uslugama koje na otoku nisu dostupne. Takve usluge često se odnose i na osobe sa smanjenom mobilnosti koje zbog svojih problema imaju dodatno povišene troškove prijevoza. Grad Komiža će navedenim skupinama prema unaprijed određenim i transparentnim socioekonomskim kriterijima sufinancirati i subvencionirati troškove prijevoza s Komiže i u Komižu.3. Jačanje zdravstvene zaštite Zdravstvena zaštita građana Komiže posebno je izražena tema tijekom krize uzrokovane COVID-19 virusnom bolešću, ali je svakako tema o kojoj ni inače ne smije biti prijevora. Ostvarivanje najbolje moguće zdravstvene zaštite na razini Komiže, ali i na razini čitavog otoka potrebno je kako bi se osigurala pravodobnost u dijagnostičkoj, ali i preventivnoj grani zdravstvene zaštite. Trenutačni izostanak laboratorija za vađenje krvi na razini otoka uvelike stvara probleme građanima za lošeg vremena te ovisnosti o jednom sredstvu transporta uzorka. Grad će stoga, na razini otoka uspostaviti laboratorij za vađenje krvi kako bi se građanima omogućila najbolja moguća zdravstvena zaštita.

	4. Rekonstrukcija - Bašta Kao socijalno osviještena sredina koja posebno brine o ugroženim skupinama, Komiža će nastaviti postojeće programe pružanja pomoći socijalno ugroženim skupinama. Financiranje programa za pružanje pomoći starijim osobama koje žive same u kućanstvima, financiranje edukacija i dodatnog školovanja za dugoročno nezaposlene te financiranje programa udruga koje se bave socijalno ugroženim skupinama pomoći će u osnaživanju osjetljivih skupina i njihovoj uključenosti u aktivno društvo. Kako bi se poboljšala dostava usluga korisnicima potrebno je uspostaviti dnevni boravak za starije osobe i rezidencijalni centar u okviru postojećeg objekta "Bašta" u Komiži u kojem je smješten Centar za pomoć u kući Komiža.
Ključni ishodi:	1. Poboljšana pristupačnost osoba s invaliditetom na području Komiže2. Smanjenje broja socijalno ugroženih osoba

Strateški cilj:	1. Uključiv Grad koji pametno i participativno upravlja razvojem
Specifični cilj:	1.1. Grad jednakih mogućnosti i uključivog stanovništva
Mjera:	1.1.3. Aktivan rad s mladima i poticanje na ostanak i osnivanje obitelji
Ključni dionici:	Gradska uprava, visoka učilišta, građani
Aktivnosti:	1. Stipendiranje deficitarnih zanimanja2. Ostvarivanje suradnje s visokim učilištima3. Podrška i privlačenje mladih za ostanak i osnivanje obitelji4. Društveno poticana stanogradnja5. Izgradnja dječjeg igrališta i dječjeg parka6. Uređenje Dječjeg vrtića Komiža
Opis:	1. Stipendiranje deficitarnih zanimanja Nedostatak radnika u deficitarnim zanimanjima problem je koji se rasprostire na razini čitave Hrvatske. Grad Komiža zbog specifičnih otočkih uvjeta i problema s privlačenjem radne snage s navedenim problemom je suočen još i više. Kako bi navedeni izazov anulirala Komiža će stipendirati učenike koji upisuju obrazovne smjerove za deficitarna zanimanja. Sukladno tome, Grad će aktivno sudjelovati u obrazovanju mladih te ih usmjeravati prema obrazovanju koje im pomaže u boljoj zapošljivosti i većem doprinosu zajednici.2. Ostvarivanje suradnje sa visokim učilištima Značaj obrazovanja za poticanje razvoja ne treba posebno naglašavati. S obzirom na komišku strukturu zaposlenosti i obrazovanja stanovnika ustanovljena je potreba za poboljšanjem suradnje s visokim učilištima. Navedeno je moguće ostvariti po modelu otvaranja podružnice određenog učilišta na području grada Komiže ili uspostavljanjem institucionalne suradnje između Grada i učilišta. S obzirom na postojeće kapacitete grada Komiže, kao područja u kojima bi takva suradnja bila povoljna ističu se poljoprivreda, pomorstvo, turizam i ekologija.3. Podrška i privlačenje mladih za ostanak i osnivanje obitelji Suočeni s rastućim brojem mladih ljudi koji odlaze iz Komiže, Grad mora proaktivno djelovati i politike krojiti kako bi olakšao život mladima koji ostaju u Komiži te privukao nove mlade obitelji. Nedostatak osnovnih uvjeta kao što su osigurano zaposlenje te prostori za stanovanje mladih obitelji trenutno su najveće prepreke ostvarenju tih ciljeva. Proaktivna politika poticanja poduzetništva može se manifestirati u vidu pružanja olakšica svim poduzetnicima, oslobođenja komunalnih doprinosa i davanja te davanje financijskih poticaja novim poduzetnicima, a cilj iste je povećati zaposlenost i broj radnih mjesta u Komiži. Davanjem

	nagrada za novorođenčad dalje će se djelovati na poboljšanje materijalnih uvjeta mladih obitelji. 4. Društveno poticana stanogradnja Problematika mladih obitelji koje žele ostati u Komiži i ovdje graditi svoju budućnost prepoznata je u Gradu. Nedostatak prostora za kvalitetan život uslijed porasta turističke aktivnosti, nedostatak građevinskih zemljišta te visoke cijene gradnje otežavaju situaciju građanima. Zbog toga je nužno da Grad uloži u izgradnju stanova na za to osiguranom zemljištu po modelu društveno poticane stanogradnje sufinancirane iz nacionalnih ili europskih sredstava. Po izgradnji stanova primjenjivat će se model davanja stanova u najam po povlaštenim cijenama mladim obiteljima kojima će se potom isplaćene rate najma računavati u konačnu cijenu otkupa stana. Problem dostupnih stanova na Komiži, osim mladih obitelji zahvaća i tržište rada s obzirom na to da je zbog sezonalnosti turizma i ograničenog tržišta nekretnina ponuda stanova za najam radnicima izrazito mala. S tim u vidu, Grad je predvidio da dio izgrađenih stanova iznajmljuje stanova za najam radnicima koji pripadaju u skupinu deficitarnih zanimanja na Komiži. Prema tom modelu, Grad će izgraditi stanove, a potom ih iznajmljivati po radnicima koji dolaze u Komižu. 5. Izgradnja dječjeg igrališta i dječjeg parka Pružanje podrške mladima počinje od najranije dobi. Grad će uložiti projektom izgradnje dječjeg igrališta te dječjeg parka stvoriti kvalitetnu društvenu infrastrukturu za mlade. Dječje igralište, kao značajan faktor lokomotornog sustava djece od izrazite je koristi za rekreativne svrhe djece te će se njegovom izgradnjom dodatno doprinijeti podizanju razine kvalitete infrastrukture u Komiži. Izgradnja dječjeg parka kao posebne znamenitosti u Komiži posvećene jačanju povezanosti lokalne zajednice i upoznavanju djece od najranije dobi sa vlastitom okolinom. Predloženi pametni park sastojat će se od botaničkog dijela s otočnom vegetacijom od koje svaka ima karticu s vlastitim nazivom i učincima. Navedeno bilje u potpunosti će se napajati pametnim sustavom navodnjavanja kako bi se osigurala najbolja moguća iskorisćenost vode i podigla ekološka svijest djece. Drugi dio pametnog parka sastojat će se od morskog dijela s različitim spravama izrađenima u obliku tradicionalnih morskih znamenitosti (primjerice, penjalica u obliku falkuše, senzorne ploče u obliku riba koje se nalaze u Jadranu..). 6. Uređenje Dječjeg vrtića Komiža Realizacija projekta uređenja Dječjeg vrtića Komiža jedan je od kapitalnih projekata na području grada Komiže posljednjih godina. Građevinsko uređenje i opremanje zgrade dječjeg vrtića (prizemlja i prvog kata koji se do sada nije koristio zbog oštećenog krova) omogućit će organizaciju cjelodnevnog odgojno-obrazovnog programa što će rezultirati otvaranjem 3 nova radna mjesta (prema satima rada). Cilj projekta prvenstveno je poboljšanje uvjeta boravka i predškolskog odgoja za djecu od prve do sedme godine života ali i poboljšanje uvjeta i kvalitete rada djelatnika u predškolskoj instituciji.
Ključni ishodi:	1. Povećani broj učenika deficitarnih zanimanja2. Uspostavljena suradnja s jednim visokim učilištem3. Smanjen broj mladih obitelji koje se iseljavaju4. Izgrađeno dječje igralište i dječji park5. Uređen Dječji vrtić Komiža

Strateški cilj:	1. Uključiv Grad koji pametno i participativno upravlja razvojem
Specifični cilj:	1.2. Grad pametne gradske uprave
Mjera:	1.2.1. Sustavno informiranje građana i posjetitelja
Ključni dionici:	Gradska uprava, gradska knjižnica, osnovna škola, građani
Aktivnosti:	1. Ploča (platforma) za informiranje građana-digitalni displej2. Redizajn mrežne stranice i društvenih mreža
Opis:	1. Ploča (platforma) za informiranje građana-digitalni displej Uključivanje građana u aktivnosti u Komiži postići će se i većom razinom informiranosti. Izradom i montažom digitalnog displeja s informacijama o gradskim novostima te događanjima poboljšat će transparentnost. Navedeni info displej poslužit će i posjetiteljima otoka, a to se pogotovo odnosi na razdoblje turističke sezone, s obzirom da će informacije biti dostupne i na stranim jezicima te će se moći bolje informirati o svim gradskim znamenitostima, njihovoj lokaciji na integriranoj karti te pronaći kontakte za sve bitne institucije. 2. Redizajn mrežne stranice i društvenih mreža Informiranje građana u suvremenom svijetu više nije prepušteno volji Grada, već se radi i o obvezi. Pružanje informacija na jasan i transparentan način putem mrežnih stranica grada, stalno unaprjeđivanje kvalitete sadržaja na stranicama te stvaranje tzv. vodiča za ostvarivanje usluga za građane koji će biti dostupni na mrežnim stranicama omogućit će građanima bolje razumijevanje uloge Grada i poboljšati komunikaciju Grada s građanima. Redizajniranjem mrežnih stranica Grada na način da se na istima nalaze popisi usluga, predstavljeni na vizualno atraktivan način s uključenim opisom te vodičem za ostvarivanje navedenih usluga, predviđenim prostorom za implementaciju poveznica za e-usluge Grada, kalendar s planiranim događanjima i novostima iz Komiže. Objavljivanje sadržaja na društvenim mrežama i uključivanje u taj vid komunikacije nužan je za poboljšavanje imidža Komiže kao modernog i aktivnog Grada koji se razvija ukorak s vremenima te je u skladu s time previđen projekt izrade službenog profila Grada na mreži Facebook. Na društvenoj mreži bit će prenošene vijesti iz Komiže te izvještaji s gradskih događanja. Kako bi se društvene mreže iskoristile u svrhu promocije Komiže, na samom profilu, uz zanimljivosti o gradu i otoku, bit će objavljene atraktivne fotografije Komiže.
Ključni ishodi:	1. Kvalitetnija komunikacija gradske uprave i građana2. Povećana informiranost posjetitelja

Strateški cilj:	1. Uključiv Grad koji pametno i participativno upravlja razvojem
Specifični cilj:	1.2. Grad pametne gradske uprave
Mjera:	1.2.2. Digitalna transformacija poslovanja gradske uprave
Ključni dionici:	Gradska uprava, gradske tvrtke i institucije
Aktivnosti:	1. Digitalizacija gradske uprave uspostavljanjem Smart City platforme2. Edukacije o digitalizaciji (škola i knjižnica)3. Baza projekata svih institucija na razini čitave Komiže
Opis:	1. Digitalizacija gradske uprave uspostavljanjem Smart City platforme

	Kako bi Grad bio u što većoj mogućnosti pružati kvalitetne usluge svojim građanima te kako bi se poboljšala ne samo dostupnost već i transparentnost svih usluga, nužno je digitalizirati gradsku upravu. Uspostavljanje Smart City platforme nužno je kako bi se ostvarili ciljevi gradske uprave i digitaliziralo pružanje usluga građanima. Navedena platforma obuhvaćat će niže navedena rješenja: • Uvođenjem osnovnih rješenja kao što su e-pisarnica koja omogućava obradu ulazne dokumentacije, bržu obradu iste i stvaranje digitalnog sustava upravljanja dokumentima te digitalne arhive. Kako bi se osiguralo da benefite digitalizacije osjete i građani kao primarni korisnici usluga gradske uprave, razvit će se i e-usluge za građane i poduzetnike.• Razvojem sustava za prijavu projekata za financiranje te elektroničko podnošenje projektne dokumentacije olakšat će izravnost komunikacije i rasteretiti građane te poduzetnike.• Uspostavom sustava za plaćanje komunalnih usluga te uspostavom sustava za prijavu komunalnih problema u suradnji s komunalnim društvom Nautički centar Komiža d.o.o. stvorit će se platforma koja omogućuje građanima da putem interneta na transparentan način plate račune za komunalne usluge te prijave eventualne probleme. Putem platforme moguće će biti prijaviti problem s lokacijom istog te priloženom fotografije, a moguće je i praćenje napretka u otklanjanju komunalnog problema.• Rješenja za digitalizaciju se protežu i na najvažniji instrument u rukama gradske uprave - proračun. Digitalizacijom riznice Grada te omogućavanjem praćenja realizacije proračuna putem vizualnih reprezentacija i interaktivnih grafika pomoći će građanima u boljem razumijevanju gradskih politika te smjera u kojem se planira razvoj Komiže.• Rješenja u obliku geografskih informacijskih sustava nužna su gradskoj upravi za kvalitetnije razumijevanje rasprostranjenosti ključne infrastrukture i upravljanje njome, ali i kao komunikacijski alat za javnost. Implementacijom GIS sustava moguće je prikazati različite slojeve kao što su prostorni planovi, katastarske podloge, mape različitih vrsta infrastrukture, kulturne lokacije i znamenitosti te niz drugih.• Preduvjet za implementaciju GIS sustava je digitalizacija navedenih podataka te stvaranje novih digitalnih baza gradskih podataka, pogodnih za kvalitetniju analitičku obradu, ali i lakši pristup svim relevantnim informacijama. 2. Edukacije o digitalizaciji Kako bi se osigurao učinak provedbe digitalizacije gradske uprave i gradskih usluga, nužno je provesti edukacije za građane o prednostima digitalizacije, ali i načinima korištenja digitalnih tehnologija i novih e-usluga. Organizacijom radionica na temu načina korištenja novih tehnologija za stariju populaciju te provođenje edukacije digitalne pismenosti u školama omogućit će se digitalna pismenost svih dobnih skupina u Komiži. Održavanje tematskih edukacija digitalne pismenosti svaki mjesec stvorit će populaciju voljnu koristiti e-usluge i omogućiti daljnji razvoj Komiže u pravcu digitalno otvorene sredine. 3. Baza projekata svih institucija na razini čitave Komiže Trenutno su sve institucije u Komiži segmentirane te je prisutan manjak koordinacije oko strateških projekata na razini čitave zajednice. Uspostavljanjem baze projekata koju će koristiti sve institucije koje djeluju u Komiži omogućit će zdravije temelje za suradnju. Osim toga, implementacija baze projekata doprinijet će fokusiranju djelovanja i planiranja projekata s obzirom na to da će više institucija djelovati u istom smjeru istovremeno, a to će dovesti i do kvalitetnije realizacije. Umrežavanje postojećih institucija ključno je za ujednačen razvoj Komiže u svim aspektima.
Ključni ishodi:	1. Digitalizirana gradska uprava2. Razvijene e-usluge3. Poboljšana digitalna pismenost građana

	4. Kvalitetnija suradnja svih institucija i bolje planiranje razvoja Komiže

Strateški cilj:	1. Uključiv Grad koji pametno i participativno upravlja razvojem
Specifični cilj:	1.2. Grad pametne gradske uprave
Mjera:	1.2.3. Jačanje suradnje grada Komiže s ključnim dionicima
Ključni dionici:	Grad Komiža, međunarodne organizacije i inicijative, nacionalne otočne inicijative
Aktivnosti:	1. Povezivanje s nacionalnim dionicima u području otočnog razvoja i ribarstva 2. Uključivanje u međunarodne inicijative koje potiču održivi razvoj otoka (Global Island Partnership, Clean Energy for EU Islands Initiative, Smart Island Initiative)
Opis:	1. Povezivanje s nacionalnim dionicima u području otočnog razvoja i ribarstva Komiža kao najmanji grad u državi najveću mogućnost glasne artikulacije svojih potreba i problema ima u udruživanju na nacionalnoj razini s ostalim dionicima, sukladno područjima u kojima je Komiža svojevrsni predvodnik (primjerice ribarstvo) te područjima održivog i ekološkog razvoja. Preuzimanjem inicijative u formiranju navedenih udruženja Komiža može izgraditi reputaciju autoriteta u navedenim područjima što joj omogućuje značajno povoljniju poziciju prilikom utjecanja na smjer u kojem se razvijaju nacionalne politike. 2. Uključivanje u međunarodne inicijative koje potiču održivi razvoj otoka (Global Island Partnership, Clean Energy for EU Islands Initiative, Smart Island Initiative) Osim povezivanja s nacionalnim dionicima, gradska uprava će aktivno tražiti članstvo u raznim međunarodnim organizacijama i inicijativama koje problematiku otoka artikuliraju na razini Europske unije i Ujedinjenih naroda. Iako se ne može očekivati značajan utjecaj Komiže na donošenje međunarodnih politika, članstvo u navedenim inicijativama može pomoći pri boljem usvajanju najboljih praksi te podizanju međunarodne reputacije Komiže te otoka Visa kao poželjne destinacije za turizam i poduzetništvo okrenute zelenim i održivim tehnologijama i metodama.
Ključni ishodi:	Rast utjecaja i prepoznatljivosti Komiže na nacionalnoj i međunarodnoj razini

Strateški cilj 1: Ključni planirani projekti prema mjerama

NAZIV PROJEKTA	NOSITELJ	PROCIJENJENA VRIJEDNOST (U KUNAMA)	VRIJEME PROVEDBE
Ključni projekti vezano uz mjeru 1.1.2. Podizanje razine zdravstvenih i socijalnih usluga			
Rekonstrukcija - Bašta	Grad Komiža	10.000.000,00	60 mjeseci
UKUPNO - MJERA 1.1.2.		10.000.000,00	
Ključni projekti vezano uz mjeru 1.1.3. Aktivan rad s mladima i poticanje na ostanak i osnivanje obitelji			

Izgradnja stanova za potrebe smještaja mladih obitelji i deficitarnih kadrova.	Grad Komiža	20.000.000,00	60 mjeseci
Dječje igralište	Grad Komiža	600.000,00	24 mjeseca
Uređenje Dječjeg vrtića Komiža	Grad Komiža	9.443.603,75 kn	24 mjeseca
UKUPNO - MJERA 1.1.3.		30.043.603,75	
Ključni projekti vezano uz mjeru 1.2.2. Digitalna transformacija poslovanja gradske uprave			
Smart City platforma	Grad Komiža	530.000,00	6 mjeseci
UKUPNO - MJERA 1.2.2.		530.000,00	
UKUPNO - CILJ 1.		40.573.603,75	

Strateški cilj 1.: Ostali planirani projekti prema mjerama

NAZIV PROJEKTA	NOSITELJ	PRIORITET PROVEDBE (1 - NISKI, 5 - VISOKI)	VRIJEME PROVEDBE
Planirani projekti vezano uz mjeru 1.1.1. Poticanje stanovništva na aktivno sudjelovanje u razvoju grada			
Poticanje organizacija civilnog društva na sudjelovanje u razvoju grada	Grad Komiža	4	Kontinuirano
Poticanje stanovništva na sudjelovanje u razvoju grada	Grad Komiža	4	Kontinuirano
Uvođenje rada s mladima vezano uz temu razvoja aktivnog građanskog društva i mogućnosti aktivnog uključivanja u rad s gradskom upravom	Grad Komiža	3	Kontinuirano
Planirani projekti vezano uz mjeru 1.1.2. Podizanje razine zdravstvenih i socijalnih usluga			
Jačanje pristupačnosti za osobe s invaliditetom	Grad Komiža	4	36 mjeseci
Sufinanciranje i subvencioniranje prijevoza s Komiže i u Komižu za skupine u nepovoljnom položaju	Grad Komiža	4	Kontinuirano
Jačanje zdravstvene zaštite	Grad Komiža	5	Kontinuirano
Planirani projekti vezano uz mjeru 1.1.3. Aktivan rad s mladima i poticanje na ostanak i osnivanje obitelji			
Stipendiranje deficitarnih zanimanja	Grad Komiža	4	Kontinuirano
Ostvarivanje suradnje s visokim učilištima	Grad Komiža	3	Kontinuirano
Podrška i privlačenje mladih za ostanak i osnivanje obitelji	Grad Komiža	5	Kontinuirano
Izgradnja dječjeg parka	Grad Komiža	4	24 mjeseca

Planirani projekti vezano uz mjeru 1.2.1. Sustavno informiranje građana i posjetitelja			
Ploča (platforma) za informiranje građana-digitalni displej	Grad Komiza	3	24 mjeseca
Redizajn mrežne stranice i društvenih mreža	Grad Komiza	4	12 mjeseci
Planirani projekti vezano uz mjeru 1.2.2. Digitalna transformacija poslovanja gradske uprave			
Edukacije o digitalizaciji (škola i knjižnica)	Grad Komiza	3	Kontinuirano
Uspostavljanje baze projekata svih institucija na razini čitave Komize	Sve javne institucije s područja Komize	3	12 mjeseci
Planirani projekti vezano uz mjeru 1.2.3. Jačanje suradnje grada Komize s ključnim dionicima			
Povezivanje s nacionalnim dionicima u području otočnog razvoja i ribarstva	Grad Komiza	4	Kontinuirano
Uključivanje u međunarodne inicijative koje potiču održivi razvoj otoka (Global Island Partnership, Clean Energy for EU Islands Initiative, Smart Island Initiative)	Grad Komiza	3	Kontinuirano

Mjere usmjerene ostvarenju strateškog cilja 2.

Strateški cilj:	2. Ekonomski prosperitetan grad koji pametno upravlja vlastitim kapacitetima
Specifični cilj:	2.1. Institucionalni razvoj i poticanje gospodarske suradnje
Mjera:	2.1.1. Planiranje razvoja ključnih gospodarskih sektora
Ključni dionici:	Gradska uprava grada Komize, Turistička zajednica grada Komize, LAG Škoji, FLAG Škoji, Javna ustanova RERA S.D. za koordinaciju i razvoj Splitsko-dalmatinske županije, Geopark Viški arhipelag
Aktivnosti:	1. Donošenje strateškog dokumenta usmjerenog razvoju turizma2. Donošenje strateškog dokumenta usmjerenog razvoju poljoprivrede i ribarstva3. Donošenje programa razvoja i poticanja poduzetništva4. Brendiranje destinacije
Opis:	1. Donošenje strateškog dokumenta usmjerenog razvoju turizma Turizam je, uz ribarstvo i poljoprivredu, najznačajniji gospodarski sektor za grad Komizu. Prostorni smještaj, kulturno-povijesna baština, netaknuta priroda, more, samo su neke od komparativnih prednosti Komize kao turističke destinacije. Iako turizam u Komizi iz godine u godinu, prema osnovnim pokazateljima, bilježi sve veći rast, primjetan je nedostatak sustavnog planiranja i ulaganja u razvoj turizma, a Grad trenutno nema odgovarajući strateški dokument razvoja turizma. Kako bi se navedeni problem riješio, potrebno je, u suradnji s TZ Komiza i relevantnim turističkim subjektima, izraditi strateški dokument usmjeren razvoju turizma koji će obavezno sadržavati:

- analizu trenutnog stanja s popisom turističke resursne osnove (prirodni i antropogeni resursi),
- opis željenog stanja (usklađen sa stvarnim mogućnostima i potrebama zajednice),
- razvojne ciljeve, mjere i aktivnosti .

2. Donošenje strateškog dokumenta usmjerenog razvoju poljoprivrede i ribarstva

S obzirom na važnost poljoprivrede i ribarstva u gospodarstvu grada Komiže te na utvrđene probleme u navedenim sektorima, kroz analizu se izdvajaju nedostaci u načinu upravljanja i organizaciji poljoprivrede i ribarstva. Temeljni nedostatak, ispravkom kojeg bi se točno odredili smjerovi, načini i mogućnosti razvoja ribarstva i poljoprivrede je nepostojanje strateškog dokumenta usmjerenog razvoju poljoprivrede i ribarstva.

Gradska uprava Grada Komiže, u suradnji s LAG-om i FLAG-om Škoji te subjektima u poljoprivredi i ribarstvu, izradit će strateški dokument usmjeren razvoju poljoprivrede i ribarstva koji obavezno mora sadržavati:

- analizu trenutnog stanja (resursi i mogućnosti, trendovi na tržištu),
- opis željenog stanja (usklađen sa stvarnim mogućnostima i potrebama zajednice),
- mjere razvoja.

3. Donošenje programa razvoja i poticanja poduzetništva

Iako se u Komiži širu javnost redovito potiče na pokretanje vlastitog poslovanja te se financijskim sredstvima pomaže rad poduzetnika, potrebno je osmisliti Program razvoja i poticanja poduzetništva koji će biti usmjeren na stvaranje povoljnog poduzetničkog okruženja za djelovanje poduzetnika, razvijanje poduzetničke klime i osiguranje preduvjeta za razvoj poduzetničkih sposobnosti na području grada.

Temeljni ciljevi programa :

- jačanje tržišne pozicije/konkurentnosti poduzetnika,
- omogućavanje edukativnih aktivnosti i bolje informiranje poduzetnika o mogućnostima,
- raspoloživost financijskih resursa,
- korištenje poduzetničke prostorne i informativne infrastrukture,
- podizanje razine poduzetničke kulture,
- rješavanje društvenih problema i podizanje kvalitete života.

4. Brendiranje destinacije

Izgradnja imidža grada kao *eco friendly* destinacije te osmišljavanje jedinstvenog brenda za označavanje komiških proizvoda.

Potrebno je utvrditi snage i slabosti destinacije kao tržišne marke, trendove na tržištu, napraviti detaljnu analizu stanja (dionika razvoja, performansi, komunikacije, potencijalnih konkurenata, kupaca, iskustava), osmisliti strategiju pozicioniranja Komiže kao *eco friendly* destinacije te metode promocije. Slijedom navedenog, osmislit će se vizija, novi vizualni i verbalni identitet, izraditi promotivni materijali, integrirati brend u društvenu, ekonomsku, turističku i političku sferu te ga komunicirati prema ciljnim skupinama.

Što se tiče jedinstvenog sustava označavanja komiških proizvoda, usklađenog s brendom destinacije, koraci u procesu su sljedeći:

- definiranje proizvoda koje je potrebno brendirati,
- informiranje o izvorima financiranja za programe kvalitete za poljoprivredne proizvode i ribu,
- subvencioniranje prerađivača koji proizvode brendirane proizvode te poljoprivrednika koji prodaju proizvode prerađivačima,
- uspostavljanje sustava kvalitete i upravljanje sustavom,
- certificiranje proizvoda,

	• podizanje razine svijesti među prodavačima o kvaliteti i jedinstvenim značajkama proizvoda,• promocija i uključivanje brendiranih proizvoda u turističku ponudu Stvorit će se novi vizualni identitet, fotografije i video materijali s posebnostima Komiže, održavat će se online prezentacija grada putem internet stranice. Radit će se na povezivanju svih dionika u stvaranju jedinstvene, objedinjene turističke ponude.
Ključni ishodi:	1. Izrađen strateški dokument usmjeren razvoju turizma2. Izrađen strateški dokument usmjeren razvoju poljoprivrede i ribarstva3. Donesen programa razvoja i poticanja poduzetništva4. Izrađen dokument usmjeren brendiranju Komiže kao <i>eco friendly</i> destinacije te osmišljen jedinstveni sustav brendiranja komiških proizvoda

Strateški cilj:	2. Ekonomski prosperitetan grad koji pametno upravlja vlastitim kapacitetima
Specifični cilj:	2.1. Institucionalni razvoj i poticanje gospodarske suradnje
Mjera:	2.1.2. Povezivanje ključnih dionika gospodarskog razvoja
Ključni dionici:	Gradska uprava grada Komiže, Turistička zajednica grada Komiže, LAG Škoji, FLAG Škoji, Javna ustanova RERA S.D. za koordinaciju i razvoj Splitsko-dalmatinske županije
Aktivnosti:	1. Jačanje suradnje s regionalnom razvojnom agencijom2. Međusektorsko povezivanje s naglaskom na uslužni i poljoprivredni sektor
Opis:	1. Jačanje suradnje s regionalnom razvojnom agencijom Obzirom da grad Komiža nema osnovanu vlastitu razvojnu agenciju niti dostatne kapacitete za prijavu i provedbu većeg broja projekata sufinanciranih međunarodnim i nacionalnim sredstvima potrebno je ojačati partnerstvo s regionalnom razvojnom agencijom. Javna ustanova RERA S.D. za koordinaciju i razvoj Splitsko-dalmatinske županije - JU RERA treba postati faktor i brendirati se kao partner za projekte otočnosti, ribarstva i održivog razvoja te sudjelovati u istima. Aktivnosti i benefiti ovakvog partnerstva bit će vidljivi kroz: • iniciranje i koordiniranje procesa povezivanja partnera za suradnju na pripremi i provedbi projekata na lokalnoj razini,• podizanje razine informiranosti, vještina i znanja ključnih dionika razvoja, pružanje tehničke pomoći jedinstvenom upravnom odjelu te tvrtkama i ustanovama Grada Komiže u pripremi i izradi projektnih prijedloga,• kontinuirano provođenje aktivnosti informiranja o objavljenim natječajima za razvojne projekte sufinancirane iz međunarodnih i nacionalnih fondova,• organizacije radionica i konferencija radi edukacije dionika i transfera znanja i iskustava, aktivnosti savjetovanja/mentoriranja.2. Međusektorsko povezivanje s naglaskom na uslužni i poljoprivredni sektor Analizom stanja te intervjuima provedenim s ključnim dionicima gospodarstva grada Komiže utvrđen je problem nepovezanosti dionika ključnih za razvoj gospodarstva. Potrebno je osnovati sustav lokalnog partnerstva na čelu s radnom skupinom izabranih predstavnika gospodarskih subjekata u kojemu će ulogu partnera imati i Jedinstveni upravni odjel Grada Komiže. Uloga lokalnog partnerstva biti će: • povezivanje ključnih sektora gospodarstva - turizam, poljoprivredu i ribarstvo,• poticanje kupovine i korištenja lokalnih proizvoda (npr. ugostitelji otkupljuju ribu, povrće i voće od ribara i poljoprivrednika te ih služe u svojim objektima),• uključivanje proizvoda i usluge u sustav brendiranja,

	• poticanje zajedničkog sudjelovanja na domaćim i inozemnim sajmovima u svrhu promocije Komiže i komiških proizvoda. Partnerstvo će održavati kvartalne sastanke ključnih predstavnika (radna skupina i Jedinstveni upravni odjel) na kojima će radna skupina Jedinstvenom upravnom odjelu iznositi izazove s kojima se gospodarski subjekti susreću te prijedloge za unaprjeđenje gospodarstva na području grada.
Ključni ishodi:	1. Ostvarena suradnja s regionalnom razvojnom agencijom kroz pripremu i provedbu projekata2. Osnovano lokalno partnerstvo između predstavnika gospodarskih subjekata i Jedinstvenog upravnog odjela

Strateški cilj:	2. Ekonomski prosperitetan grad koji pametno upravlja vlastitim kapacitetima
Specifični cilj:	2.1. Institucionalni razvoj i poticanje gospodarske suradnje
Mjera:	2.1.3. Izgradnja i opremanje poslovne infrastrukture
Ključni dionici:	Gradska uprava grada Komiže, Turistička zajednica grada Komiže, Nautički centar Komiža d.o.o.
Aktivnosti:	1. Izgradnja poslovno-servisne građevina u dijelu radne zone Ravno2. Izgradnja objekta za smještaj sezonskih radnika3. Izgradnja novog prihvatnog centra u Mezoportu
Opis:	1. Izgradnja poslovno-servisne građevina u dijelu radne zone Ravno Projektom je predviđena izgradnja nautičkog centra sa suhim vezom brodice do 14 m dužine i zgradom s pratećim sadržajima unutar Radne zone "Ravno". U planiranoj građevini predviđaju su sadržaji: hangar za potrebe Nautičkog centra Komiža d.o.o., hangar za potrebe održavanja i popravaka brodova, hangar sa skladištima različitih veličina, mehanička radiona, prostori za radnike na brodovima (domaće i vanjske) – garderobe, sanitarije i prostori za odmor.2. Izgradnja objekta za smještaj sezonskih radnika Zbog sve većih potreba za sezonskim radnicima na području Komiže od kojih je veliki broj sezonskih djelatnika društva Nautički centar Komiža d.o.o. veliki broj istih dolazi iz drugih dijelova Republike Hrvatske te postoji izrazita potreba za rješavanjem njihovog stambenog pitanja za vrijeme obavljanja poslovnih obaveza.3. Izgradnja novog prihvatnog centra u Mezoportu Za potrebe posjetitelja Modre špilje na otoku Biševu izgradit će se i opremit prihvatni centar. Potreba za izgradnjom pojavila se uslijed konstantnog povećanja broja posjetitelja
Ključni ishodi:	Izgrađena i opremljena sljedeća poslovna infrastruktura: 1. Izgrađena i opremljena poslovno-servisna građevina u dijelu radne zone Ravno2. Izgrađen objekt za smještaj sezonskih radnika3. Izgrađen i opremljen prihvatni centar u Mezoportu

Strateški cilj:	2. Ekonomski prosperitetan grad koji pametno upravlja vlastitim kapacitetima
Specifični cilj:	2.2. Pametan razvoj ključnih sektora gospodarstva
Mjera:	2.2.1. Pametni turizam

Ključni dionici:	Gradska uprava grada Komiže, Turistička zajednica grada Komiže, Nautički centar Komiža d.o.o., udruge iz područja turizma
Aktivnosti:	1. Razvoj specifičnih oblika turizma2. Osmišljavanje, označavanje, ucrtavanje i digitalizacija biciklističkih i pješačkih staza s integriranim znamenitostima3. Obnova i prezentacija “Jastožera” na Otoku Brusniku4. Razvoj platforme za turističku zajednicu5. Izgradnja Centra za posjetitelje Modra špilja na otoku Biševu s pratećim sadržajima
Opis:	1. Razvoj specifičnih oblika turizma Turistička ponuda Grada Komiže gledajući kroz manifestacije, kulturno-povijesnu te prirodnu baštinu kvalitetna je i raznolika. Smještajni kapaciteti, prema postotku popunjenosti, dostatni su no izvan smještajna ponuda može se ocijeniti kao nedostatna, jer manjka kongresnih centara, zdravstvenih/wellness kapaciteta, kvalitetno osmišljenih tematskih ruta te dodatnih sadržaja koji bi Komiži kao turističkoj destinaciji omogućili višu razinu konkurentnosti i produžetak turističke sezone. Komiži nedostaje i hotelski smještaj viših kategorija koji bi privukao potencijalne turiste izvan kratke ljetne sezone, a problem je i manjak ponude i ljudi tijekom zime. Slijedom navedenog, sukladno resursima radit će se na: • poticanju razvoja specifičnih oblika turizma, nautički turizam, geoturizam (Geopark Viški arhipelag), ekoturizam, ronilački turizam, cikloturizam, gastroturizam kroz: ○ razvoj nove i unapređenje postojeće ponude,○ osmišljavanje turističkih paket aranžmana sa stručnim vodstvom,○ oplemenjivanje trenutne ponude tematskim stazama,• povećanju kvalitete ukupno raspoložive gradske hotelske ponude (kroz subvencioniranje adaptacije) i to ne kroz izgradnju novih (gradskih) hotela, već ponajviše kroz selektivnu adaptaciju već postojećih objekata,• razvoju tematiziranih turističkih doživljaja (integrirani turistički proizvodi) poticanjem partnerstva, povezivanjem i kreativnim kombiniranjem različitih proizvoda individualnih ponuđača (smještaj i prehrana, aktivnosti, izleti, kulturni programi),• digitalizaciji turističkih atrakcija - uvođenje <i>smart beacon</i> tehnologije sa svrhom informiranja posjetitelja o posebnostima turističke atrakcije kod koje se nalaze, osmišljavanje i pokretanje virtualnih vodiča (povezivih putem mobilne aplikacije• uređenju plaža i opremanju novih sadržaja na plažama na području Komiže,• uređenju parkova na području grada.2. Osmišljavanje, označavanje, ucrtavanje i digitalizacija biciklističkih i pješačkih staza s integriranim znamenitostima Sukladno rastućem trendu cikloturizma, a obzirom da cikloturisti u većem intenzitetu od drugih turista koriste proizvode domaćih proizvođača (lokalnih OPG-a i slično), lokalnu ugostiteljsku ponudu te posjećuju lokalne trgovine, obrte i pogone, potrebno je razviti ponudu usmjerenu privlačenju takvih zainteresiranih skupina. Cikloturisti najčešće biraju destinacije s označenim cikloturističkim rutama i raznolikim sadržajima i atrakcijama uz njih te prednost daju smještajnim objektima prilagođenim njihovim potrebama, odnosno kapacitetima koji udovoljavaju tzv. <i>bike&bed</i> ili <i>bike friendly</i> standardima. Na području grada osmisli će se, označiti i ucrtati dvije biciklističke staze (jedne cestovne i jedne <i>off road</i>) ukupne duljine cca 30 km, koje prolaze pored određenih prirodnih i kulturnih atrakcija te će ih se osuvremeniti cikloturističkom infrastrukturom i digitalnim sadržajima: • trasiranje, kategoriziranje i unificiranje staza,• postavljanje signalizacije, odmorišta, solarnih servisnih stanica i punionica za električne bicikle,• opremanje novih biciklističkih staza vizualnim identitetom grada,

- opremanje novih biciklističkih staza turističko-interpretacijskim alatima (interaktivni paneli s kartografskim prikazom rute, podacima o kulturnim i prirodnim atrakcijama na ruti te servisnim informacijama).

Biciklističke staze imaju veliki potencijal u vidu brojnih protupožarnih puteva i staza (stara cesta Brojkovica - sv. Mihovil).

Veliki broj skupina turista kao jedan od temeljnih motiva dolaska u destinaciju imaju pješačenje, a osnovne aktivnosti tako motiviranih turista su uživanje u prirodi, fizička aktivnost, održavanje kondicije te istraživanje i doživljaj područja u kojem se pješači. Obzirom na potrebu proširenja turističke ponude potrebno je osmisliti nove tematske pješačke staze, unaprijediti postojeće te ih opremiti infrastrukturom i digitalnim sadržajima:

- trasiranje, kategoriziranje i unificiranje staza,
- postavljanje signalizacije i odmorišta,
- opremanje staza vizualnim identitetom grada,
- opremanje novih staza turističko-interpretacijskim alatima (interaktivni paneli s kartografskim prikazom rute, podacima o kulturnim i prirodnim atrakcijama na ruti te servisnim informacijama).

Planira se realizacija pješačkih staza *Tematski put Geostaza „Put Polja“* i *Geostaza "Otok Biševo"*.

3. Obnova i prezentacija "Jastožera" na Otoku Brusniku

Uređenje i prezentacija kamenih jastožera na otoku Brusniku koje predstavljaju jedinstveni spomenik bogate ribarske baštine komiških ribara, njihovih znanja i vještina.

Jastožeri su nastali iz podmorskih kanala kroz koje morska voda prodire na površinu, kada su ih komiški ribari ogradili te tako dobili bazene za čuvanje ulovljenih jastoga.

Jastožeri su danas spomenik nekadašnjeg načina života i suživljenosti s prirodom lokalnog stanovništva, a ovom mjerom će ih se obnoviti te staviti u funkciju turističke atrakcije.

4. Razvoj platforme za turističku zajednicu

Uloga turističke zajednice grada Komiže je promocija Komiže kao turističke destinacije te provođenje aktivnosti koje se odnose na upravljanje i razvoj turizma na području grada. Kako bi se unaprijedilo poslovanje TZ Komiže osmislit će se inovativna internet platforma TZ-a koja će služiti kao multiplatforma jedinstvena za promociju te prodaju usluga i proizvoda proizašlih iz, za Komižu ključnih, sektora gospodarstva - turizma, poljoprivrede i ribarstva.

Inovativna digitalna platforma Turističke zajednice grada Komiže pokrenut će se kao podstranica sadašnje internet stranice TZ Komiže, a služiti će kao temeljna infrastruktura za razvoj pametnog turizma na području Grada. Platforma će imati sljedeću ulogu:

- oglašavanje i prodaja proizvoda i usluga za poduzetnike i obrtnike,
- informiranje o manifestacijama i sudjelovanje na istima,
- stvaranje tehnoloških i komercijalnih pretpostavki za nastavak rasta posjeta i potrošnje u destinaciji,
- pružateljima usluga i proizvođačima u destinaciji omogućit će veću vidljivost i sigurnu prodaju proizvoda i usluga,
- građanima i gostima nuditi će veliki izbor lako dostupnih gradskih servisa koji se svakodnevno koriste (poveznica s gradskim uslugama i uslugama gradskih tvrtki i institucija),
- temeljit će se na principima velikih skupova podataka i poslovne inteligencije.

Svi ponuđači usluga neće imati nikakvu ugovornu obvezu niti plaćati dodatnu naknadu, a kupcima će se pružiti mogućnost kupnje svih usluga i proizvoda. Primjena će ponuđačima olakšati digitalizaciju poslovanja uz značajnu uštedu vremena i financija, a istovremeno će se postići kvalitetno unaprjeđenje korištenja usluga na dobrobit zajednice, građana i turista.

	5. Izgradnja Centra za posjetitelje Modra špilja na otoku Biševu s pratećim sadržajima Projektom izgradnje Centra za posjetitelje Modra špilja na otoku Biševu unaprijedit će se gospodarsko-društveni razvoj otoka Biševa i Visa te povećati kvaliteta života lokalnog stanovništva uz održivo korištenje prirodne baštine. U okviru projekta predviđena su ulaganja u izgradnju Centra za posjetitelje koji sadrži interpretacijski, ugostiteljski i smještajni dio, i u uređenje posjetiteljske infrastrukture – tematsko poučna staza s odmorištima, sjenicama, vidikovcima, signalizacijom i info tablama. Provedbom projekta otvorit će se 5 stalnih radnih mjesta i 14 sezonskih, a mali proizvođači i poljoprivrednici će dobiti novi kanal za plasman svojih proizvoda (restoran i suvenirnica). Novi sadržaji će turističkim djelatnicima omogućiti kreiranje novih turističkih proizvoda valorizacijom prirodne baštine. Razvojem edukacijskog programa za učenike, raznih radionica za ostale ciljne skupine, mobilnih aplikacija te uređenjem poučno-tematske staze povećat će se svijest o održivom razvoju prirodne baštine. Posjetiteljima će se pružiti novi turistički sadržaji, nova iskustva i omogućiti duži boravak na otoku, a turisti koji fizički ne mogu posjetiti Modru špilju imat će mogućnost jedinstvenog interaktivnog doživljaja špilje u Centru za posjetitelje
Ključni ishodi:	1. Unaprijeđena turistička ponuda prilagođena specifičnim potrebama turista2. Osmišljene, označene, ucrtavane i digitalizirane dvije biciklističke staze3. Kameni Jastožeri stavljeni u funkciju turističke atrakcije4. Pokrenuta podstranica na internetskoj stranici TZ Komiže usmjerena promociji i prodaji proizvoda i usluga poduzetnika i obrtnika5. Izgrađen Centar za posjetitelje Modra špilja na otoku Biševu

Strateški cilj:	2. Ekonomski prosperitetan grad koji pametno upravlja vlastitim kapacitetima
Specifični cilj:	2.2. Pametan razvoj ključnih sektora gospodarstva
Mjera:	2.2.2. Unaprjeđenje i pametan razvoj poljoprivrede i ribarstva
Ključni dionici:	Gradska uprava grada Komiže, Poljoprivredne zadruge, LAG Škoji, Poljoprivredna savjetodavna služba Split, Ribarske zadruge, FLAG Škoji, Nautički centar Komiža d.o.o., Lučka uprava Split
Aktivnosti:	1. Poticanje na bavljenje poljoprivredom i ribarstvom2. Izgradnja otkupne stanica s hladnjačom za voće i povrće3. Organizacija obrazovnih aktivnosti za pametno bavljenje poljoprivredom (upravljanje nasadima) i korištenje moderne tehnologije4. Izgradnja i opremanje Ribarske luke
Opis:	1. Poticanje na bavljenje poljoprivredom i ribarstvom U Komiži je poljoprivreda glavni korisnik raspoloživog zemljišta, proizvođač hrane kao strateškog resursa i izvor egzistencije za velik dio stanovništva, a osim navedenog, ima dominantan utjecaj na mogućnosti upravljanja održivim razvojem, zaštitu okoliša i očuvanje biološke raznolikosti, no u novije vrijeme javljaju se negativni trendovi starenja poljoprivrednog stanovništva (iseljavanje mladih i sve manja zainteresiranost za poljoprivredne djelatnosti) što je dovelo do zapaštanja poljoprivrednih površina. Slična stvar događa se i s ribarstvom. Iako su Komižani kroz povijest prepoznati kao ribari, sve je manji broj osoba koji se odlučuju na bavljenje ovakvim tipom djelatnosti. Kako bi se negativni trendovi prekinuli, potrebno je potaknuti stanovništvo na bavljenje poljoprivredom i ribarstvom prvenstveno kroz edukativne aktivnosti, usmjeravanje na održivi

razvoj i ekološku proizvodnju te donošenje Programa za poticanje bavljenja poljoprivredom i ribarstvom.

Gradska uprava Grada Komiže u suradnji s LAG-om i FLAG-om Škoji te poljoprivrednim i ribarskim zadrugama organizirat će set edukativnih aktivnosti (predavanja i radionice) kako bi širu javnost potaknuli na bavljenje poljoprivredom i ribarstvom. Osnovni ciljevi predavanja su upoznavanje s mogućnostima za bavljenje navedenim sektorima gospodarstva dok će radionice biti koncipirane na način da zainteresirani budući poljoprivrednici i ribari na terenu dobiju uvid u funkcioniranje poljoprivrednog gospodarstva te provedu dan u ribolovu s ribarima.

Program poticanja za bavljenje poljoprivredom i ribarstvom bit će usmjeren na bolje korištenje poljoprivrednih površina u svrhu povećanja primarne poljoprivredne proizvodnje i podizanja stupnja prerade poljoprivrednih i ribarskih proizvoda kroz proizvodnju hrane, povećanje konkurentnosti, podizanje kvalitete života i proširenje gospodarskih programa na području grada.

Temelji za razvoj poljoprivrede i ribarstva doneseni kroz Program odnosit će se na:

- održivo korištenje poljoprivrednog zemljišta poticanjem ekološke proizvodnje i obrade poljoprivrednih površina,
- poticanje povezivanja poljoprivrednika i ribara kroz klastere, zadruge, udruge i suradnje s LAG-om i FLAG-om Škoji u svrhu povećanja konkurentnosti, zajedničkog nastupa na tržištima i podizanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda i proizvoda od ribe,
- poboljšanje kvalitete života u gradu putem potpora razvoju malom gospodarstvu iz poljoprivrede i ribarstva, razvoju seoskog turizma i poboljšanju infrastrukture za poljoprivredu i ribarstvo.

2. Izgradnja otkupne stanica s hladnjačom za voće i povrće

Kako na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini u RH, Komiži nedostaju skladišni kapaciteti i kapaciteti za kasiranje, pakiranje i preradu voća i povrća. Skladišni kapaciteti obično su u vlasništvu trgovaca (preprodavača), a ponekad su u vlasništvu samih proizvođača. Proizvođači najčešće imaju manje kapacitete skladišta bez moderne tehnologije kao što su ULO hladnjače.

Kako bi se navedeni problem riješio, potrebno je potaknuti udruživanje proizvođača i pružiti im potporu u izgradnji moderne otkupne stanice s hladnjačom (opremljena ULO sustavom (*Ultra Low Oxygen*) i sustavom za regulaciju vlage, koji omogućuju kvalitetnije i dugotrajnije čuvanje svježeg voća i povrća), skladišnim kapacitetima te modernom sortirnicom i pakirnicom koja će omogućavati pakiranje u specijalne ambalaže prema potrebama tržišta. U otkupnoj stanici poljoprivrednici će moći skladištiti i prodavati svoje proizvode, bez prethodno ugovorene kupoprodaje.

3. Organizacija obrazovnih aktivnosti za pametno bavljenje poljoprivredom (upravljanje nasadima) i korištenje moderne tehnologije

Kako bi se komiškim poljoprivrednicima, sadašnjim i budućim, omogućio uvid u benefite implementacije modernih tehnologija te pametnih rješenja u njihovo poslovanje, pokrenut će se inicijative za pametno bavljenje poljoprivredom, s naglaskom na gospodarenje nasadima u svrhu povećanja prinosa i održivosti proizvodnje. Gradska uprava Grada Komiže u suradnji s LAG-om Škoji, Poljoprivrednom savjetodavnom službom Split i poljoprivrednim zadrugama s područja grada organizirat će niz obrazovnih aktivnosti (predavanja i radionice) usmjerenih poljoprivrednicima kako bi im se omogućio uvid u moderne tehnologije i načine upravljanja nasadima, a ostvarivanjem partnerstva s tehnološkim tvrtkama iz područja poljoprivrede, osigurati će im se pristup modernim laboratorijima i inovativnim načinima

	proizvodnje. Organizirat će se i edukacije o mogućnostima povezivanja poljoprivrednika, poljoprivrednih organizacija i lokalne samouprave. Tematski, predavanja će se odnositi na: • informiranje poljoprivrednika o mogućnostima korištenja bespovratnih sredstava EU za ulaganja u nove tehnologije, zemljišta, objekte i opremu, gospodarske objekte, objekte za proizvodnju, preradu i skladištenje poljoprivrednih proizvoda te pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti,• poticanje razvoja dopunskih djelatnosti na PG-ima: proizvodnja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, izrada ne prehrambenih proizvoda i rukotvorina, pružanje turističkih i ugostiteljskih usluga te ostalih sadržaja,• promocija ekološke poljoprivrede i provedba edukacija o mogućnostima i uvjetima ekološke poljoprivrede,• uvođenje novih tehnologija, certificiranja, zaštite i standardizacije poljoprivrednih proizvoda. 4. Izgradnja i opremanje Ribarske luke U Komiži se već dugi niz godina planira izgradnja Ribarske luke kojom bi se riješili mnogobrojni problemi lokalne zajednice, a prvenstveno komičkih ribara. Projekt se realizira sukladno UPU Ribarska luka ("Službeni glasnik Grada Komiže" br. 3/09 i 5/17). Ribarska luka, jedinstvena prostorna i uporabna cjelina, izgradit će se na području južno od bivše tvornice „Neptun“ (na akvatoriju koji obuhvaća obalni pojas i akvatoriju od poluotoka Bod, uključujući cijelu uvalu „Mlin“) na površini od 42.725 m², od kojih na kopneni dio otpada 13.920 m², a akvatorij ribarske luke 28.805 m². Kapacitet luke bit će oko 100 vezova. Na dijelu akvatorija dopušteno je oblikovanje obale za potrebe izgradnje sadržaja luke. Planirani sadržaji unutar obuhvata zahvata Ribarske luke Komiža su sadržaji ribarske luke s pratećim sadržajima na kopnenom i pomorskom dijelu. Na kopnenom dijelu luke planira se izgradnja više građevina u funkciji luke ili građevina komplementarnih njenim sadržajima: • otkupna stanica sa hladnjačom za ribu i rakove (veletržnica),• skladište ribarske opreme i materijala,• servisni sadržaji sa suhim vezom i trafostanicom,• benzinska postaja,• dizalica za brodove,• ugostiteljski sadržaji. Na pomorskom dijelu također se planira izgradnja nove infrastrukture u funkciji luke: • lukobrani,• gatovi za privez plovila,• obalni zidovi,• sidreni sustav, Prometna i ostala infrastruktura: • rekonstrukcija postojeće ceste, izgradnja opskrbe ceste, te pješačkih površina i parkirališta,• sustav vodoopskrbe i odvodnje,• trafostanica, javna rasvjeta te elektrokomunikacijska mrežna infrastruktura. Izgradnja ove, moderne, luke osigurat će prihvat ribarica koje ribare na području ribolovnog mora srednjeg i južnog Jadrana sa svim pratećim sadržajima; opskrba i servis brodova, uslužne djelatnosti i prateće državne službe i ostalo.
Ključni ishodi:	1. Organizirane i provedene edukativne aktivnosti usmjerene poticanju bavljenjem poljoprivredom i ribarstvom te donesen Program poticanja za bavljenje poljoprivredom i ribarstvom2. Izgrađena otkupna stanica s hladnjačom za voće i povrće3. Osmišljene i provedene edukativne aktivnosti za pametno bavljenje poljoprivredom i korištenje moderne tehnologije4. Izgrađena Ribarska luka

Strateški cilj 2.: Ključni planirani projekti prema mjerama

NAZIV PROJEKTA	NOSITELJ	PROCIJENJENA VRIJEDNOST (U KUNAMA)	VRIJEME PROVEDBE
Ključni projekti vezano uz mjeru 2.1.1. Planiranje razvoja ključnih gospodarskih sektora			
Izrada promotivnih materijala (brendiranje destinacije)	Geopark viški arhipelag	200.000,00	24 mjeseca
UKUPNO - MJERA 2.1.1.		200.000,00	
Ključni projekti vezano uz mjeru 2.1.3. Izgradnja i opremanje poslovne infrastrukture			
Poslovno-servisna građevina u dijelu radne zone Ravno	Grad Komiža	1.060.000,00	12 mjeseci
Izgradnja objekta za smještaj sezonskih radnika	Nautički centar Komiža d.o.o.	2.000.000,00	48 mjeseci
Izgradnja novog prihvatnog centra u Mezoportu	Nautički centar Komiža d.o.o.	1.500.000,00	36 mjeseci
UKUPNO - MJERA 2.1.3.		4.560.000,00	
Ključni projekti vezano uz mjeru 2.2.1. Pametni turizam			
Uređenje gradskih parkova	Grad Komiža	1.000.000,00	48 mjeseci
Uređenje plaža na području grada	Grad Komiža	2.000.000,00	72 mjeseca
Biciklističke staze	Grad Komiža	800.000,00	24 mjeseci
Obnova i prezentacija Jastožera na Otoku Brusniku	Grad Komiža	200.000,00	12 mjeseci
Izgradnja Centra za posjetitelje Modra špilja na otoku Biševu	Grad Komiža	27.130.650,97	60 mjeseci
UKUPNO - MJERA 2.2.1.		31.130.650,97	
Ključni projekti vezano uz mjeru 2.2.2. Unaprjeđenje i pametan razvoj poljoprivrede i ribarstva			
Izgradnja Ribarske luke	Lučka uprava Split	200.000.000,00	72 mjeseca
UKUPNO - MJERA 2.2.2.		200.000.000,00	
UKUPNO - CILJ 2.		239.890.650,97	

Strateški cilj 2.: Ostali planirani projekti prema mjerama

NAZIV PROJEKTA	NOSITELJ	PRIORITET PROVEDBE (1-5)	VRIJEME PROVEDBE
Planirani projekti vezano uz mjeru 2.1.1. Planiranje razvoja ključnih gospodarskih sektora			
Strateški dokument usmjeren razvoju turizma	TZ Komiža	4	5 mjeseci
Strateški dokument usmjeren razvoju poljoprivrede i ribarstva	Grad Komiža	4	5 mjeseci
Program razvoja i poticanja poduzetništva	Grad Komiža	4	Kontinuirano
Brendiranje destinacije i proizvoda	TZ Komiža	4	6 mjeseci
Planirani projekti vezano uz mjeru 2.1.2. Povezivanje ključnih dionika gospodarskog razvoja			
Jačanje suradnje s regionalnom razvojnom agencijom	Javna ustanova RERA S.D.	4	Kontinuirano
Međusektorsko povezivanje s naglaskom na uslužni i poljoprivredni sektor	Grad Komiža	4	Kontinuirano
Planirani projekti vezano uz mjeru 2.2.1. Pametni turizam			
Subvencioniranje adaptacije smještajnih objekata	Grad Komiža	4	48 mjeseci
Digitalizacija turističkih atrakcija - <i>Smart beacon</i> tehnologija	TZ Komiža	4	12 mjeseci
Uređenje i uspostava tematskih staza	Grad Komiža	4	12 mjeseci
Digitalizacija tematskih i biciklističkih staza	TZ Komiža	4	12 mjeseci
Inovativna digitalna platforma Turističke zajednice grada Komiže	TZ Komiža	4	8 mjeseci
Planirani projekti vezano uz mjeru 2.2.2. Unaprjeđenje i pametan razvoj poljoprivrede i ribarstva			
Organizacija i provođenje edukativnih aktivnosti za poticanje na bavljenje poljoprivredom i ribarstvom	Grad Komiža	3	Kontinuirano
Organizacija i provođenje edukativnih aktivnosti za pametno bavljenje poljoprivredom i korištenje moderne tehnologije	Grad Komiža	3	Kontinuirano
Program poticanja za bavljenje poljoprivredom i ribarstvom	Grad Komiža	3	Kontinuirano
Otkupna stanica s hladnjačom za voće i povrće	Grad Komiža	3	24 mjeseca

Mjere usmjerene ostvarenju strateškog cilja 3.

Strateški cilj:	3. Pametno i održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i infrastrukturnim resursima
Specifični cilj:	3.1. Uspostava pametne komunalne i prometne infrastrukture
Mjera:	3.1.1. Učinkovito gospodarenje otpadom
Ključni dionici:	Nautički centar Komiža d.o.o., Grad Komiža, Centar za odlaganje otpada, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost
Aktivnosti:	Unapređenje sustava gospodarenja otpadomEdukacija stanovništva i posjetitelja
Opis:	Unapređenje sustava gospodarenja otpadom Odlukom grada Komiže, odlagališta Ščeće zatvara se za potrebe svakog daljnjeg odlaganja otpada. Nautički centar Komiža d.o.o. će voditi daljnju brigu o zabrani odlaganja otpada i zaštiti zatvorenog odlagališta, te će u suradnji s gradom Komižom i Fondom za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost pristupiti sanaciji odlagališta što uključuje: izradu projektne dokumentacije,ishođenje građevinske dozvole i drugih potrebnih suglasnostirješavanje imovinskopravnih odnosa na dijelovima zemljišta koja ulaze u obuhvat odlagališta.Grad Komiža će dodatno ojačati kapacitet za odvojeno prikupljanje otpada. Nautic Centar d.o.o. kao koncesionar je upisan u očevidnik reciklažnih dvorišta po oznakom REC-61-M-1 do 27.7.2021., pa je potrebno redovno produljivati dozvolu za reciklažno dvorište i stvoriti kapacitete za dugotrajno infrastrukturno uređeno reciklažno dvorište s dovoljnim kapacitetima na prostoru Radne zone "Ravno". Reciklažna dvorišta imaju značajnu ulogu u ukupnom sustavu gospodarenja otpadom jer služe kao poveznica kojom jedinice lokalne samouprave osiguravaju vezu između građana, ovlaštenih sakupljača i ovlaštenih obrađivača i/ili centra za gospodarenje otpadom.Pristupit će se kupovini vozila za prikupljanje specijaliziranih vrsta otpada i gradskog plovila za prikupljanje otpada na Biševu, obzirom na sve veći broj posjetitelja nastavno na provedbu projekta posjetiteljskog centra.Infrastrukturno jačanje kapaciteta podrazumijevati će nabavu novih spremnika za odvojeno odlaganje otpada, koji imaju ugrađene senzore o napunjenosti (pametne kante). Uz omogućavanje odvojenog prikupljanja otpada, grad će u suradnji s koncesionarom izraditi sustav evidencija i kazni za nepropisno odloženi otpad kojim će dodatno uvesti reda u sustav.razradit će se projekt izgradnje kompostane ili bio plinskog postrojenja. Definirat će se obuhvat objekata, točna količina i sastav proizvedenog biootpada u odabranim objektima, način odvajanja i odlaganja unutar objekta i/ili izvan objekta, dinamika odvoza, lokacija odvoza, lokacija obrade, te čitav niz ostalih parametara važnih za uspješnost projekta.Edukacija stanovništva i posjetitelja Radit će se kontinuirano na edukaciji stanovnika vezano uz odvajanje otpada odnosno potrebi za recikliranjem. Na zornim primjerima pokazat će se važnost pravilnog odvajanja i recikliranja kao i sve koristi koje dolaze od takvih postupaka. Na zelenim otocima će se postaviti interaktivan panel koji daje dodatne informacije odnosno objašnjava gdje se koje otpad razdvaja. Paneli će pružati

	upute korisnicima o ispravnom odlaganju otpada kao dio edukacijskih aktivnosti koje su se pokazale nužnim za održivo upravljanje otpadom i zaštitom okoliša. Osim uputa za odvajanje otpada, na panelima će se jasno prikazati i ostale prednosti “zero waste” pokreta za zdravlje, smanjenje svakodnevnih troškova i zaštitu okoliša. o Na zelenim otocima vodit će se računa o dovoljnom kapacitetu kontejnera za recikliranje, koji su obojeni i s posebno profiliranim otvorima za različite vrste materijala kako bi se građanima olakšalo rješavanje problema kućnog otpada.o Paneli će također putem QR kodova omogućiti stanovnicima skupljanje bodova za nagradu “Čista Komiža”. QR kod će omogućavati registraciju pojedinačnog korisnika prilikom korištenja zelenih otoka, a navedeno se može proširiti i na druge aktivnosti (primjerice sudjelovanje na zajedničkim organiziranim čišćenjima grada i okolice i sl.). Grad će pratiti podatke i dva puta godišnje odabrati stanovnika Grada koji je najviše doprinio zelenom razvoju grada. Cilj projekta je razviti kulturu i svijest o održivom razvoju i doprinosu svakog pojedinačnog građanina.
Ključni ishodi:	1. Uveden sustav učinkovitog i efikasnog upravljanja otpadom s adekvatnom infrastrukturom2. Građani aktivno sudjeluju u unapređenju sustava ispravnim postupanjem s otpadom.

Strateški cilj:	3. Pametno i održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i infrastrukturnim resursima
Specifični cilj:	3.1. Uspostava pametne komunalne i prometne infrastrukture
Mjera:	3.1.2. Održiv sustav vodoopskrbe i odvodnje
Ključni dionici:	Grad Komiža, Vodovod i odvodnja otoka Visa d.o.o., Nautički centar Komiža d.o.o.
Aktivnosti:	1. Podizanje razine kvalitete sustava vodoopskrbe2. Poboljšanje sustava odvodnje3. Unapređenje senzoričke4. Edukacija korisnika sustava
Opis:	U komunalnom upravljanju gradom jedan od bitnijih sustava predstavljaju sustavi vodoopskrbe i odvodnje pa je ključno optimizirati navedene sustave uvođenjem novih tehnologija ali i provedbom projekata od infrastrukturnog značaja. 1. Podizanje razine kvalitete sustava vodoopskrbe Gradovi na otocima povijesno su osiguravali određenu razinu samodostatnosti i održivosti, a pri tome je voda uvijek imala ključnu ulogu. Današnja turistička izgradnja i stalno povećanje turističkog prometa zahtijeva dobavu novih količina vode odnosno uređenje sustava vodoopskrbe i njegovu optimizaciju. Zbog velikog porasta populacije na otoku tijekom ljeta, ljetna potrošnja vode poraste oko 5 puta u odnosu na zimu. Uz iznimne napore koji se ulažu u konstantno smanjenje gubitaka u mreži, zadnjih 10 godina uspijevaju se pokriti sve potrebe za vodom stanovnika otoka bez redukcija, ali zbog velike ovisnosti o količinama padalina tijekom godine, konstantno traje potraga za novim izvorima i alternativnim rješenjima vodoopskrbe. U tom kontekstu pristupit će se rješavanju problema odnosno unapređenju sustava kroz: o dogradnju vodovodne mreže i obnove njezinih kritičnih dijelova;o povećanje spremnosti na redukcije obnavljanjem tri zapuštene javne cisterne za vodu na širem području Komiže i njihovo stavljanje u funkciju kako bi se u ljetnim mjesecima zadovoljile višestruke potrebe za vodom;

	○ ugradnju pročišćivača vode na području Biševa odnosno gradnja desalinizatora za otok Biševo koji nema vlastitu vodovodnu mrežu i kojim bi se riješilo pitanje vodoopskrbe stanovnika i drugih subjekata na otoku;○ pronalazak novih izvora pitke vode i istraživanje alternativnih izvora crpljenja odnosno izrada hidrogeološke studije za dvije nove bušotine koje bi se potom stavile u probni rad;○ integraciju manjih solarnih elektrana na vodocrpilištu;○ potencijalno povezivanje s kopnenim vodovodom odnosno poduzimanju pripreme radnje oko istraživanja isplativosti investicije. 2. Poboljšanje sustava odvodnje Sustav odvodnje također je ključan za infrastrukturno uređenje otoka jer neučinkovit sustav ima velike posljedice prije svega na ekosustav otoka ali i njegovu dugoročnu održivost. U tom kontekstu, radit će se na optimizaciji sustava odvodnje kroz: ○ unapređenje sustava za pročišćavanje otpadnih voda, naročito provedbom projekta uređenja oborinske kanalizacije područja grada odnosno izgradnje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda grada Komiže;○ Izgradnja odvojenih kanalizacijskih sustava za naselja u okviru teritorija grada Komiže;○ Kupovina vozila za pražnjenje septičkih jama 3. Unaprjeđenje sensorike Otok Vis ima jedan od najrazvijeniji sustav nadzora vodnih resursa, ali će se navedeni infrastrukturni sustavi kontinuirano optimizirati uvođenjem tehnologija koje će pomoći u pravovremenom otkrivanju kvarova te prikupljanju podataka, kako bi se uveo kvalitetniji nadzor nad radom sustava i efikasnije upravljanje odnosno dugoročno smanjili gubici unutar sustava. Također, koncesionari odnosno pružatelji usluga će raditi na uvođenju e-usluga za građane odnosno omogućavanje bolje komunikacije s korisnicima - prijava potrošnje, kvarova, aplikacije za uvid u potrošnju, dostavu i plaćanje računa i sl. 4. Edukacija korisnika sustava Iznimno je bitno raditi na kontinuiranoj edukaciji stanovnika/korisnika sustava vodoopskrbe i odvodnje, kako bi se prevenirale negativne posljedice i racionalno koristili resursi, te na taj način koristilo sustav na održivim temeljima. U tom kontekstu potrebno je provoditi edukativne kampanje koje će educirati korisnike u sljedećim kategorijama: ○ kupovanje energetske efikasnijih uređaja;○ korištenje modernijih sustava zalijevanja;○ povećanja svjesnosti o ograničenim resursima vode na otoku;○ pravilnog zbrinjavanja otpada;○ pravilnog tretiranja zemlje samo s ekološki prihvatljivim proizvodima;○ spajanja na sustav javne kanalizacije;○ izrade nepropusnih sabirnih jama te redovitog pražnjenje istih. Navedene edukacije potrebno je provoditi na redovnoj osnovi, uz spajanje s edukacijom o pravilnog razvrstavanju otpada odnosno dodjeli nagrada za čistu Komižu (mjera 3.1.1. Učinkovito gospodarenje otpadom)
Ključni ishodi:	1. Optimiziran sustav vodoopskrbe i odvodnje na području grada i otoka uvođenjem novih senzora i ulaganjem u infrastrukturne projekte2. Stanovnici Komiže osviješteni o potrebi racionalnog korištenja resursa

Strateški cilj:	3. Pametno i održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i infrastrukturnim resursima
Specifični cilj:	3.1. Uspostava pametne komunalne i prometne infrastrukture
Mjera:	3.1.3. Efikasan elektroenergetski sustav
Ključni dionici:	Grad Komiža, Grad Vis, HEP
Aktivnosti:	1. Uvođenje pametne rasvjete2. Gradnja sustava akumulacije energije
Opis:	1. Uvođenje pametne rasvjete Ova aktivnost odnosi se na unaprjeđenje sustava javne rasvjete (ili zamjene preostale rasvjetne infrastrukture) sa senzornom rasvjetom. Pametna rasvjeta detekcijom pokreta omogućuje učinkovito korištenje energije odnosno rad i intenzitet rasvjetnih tijela ovisno o stvarnim potrebama lokacije i korisnika. Za potrebe realizacije projekta potrebno je: ○ Mapirati postojeća rasvjetna tijela i njihovo korištenje ▪ Mapiranje postojećih rasvjetnih tijela nužno je za određivanje količine nabave nove opreme, kao i potreba mapiranja njihovog punog kapaciteta i potrebe u određenom vremenskom periodu○ Nadogradnja postojećih rasvjetnih tijela ▪ Postojeća javna rasvjeta nadogradit će se sensorima za detekciju pokreta koji šalju informaciju o pokretu u prostoru i temeljem čega će se funkcija rasvjetnog tijela aktivirati.○ Odrediti i educirati djelatnika komunalnog poduzeća za interpretaciju podataka i upravljanje sustavom ▪ Potrebno je educirati jednu osobu koja će periodično iščitavati podatke koje generira pametna rasvjeta i temeljem istih raditi preporuke za poboljšanje sustava i potencijalnu nadogradnju.○ Nabaviti novu opremu2. Gradnja uređaja za akumulaciju struje u SE Vis Sunčana elektrana Vis, prva je sunčana elektrana koju je HEP pustio u rad u ciklusu izgradnje sunčanih elektrana u razdoblju 2019.-2023. Priključna snaga SE Vis je 3,5 MW, a smještena je na lokaciji površine 5,5 hektara, na brdu Griževa glavica, oko 3,6 kilometra jugozapadno od grada Visa te oko 4,8 kilometara istočno od Komiže. Uz elektranu potrebno je instalirati baterijski spremnik snage 1MW i kapaciteta 1,44 MWh. Baterijski spremnik će se koristiti za pružanje usluga uravnoteženja elektroenergetskog sustava te u svrhu očuvanja stabilnosti mreže na otoku.
Ključni ishodi:	1. Grad Komiža je energetski neovisan grad, osigurava energiju dostatnu za cijelu godinu te efikasno koristi energiju javne rasvjete.

Strateški cilj:	3. Pametno i održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i infrastrukturnim resursima
Specifični cilj:	3.1. Uspostava pametne komunalne i prometne infrastrukture
Mjera:	3.1.4. Unaprjeđenje prometnog sustava
Ključni dionici:	Gradska uprava grada Komiže, Nautički centar Komiža d.o.o., Hrvatske ceste, Lučka uprava SDŽ

Aktivnosti:	1. Nabavka električnih bicikala i uspostava <i>bike sharing</i> sustava uz pripadajuću infrastrukturu2. Nabavka električnih bicikla i quadova na Biševu3. Postavljanje električnih punionica4. Uvođenje sustava pametnih bova5. Uređenje temeljne prometne infrastrukture6. Uspostava i postavljanje video nadzora gradske rive
Opis:	1. Nabavka električnih bicikala i uspostava <i>bike sharing</i> sustava uz pripadajuću infrastrukturu (Komiža) Kako bi se smanjio negativan utjecaj na okoliš, a usporedno potaklo građane i posjetitelje na aktivan život sukladno trendu vožnje bicikla, uvest će se sustav javnih električnih bicikala sa svrhom jačanja sustava javnog prijevoza, obogaćivanja turističke ponude, smanjenja korištenja automobila u prometu za manje tranzicije te utjecaja na održivi razvoj Grada. Sustav električnih bicikala je usluga kojom se ljudima pruža mogućnost korištenja električnih bicikala od točke A do točke B u određenom mjestu pri čemu ne moraju voditi brigu o vlasništvu, održavanju i ostalim radnjama vezanim uz bicikl. <i>Bike sharing</i> sustav u Komiži sastojat će se od: • samih bicikala,• energetske neovisnih postolja za prihvatanje bicikala,• pilona (energetski neovisni kontrolni stup s monitorom osjetljivim na dodir koji se nalazi na svakoj stanici odnosno terminalu te služi za pregled raspoloživih mjesta i bicikala, unos koda za jednokratnu posudbu te pregled općih informacija o sustavu)• programske podrške,• internet stranice za prijavu u sustav i mogućnosti informiranja o njemu,• nadstrešnice,• video nadzora• senzora za praćenje kvalitete okoliša.Ovakav sustav temelji se na razmjeni električnih bicikala među građanima i posjetiteljima, a funkcionira na način da korisnik otključa bicikl na stajalištu za bicikle putem mobilne aplikacije povezane sa pilonom postavljenim na stajalištu, preuzme bicikl sa stajališta te nakon završetka korištenja bicikl vrati na isto ili neko drugo stajalište.2. Nabavka električnih bicikla i quadova (Biševo) Električni bicikli i quadovi za potrebe posjetitelja otoka Biševa, poglavito Centra za posjetitelje Modra špilja - Biševo.3. Postavljanje električnih punionica (Komiža i Biševo) Sukladno novim trendovima korištenja motornih vozila koja imaju minimalan negativan utjecaj na okoliš, a u svrhu poticanja građana i posjetitelja na korištenje istih, na dvije lokacije u Komiži i jednoj na Biševu postaviti će se e-punionice za punjenje električnih vozila opremljene sa po dva parkirna mjesta od kojih svako ima svoj priključak za punjenje.4. Uvođenje sustava pametnih bova Sa svrhom sigurnosti, pružanja informacija i upravljanja morskim prometom implementirati će se sustav pametnih bova koje će prvenstveno služiti za mjerenje i distribuciju podataka o dinamici mora i njegovoj temperaturi u stvarnom vremenu te pružanja pomoći pri navigaciji u uvjetima slabim za priobalno područje. Ovakvi podaci korisni su za predviđanje utjecaja olujnog vremena na navigaciju, upravljanje u kriznim uvjetima te zaštitu određenog obalnog pojasa od ekološkog ili fizičkog narušavanja. Ovi uređaji omogućuju i modularnost odnosno postavljanje senzora za mjerenje različitih parametara okoline ovisno o zahtjevima korisnika, poput senzora za mjerenje kvalitete vode. Sustav pametnih bova na području Komiže raspolagat će sljedećim: ○ funkcijom detektiranja vezivanja i odvezivanja brodova,○ sustavom dojava o bovama slobodnim za vezivanje brodova,

	○ mogućnošću plaćanja veza,○ senzorima za praćenje temperature mora i zraka, mjerenje UV indexa, kvalitete mora (zagađenost) te mjerenje strujanja i površinskih valova. 5. Uređenje temeljne prometne infrastrukture Na području grada, a prema utvrđenim potrebama, radit će se na unaprijeđenju postojeće i razvoju nove prometne infrastrukture za: • Cestovni promet: ○ prometnica u radnoj zoni ravno,○ proširenje državne ceste d117,○ uređenje ceste do naselja Oključna,○ uređenje autobusnog terminala,○ novi kolni ulaz u Komižu,○ javna garaža u Komiži,○ izgradnja ceste kroz zonu Kamenice,○ izgradnje nerazvrstanih cesta,○ uređenje protupožarnih i poljskih puteva,○ uređenje šetnica,○ izgradnja pristupne ceste za Ribarsku luku,○ proširenje državne ceste d117,○ uređenje Ribarske ulice,○ uređenje Trga Gospe od 7 žalosti,• Vodni promet: ○ produženje lukobrana, vanjski vezovi,○ uređenje pristaništa na otoku Biševu,○ izgradnja sidrišta u uvali Porat,○ izgradnja pristana Jurkovicu,• Zračni promet ○ izgradnja heliodroma. 6. Uspostava i postavljanje video nadzora gradske rive S ciljem podizanja razine sigurnosti na području grada Komiže, ali i zaštite kulturnih i prirodnih dobara Grad planira uvesti sustav video nadzora gradske rive. Uspostavljanjem takvog sustava omogućit će se poboljšani nadzor stanja na rivi, ali i kvalitetnije reakcije komunalnih gradskih službi na sve eventualne izazove.
Ključni ishodi:	1. Nabavljeni e-bicikli, oformljen <i>bike sharing</i> sustav, postavljena energetska neovisna stajališta za bicikle2. Nabavljeni električni bicikli i quadovi na Biševu3. Postavljene električne punionice na Komiži i Biševu4. Implementiran sustav pametnih bova5. Unaprijeđena i izgrađena prometna infrastruktura6. Uspostavljen sustav video nadzora

Strateški cilj:	3. Pametno i održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i infrastrukturnim resursima
Specifični cilj:	3.1. Uspostava pametne komunalne i prometne infrastrukture
Mjera:	3.1.5. Upravljanje infrastrukturom u javnom vlasništvu
Ključni dionici:	Grad Komiža, Hrvatska vojska, privatni investitori, Regionalna razvojna agencija RERA S.D., LAG Škoji
Aktivnosti:	1. Uređenje postojećih građevina i opreme2. Ulaganja u brownfield infrastrukturu

Opis:	1. Uređenje postojećih građevina i nabava opreme Grad Komiža u svojem vlasništvu ili pod upravljanjem ima čitav niz infrastrukturnih objekata u koje je potrebno kontinuirano ulagati. U svrhu učinkovitog upravljanja objektima u vlasništvu, potrebno je pristupiti izradi registra nekretnina, s potencijalnim objavljivanjem registra u obliku GIS baze podataka, kako bi se na transparentan način pokazalo koja je namjena određene infrastrukture, njen plan obnavljanja, odnosno plan upravljanja. Navedenom aktivnošću dodatno bi se omogućio prezentacijski moment prema potencijalnim investitorima koji su zainteresirani za ulaganja na određenoj imovini. Obzirom na trenutno stanje, ali i pripremljenost projekata, ulaganja i obnova se prvotno odnosi na objekte navedene u nastavku, ali je potreban cjelovit pristup cjelokupnoj infrastrukturnoj obnovi objekata u vlasništvu grada: ○ uređenje zgrade lučke kapetanije;○ adaptacija gradske knjižnice - uz nabavu nove opreme○ dodatna ulaganja na palači Zanchi - podmorski muzej○ dodatna ulaganja na školi Podšpilje○ ulaganja u Spomen dom○ rekonstrukcija i uređenje sportskog centra;○ finalizacija uređenja dječjeg vrtića○ energetska obnova vatrogasne zgrade i nabava opreme za DVD (cisterna)○ energetska obnova boćarske dvorane○ energetska obnova objekata u vojarni Rogači;○ energetska obnova stare škole u Podšpilju○ restauracija nepokretnih materijalnih kulturnih dobara u vlasništvu grada - obnova crkve sv. Nikole (Muster), obnova crkve sv. Marije (Gusarica), obnova crkve na otoku Svetac 2. Ulaganja u brownfield infrastrukturu Grad Komiža u vlasništvu je određenog broja infrastrukturnih objekata koje su zapuštene (većinom bivše vojno vlasništvo). Projekti revitalizacije brownfield lokacija odnose se na obnovu područja, zemljišta, nekretnine ili građevine koje su neadekvatno korištene, zapuštene ili napuštene, pri čemu iste predstavljaju vrijedan prostorni resurs unutar područja grada koji se može prenamijeniti i urediti za potrebe stanovništva ili ekonomske isplative investicije. U tom kontekstu, potrebno je raditi na pripremi projektno – tehničke i investicijske dokumentacije (prostorno planske aktivnosti u vezi s obnovom brownfield lokacija) te konačno na samoj obnovi brownfield lokacije, što može uključivati uklanjanje građevine ili njezina dijela, rekonstrukciju građevine, zamjensku gradnju i novu gradnju, odnosno izvedbu građevinskih i drugih radova na brownfield lokaciji u skladu s prostornim planovima, projektnom dokumentacijom i željenom budućom namjenom lokacije. Neke od željenih prenamjena prostora su: ○ izgradnja POS stanova○ izgradnja tržnice, otkupne stanice za voće i ribarnice○ stvaranje prostora za smještaj gostujućih umjetnika
Ključni ishodi:	1. Postojeće građevne u javnom vlasništvu uređene.2. Stvoreni novi atraktivni prostori i gradske sredine koje postaju mjesta susreta i komercijalne djelatnosti.

Strateški cilj:	3. Pametno i održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i infrastrukturnim resursima
Specifični cilj:	3.2. Sustavno upravljanje prirodnim i kulturnim resursima
Mjera:	3.2.1. Unaprjeđenje i digitalizacija kulturnih resursa

Ključni dionici:	Gradska uprava grada Komiže, udruge u kulturi, knjižnica, galerija, Arheološki muzej u Splitu, Klaster konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija
Aktivnosti:	1. Digitalizacija kulturnog sadržaja i baštine2. Raspisivanje natječaja za suradnju s neprofitnim sektorom na stvaranju kulturnih sadržaja3. Nastavak implementacije koncepta Eko muzeja4. Kulturna razmjena5. Promocija nematerijalne kulturne baštine
Opis:	Grad Komiža kroz navedeni specifični cilj prepoznaje važnost kulture u ponudi i identitetu grada, kao i potrebu stvaranja novih sadržaja s ciljem unapređenje kvalitete i raznolikosti života na otoku. 1. Digitalizacija kulturnog sadržaja i baštine Digitalno dostupni sadržaji pridonose učinkovitosti, produktivnosti rada te atraktivnosti i prepoznatljivosti kulturnog sadržaja pa je stoga organizacijama u kulturi nužno omogućiti osnovne uvjete za njihovu uporabu. ○ Komiško podmorje izrazito je bogato arheološkim nalazištima, a digitalne tehnologije mogu pomoći ne samo u novom istraživanju već i u prezentaciji širem građanstvu, pa je stoga potrebno surađivati s Arheološkim muzejom u Splitu (Priručna zbirka i lokalitet Issa) s ciljem digitalizacije postojećih nalazišta i dodavanja novih podvodnih atrakcija. Uz navedeno potrebno je realizirati arheološki park na otoku Palagruži (Diomedov otok) gdje se nalaze bogata arheološka nalazišta na središnjem dijelu otoka - Salamandriji te prezentirati pomoću digitalnih tehnologija.○ Digitalizirati ribarski muzej odnosno ribarsku zbirku - počevši od izrade kvalitetne web stranice muzeja, do stvaranja digitalne replike falkuše, 3D prikaza, koji se može komercijalizirati na način da se pomoću 3D printera napravi slagalica (3D slagalica) falkuše kao svojevrsni moderni suvenir Komiže te prezentacija ribarske zbirke u Spomen domu.○ Nadograđivati znanja s različitih projekata digitalizacije kulturne baštine u RH i stupiti u suradnju s relevantnim institucijama - primjerice Građevinskim fakultetom u Zagrebu vezano uz mogućnost nastavka aktivnosti s projekta "Inception", odnosno 3D modeliranje kulturne baštine kroz inkluzivni pristup vremenski dinamičnoj 3D rekonstrukciji artefakata, izgrađenog i društvenog okruženja.○ Promovirati suhozidnu gradnju, kao specifikuma otoka Visa, odnosno prilagoditi sadržaj posjetiteljima na nov i zanimljiv način, kroz korištenje AR tehnologije i dizajniranih predložaka - kao dobar primjer može poslužiti projekt "suhozida Hvara".○ Osigurati obrazovanje djelatnika gradskih ustanova u području primjene informacijsko-komunikacijske tehnologije za potrebe razvoja, promocije i prodaje kulturnih proizvoda i usluga te komunikacije s građanima, primjerice djelatnike knjižnice, ribarskog muzeja, volontere galerije.2. Raspisivanje natječaja za suradnju Grad može izravno doprinijeti kreaciji kulturnih sadržaja na način da na godišnjoj razini raspisuje natječaje za udruge i ustanove u kulturi koje će imati određeno vrijeme za stvaranje kulturnih manifestacija kako bi obogatile kulturnu ponudu. Fokus bi trebao biti stavljen na stvaranje sadržaja izvan sezone za sve dobne skupine. Navedene manifestacije mogu biti cjelodnevnog oblika te uključivati obvezu dovođenja partnerskih organizacija koje nisu s otoka kako bi se osigurala kulturna razmjena i raznolikost.

	3. Nastavak implementacije koncepta Eko muzeja Koncept eko muzeja u potpunosti je razrađen, ali je njegova potpuna provedba i implementacija zastala. On predstavlja idealnu kombinaciju i spoj kulture i prirodnih posebnosti Komiže te posebnost Komiže, spojene s modernim prezentacijskim alatima. Ekomuzej u Komiži prvi je ekomuzej u Dalmaciji koji pripovijeda jedinstvenu i neponovljivu priču o kulturnom identitetu svojih ljudi. Ekomuzej Komiža postat će dinamičan proces kojim komiška zajednica čuva, interpretira i upravlja svojom ukupnom baštinom, pa je potrebno nastaviti s uređenjem i opremanje Interpretacijskog centra. Uz interpretacijski centar, potrebno je u djelo provesti zamišljene tematske staze prema izvornom projektu uz dodatno uvođenje digitalnih dimenzije u interpretaciji. 4. Kulturna razmjena Naslanjajući se na natječaj grada za kulturne manifestacije, ova aktivnost usmjerena je dovođenju gostujućih umjetnika - domaćih i stranih, naročito onih koji se bave kreativnim kulturnim industrijama. Kreativne industrije imaju izniman značaj u poticanju kulturne raznolikosti, te pozitivno utječu na kulturu općenito, na znanost, obrazovanje i razvoj cjelokupnog društva. Usko su vezane za ekonomiju znanja, nove tehnologije i promicanje koncepta održivog razvoja. Kreativne industrije predstavljaju odličan gospodarski put, ali i doprinose razvoju cjelokupnog društva poticanjem kreativnosti, razmjene znanja i koncepta održivog razvoja. Komiža sadrži sebi svojstven i specifičan privlačni moment koji treba iskoristiti kako bi se privukle individualne umjetnike koji će svojim talentima doprinijeti raznolikosti. Ideja je osigurati gostujućim umjetnicima određeno vrijeme u Komiži, gdje će upijati život Komiže i njega pretočiti u svoje umjetničke/kreativne radove. Pritom su prihvatljivi svi oblici umjetnosti i kreativnih djelatnosti - od slikarstva i filmske umjetnosti do pjesništva i plesa, a s ciljem raznovrsnosti poželjna je kombinacija. Po završetku svojeg boravka u Komiži, radovi će biti predstavljeni u Komiži, a na kraju godine svi će biti pretočeni u zbirku koja će biti izložena u Komiži ali može i gostovati po gradovima i prikazati Komižu očima raznih umjetnika kroz različite dimenzije, tehnike i umjetnosti. 5. Promocija nematerijalne kulturne baštine Grad Komiža ima izrazito jaku nematerijalnu kulturnu baštinu u vidu raznih tradicionalnih manifestacija odnosno specifičnih tradicija proizašlih iz bogate povijesti grada. U tom kontekstu potrebno je kroz suradnju sa stanovnicima i posjetiteljima održavati tradiciju takve baštine. To se odnosi primjerice na zaštitu i očuvanje jezika, dijalekta i govora ali i na prenošenje vještine brodogradnje (s naglaskom na obnovu i održavanje falkuša) te na kontinuirano obilježavanje određenih dana u godini (npr. svetkovina s. Mikule) te održavanje drugih manifestacija (npr. Rota Palagružona i Dani Rogača). Navedeno je potrebno ostvariti kroz suradnju s lokalnim udrugama i ustanovama u kulturi te obrazovnim sektorom.
Ključni ishodi:	1. Diverzificirana i obogaćena ponuda kulturnih događanja u Komiži tijekom cijele godine.2. Korišteni digitalni alati za unaprijeđenje kulturne ponude i bolje upravljanje i prezentaciju kulturnih vrijednosti.3. Razvijen niz suradnji s gostujućim umjetnicima.

Strateški cilj:	3. Pametno i održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i infrastrukturnim resursima
Specifični cilj:	3.2. Sustavno upravljanje prirodnim i kulturnim resursima
Mjera:	3.2.2. Pametno upravljanje prirodnim resursima

Ključni dionici:	Grad Komiža, JU More i krš, GEOpark, Ministarstvo zaštite okoliša, udruge koje djeluju u području zaštite okoliša (npr. Plavi svijet), koncesionari nad upravljanjem kulturnim dobrom (npr. Nautički centar Vis)
Aktivnosti:	1. Organizacijsko i infrastrukturno unapređenje upravljanjem prirodnim posebnostima:2. Edukacija lokalne zajednice3. Korištenje digitalnih alata
Opis:	Zbog očuvanja ciljanih životinjskih i biljnih vrsta, te kopnenih staništa, čitavi kopneni prostor Viškog arhipelaga uvršten je u ekološku mrežu Natura 2000 što se odnosi na ukupno 7 područja. S ukupno 9 područja, podmorski pojas Visa i svih pripadajućih otoka, otočića i hridi također je dio ekološke mreže Natura 2000 s ciljem očuvanja morskih staništa. Dodatno, Geopark Viški arhipelag je dio europske i svjetske UNESCO-ve mreže geoparkova čiji su glavni ciljevi zaštita, edukacija i održivi razvoj, a proglašen je 2019. godine. Geopark je područje s izraženom geološkom baštinom te strategijom za održivi gospodarski razvoj i promociju te baštine na dobrobit lokalne zajednice. Članovi Mreže Svjetskih geoparkova UNESCO-a, taj status dobivaju na četiri godine nakon čega se ponovno vrednuje aktivnosti i rad geoparka (postupak revalidacije), što je vrlo značajan instrument u praćenju kvalitete upravljanja geoparkovima, te inovativan koncept među međunarodno zaštićenim područjima. Obzirom na ovu činjenicu, nužno je uložiti dodatne napore u unapređenje aktivnosti i sustava upravljanjem svih dionika uključenih na zaštiti prirodnih posebnosti. 1. Organizacijsko i infrastrukturno unapređenje upravljanjem prirodnim posebnostima: o potrebno je razmotriti mogućnost preregistracije odnosno promjene pravnog oblika organizacije koja upravlja Geoparkom, na način da ona bude transparentnija i bolje uređena (primjerice javna ustanova).o potrebno je nastaviti i ojačati suradnju s JU More i krš koja zakonski upravlja zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Splitsko-dalmatinske županije.o potrebno je ojačati kapacitet unutar gradske uprave grada Komiže kako bi se na kvalitetan način vršila suradnja s dionicima (Geopark, JU More i krš, koncesionari - npr. Nautic centar) odnosno zagovaralo interese grada u upravljanju prirodnim posebnostima.o jačanje novih suradnji i prijavljivanje na projekte u segmentu zaštite prirodnih posebnosti odnosno ukupne flore i faune prostora (primjerice dupina), naročito onih prekograničnih s Italijom.o obzirom na izrazitu zaštitu prirodnih posebnosti, potrebno je izraditi sustavan plan upravljanja prirodnim dobrima na razini otoka u suradnji s gradom Visom, MINGOR-om i JU kako bi se donio dugoročni strateški dokument upravljanja svim lokacijama.o pristupiti nabavi multimedijske oprema za KC Ivan Vitić (prijenosna računala, LED TV, projektor, platno, tableti, moderne aplikacije za prikaz različitih sadržaja i sl.), čime će se postaviti temelji za izradu virtualnog Geoparka.o izraditi hidrološke karte i karte geohazarda rizičnih područja.2. Edukacija lokalne zajednice Potrebno je dodatno raditi na prenošenju znanja i informacija lokalnoj zajednici i prirodnim posebnostima na području grada Komiže. U tu svrhu treba: o dodatno naglasiti edukativne programa geoparka s ciljem involviranja građana i privatnih subjekata u okviru Geoparka. U tom kontekstu pristupit će se: ▪ izradi monografije koja će obuhvatiti sve otoke i otočiće u okviru Geoparka Viški arhipelag te bi tematski pokrivala geologiju, prirodoslovlje, botaniku, zoologiju, urbanu i ruralnu arhitekturu,

povijest, kulturnu antropologiju, etnologiju, jezik i književnost te usmenu predaju.

- uređenju knjižnice čiji sadržaji će biti dostupni svim zainteresiranim skupinama, a posebno će se izraditi edukativni materijali za učenike i studente na temu geologije, prirode, okoliša i kulturne baštine Geoparka Viški arhipelag te materijali za podučavanje turističkih vodiča.
- koristiti razne digitalne alate i modele - primjerice "gamefikacija" koja bi dodatno involvirala građane i educirala o posebnostima kraja te na koji način oni mogu doprinijeti očuvanju prirode i diseminaciji znanja. Navedeno se može napraviti na principima Geocaching-a ili QR kodovima po poučnim stazama, s bodovanjem različitih lokaliteta ili aktivnosti.
- razviti sustav koji uključuje građane u "zajednička istraživanja" odnosno kojima građani i posjetitelji svojim fotografijama i prikupljenim podacima doprinose razumijevanju flore i faune područja

3. Korištenje digitalnih alata

Očuvanje i upravljanje prirodnim posebnostima mijenja se pod utjecajem digitalne tehnologije i novih mogućnosti koje ona nudi, te je za učinkovito upravljanje nužno prihvatiti nova rješenja.

Cilj korištenja takvih digitalnih alata je trostruk: monitoring, zaštita i vrednovanje, a mogu se podijeliti u 2 skupine aktivnosti:

- Jačanje senzoričke koja će rezultirati bazama podataka o okolišu:
 - Potrebno je ciljano uspostaviti mrežu senzora za prikupljanje podataka za praćenje stanja i upravljanje okolišem (senzori za kvalitetu vode, kišnicu, tlo, more, zrak, onečišćenje noćnog neba i sl.)
 - Izgradnja nove meteorološke stanice na predjelu Lendava u Komiži za prikupljanje većeg broja podataka;
 - Temeljem prikupljenih podataka, pomoću GIS tehnologije napraviti karte pojedinih lokaliteta s više slojeva ovisno o dostupnosti podataka (naročito korištenje tehnologija mapiranja mora)
 - Koristiti digitalne tehnologije za zaštitu i monitoring životinjskih vrsta, s naglaskom na dupine i ostale ribe s osnovnim ciljem pružanja informacija o utjecajima promjene klime i drugim čimbenicima na raspodjelu morskog života

Grad Komiža mora biti inicijator suradnje s relevantnim institucijama i na taj način stavljati zaštitu okoliša u fokus te osigurati da se upravo na području grada Komiže vrše određeni pilot - projekti korištenja digitalnih tehnologija s ciljem zaštite prirode.

- Stvaranje digitalnog sadržaja:
 - Grad Komiža će u suradnji s relevantnim institucijama raditi na boljoj prezentaciji sadržaja prema posjetiteljima i zainteresiranoj javnosti, odnosno koristiti digitalne tehnologije kao svojevrsan uvod u prirodne ljepote odnosno *follow up* nakon stvarnog posjeta. Prezentacijska uloga digitalnih tehnologija prema javnosti ne smije biti zanemarena;
 - Stvaranje virtualnih vodiča kroz prirodne ljepote grada Komiže - primjerice "Uronite u digitalnu modru špilju";
 - Digitalizacija staza - AR info točke na određenim lokacijama koje će posjetitelju oživiti određene segmente prirode putem mobilnog uređaja;
 - Promocija prirodnih posebnosti uz atraktivne video materijale (snimke dronovima i sl.);

	Izrada 3D modela speleoloških objekata, holograma odabranih špilja te geoakustična snimanja plitke geološke građe Komiške i Viške uvale;Stvaranje digitalnog katalog flore i faune grada Komiže i otoka Visa;dodatno uređenje Centra za posjetitelje “Modra špilja” s najnovijom prezentacijskom opremom;uvođenje WiFi pokrivenosti na ključnim lokacijama prirodnih posebnosti (npr. Biševo).
Ključni ishodi:	Flora i fauna Grada Komiže dodatno su prezentirane javnosti putem digitalnih tehnologijaDigitalni alati se koriste za dugoročnu održivost i zaštitu prirodnih vrednota.

Strateški cilj 3.: Ključni planirani projekti prema mjerama

NAZIV PROJEKA	NOSITELJ	PROCIJENJENA VRIJEDNOST (U KUNAMA)	VRIJEME PROVEDBE
Ključni projekti vezano uz mjeru 3.1.1. Učinkovito gospodarenje otpadom			
Reciklažno dvorište	Grad Komiža	2.120.000,00	12 mjeseci
Sanacija odlagališta Šćeće	Grad Komiža	13.250.000,00	36 mjeseci
Izgradnja zelenih otoka	Grad Komiža	550.000,00	72 mjeseca
Nabavka vozila za selektivno prikupljanje otpada	Nautički centar Komiža d.o.o.	2.400.000,00	12 mjeseci
UKUPNO - MJERA 3.1.1.		18.320.000,00	
Ključni projekti vezano uz mjeru 3.1.2. Održiv sustav vodoopskrbe i odvodnje			
Dogradnja kanalizacijskog sustava grada Komiže	Grad Komiža	15.370.000,00	40 mjeseci
Desalinizator	Grad Komiža	1.000.000,00	36 mjeseci
Izgradnja odvojenih kanalizacijskih sustava	Grad Komiža	3.500.000,00	60 mjeseci
Probni rad za dvije bušotine pitke vode	Vodovod i odvodnja otoka Visa d.o.o.	1.000.000,00	48 mjeseci
Dogradnja vodovodne mreže	Vodovod i odvodnja otoka Visa d.o.o.	1.000.000,00	48 mjeseci
Priključenje otoka Biševa na vodoopskrbni sustav	Grad Komiža	10.000.000,00	60 mjeseci
Obnavljanje javnih cisterni za vodu	Grad Komiža	500.000,00	48 mjeseci
UKUPNO - MJERA 3.1.2.		32.370.000,00	
Ključni projekti vezano uz mjeru 3.1.3. Efikasan elektroenergetski sustav			

Uvođenje pametne rasvjete	Grad Komiža	1.000.000,00	36 mjeseci
Gradnja uređaja za akumulaciju struje u SE Vis	HEP d.o.o.	1.000.000,00	6 mjeseci
UKUPNO - MJERA 3.1.3.		2.000.000,00	
Ključni projekti vezano uz mjeru 3.1.4. Unapređenje prometnog sustava			
Nabavka električnih bicikala i quadova na Biševu	Grad Komiža	700.000,00	12 mjeseci
Izgradnja električne punionice na Biševu	Grad Komiža	200.000,00	12 mjeseci
Prometnica u radnoj zoni Ravno	Grad Komiža	3.180.000,00	12 mjeseci
Proširenje državne ceste D117	Hrvatske ceste	6.000.000,00	60 mjeseci
Uređenje ceste do naselja Oključna	Grad Komiža	1.500.000,00	24 mjeseca
Uređenje autobusnog terminala	Grad Komiža	500.000,00	24 mjeseca
Novi kolni ulaz u Komižu	Grad Komiža	15.000.000,00	36 mjeseci
Javna garaža u Komiži	Grad Komiža	10.000.000,00	36 mjeseci
Izgradnja ceste kroz zonu Kamenice	Grad Komiža	5.000.000,00	24 mjeseca
Izgradnja nerazvrstanih cesta	Grad Komiža	1.500.000,00	60 mjeseci
Uređenje protupožarnih i poljskih puteva	Grad Komiža	1.000.000,00	36 mjeseci
Produženje lukobrana, vanjski vezovi	Lučka uprava SDŽ	12.000.000,00	72 mjeseca
Uređenje pristaništa na otoku Biševu	Nautički centar Komiža d.o.o.	8.000.000,00	72 mjeseca
Izgradnja sidrišta u uvali Porat	Nautički centar Komiža d.o.o.	1.000.000,00	24 mjeseca
Uređenje šetnica	Grad Komiža	2.000.000,00	60 mjeseci
Izgradnja heliodroma	Grad Komiža	1.200.000,00	36 mjeseci
Izgradnja pristupne ceste za Ribarsku luku	Hrvatske ceste	5.000.000,00	72 mjeseca
Proširenje državne ceste D117	Hrvatske ceste	2.000.000,00	36 mjeseci
Izgradnja pristana Jurkovića	Grad Komiža	5.000.000,00	36 mjeseci
Uređenje Ribarske ulice	Grad Komiža	4.500.000,00	48 mjeseci
Uređenje Trga Gospe od 7 žalosti	Grad Komiža	600.000,00	36 mjeseci
Uspostava i postavljanje video nadzora gradske rive	Grad Komiža	62.500,00	3 mjeseca
UKUPNO - MJERA 3.1.4.		85.942.500,00	
Ključni projekti vezano uz mjeru 3.1.5. Upravljanje infrastrukturom u javnom vlasništvu			
Uređenje zgrade lučke kapetanije	Ministarstvo mora prometa i infrastrukture	1.500.000,00	12 mjeseci
Energetska obnova zgrade DVD Komiža	DVD Komiža	4.000.000,00	24 mjeseca

Energetska obnova boćarske dvorane	Grad Komiža	1.000.000,00	24 mjeseca
Adaptacija gradske knjižnice	Grad Komiža	500.000,00	24 mjeseca
Rekonstrukcija i uređenje sportskog centra	Grad Komiža	800.000,00	24 mjeseca
Energetska obnova objekata u vojarni Rogači	Grad Komiža	3.000.000,00	24 mjeseca
Obnova crkve sv. Nikole (Muster)	Župa sv. Nikole Komiža	7.500.000,00	72 mjeseca
Obnova crkve sv. Marije (Gusarica)	Župa sv. Nikole Komiža	2.000.000,00	72 mjeseca
Otok Svetac - uređenje crkve i arheoloških lokaliteta	Grad Komiža	120.000,00	12 mjeseci
Energetska obnova stare škole u Podšpilju	Grad Komiža	1.500.000,00	48 mjeseci
UKUPNO - MJERA 3.1.5.		21.920.000,00	
Ključni projekti vezano uz mjeru 3.2.1. Unaprjeđenje i digitalizacija kulturnih resursa			
EKO Muzej Komiža	Grad Komiža	7.974.789,00	24 mjeseca
Tematske staze EKO Muzeja Komiža	Grad Komiža	3.235.547,00	24 mjeseca
Uređenje palače Zanki	Grad Komiža	3.180.000,00	12 mjeseci
Ribarska zbirka	Grad Komiža	280.000,00	36 mjeseci
Arheološki park na Palagruži	Grad Komiža	200.000,00	24 mjeseca
UKUPNO - MJERA 3.2.1.		14.870.336,00	
Ključni projekti vezano uz mjeru 3.2.2. Pametno upravljanje prirodnim resursima			
Očuvanje i valorizacija geološke i krajobrazne raznolikosti geoparka viški arhipelag	Geopark Viški arhipelag	1.200.000,00	24 mjeseca
Multimedijsko opremanje KC Ivan Vitić	Geopark Viški arhipelag	500.000,00	12 mjeseci
Izrada monografije otoka Visa	Geopark Viški arhipelag	500.000,00	36 mjeseci
Geoparkova knjižnica	Geopark Viški arhipelag	100.000,00	24 mjeseca
Izrada hidroloških karata i karata geohazarda rizičnih područja	Geopark Viški arhipelag	2.200.000,00	24 mjeseca
Meteorološka stanica	DHMZ	800.000,00	12 mjeseci
UKUPNO - MJERA 3.2.2.		5.300.000,00	
UKUPNO - CILJ 3.		180.722.836,00	

Strateški cilj 3.: Ostali planirani projekti prema mjerama

NAZIV PROJEKTA	NOSITELJ	PRIORITET	VRIJEME PROVEDBE
Planirani projekti vezano uz mjeru 3.1.1. Učinkovito gospodarenje otpadom			
Edukacija stanovništva i posjetitelja	Nautički centar Komiža d.o.o.	3	kontinuirano
Nabava interaktivnog panela u reciklažnim dvorištima	Nautički centar Komiža d.o.o.	3	kontinuirano

Nagradna igra "Čista Komiža"	Nautički centar Komiža d.o.o.	3	jednom godišnje u trajanju od 3 mjeseca
Planirani projekti vezano uz mjeru 3.1.2. Održiv sustav vodoopskrbe i odvodnje			
Unaprjeđenje senzoričke	Vodovod i odvodnja otoka Visa d.o.o.	4	kontinuirano
uvođenju e-usluga za građane	Vodovod i odvodnja otoka Visa d.o.o.	4	12 mjeseci
Edukacija korisnika sustava	Vodovod i odvodnja otoka Visa d.o.o.	4	kontinuirano
Planirani projekti vezano uz mjeru 3.1.3. Efikasan elektroenergetski sustav			
Uvođenje pametne rasvjete	Nautički centar Komiža d.o.o.	5	12 mjeseci
Planirani projekti vezano uz mjeru 3.1.4. Unaprjeđenje prometnog sustava			
Nabavka električnih bicikala i uspostava <i>bike sharing</i> sustava uz pripadajuću infrastrukturu u Komiži	Grad Komiža	3	12 mjeseci
Postavljanje električnih punionica u Komiži	HEP d.o.o.	4	12 mjeseci
Uvođenje sustava pametnih bova	Nautički centar Komiža d.o.o.	3	12 mjeseci
Planirani projekti vezano uz mjeru 3.1.5. Efikasnije upravljanje zgradama javne namjene			
Ulaganja u brownfield infrastrukturu	Grad Komiža	4	kontinuirano
Planirani projekti vezano uz mjeru 3.2.1. Unaprjeđenje i digitalizacija kulturnih resursa			
Digitalizacija kulturnog sadržaja i baštine (arheološka nalazišta, ribarski muzej, falkuša, edukacija i dr.)	Grad Komiža i ustanove u kulturi	3	kontinuirano
Raspisivanje natječaja za kreaciju kulturnih sadržaja	Grad Komiža i ustanove u kulturi	4	jednom godišnje
Kulturna razmjena u kreativnim industrijama	Grad Komiža i ustanove u kulturi	3	3 mjeseca godišnje
Promocija nematerijalne baštine	Grad Komiža i ustanove u kulturi	5	kontinuirano
Planirani projekti vezano uz mjeru 3.2.2. Pametno upravljanje prirodnim resursima			
Organizacijsko i infrastrukturno unaprjeđenje upravljanjem prirodnim posebnostima	Grad Komiža	3	3 mjeseca
Edukacija lokalne zajednice oko prirodnih posebnosti ("gamefikacija, participativna istraživanja)	Grad Komiža i GeoPark	3	kontinuirano

Uvođenje senzora za prikupljanje podataka za praćenje stanja i upravljanje okolišem	Grad Komiža i GeoPark	3	12 mjeseci
Izrada GIS karti okoliša	GeoPark i JU More i krš	3	12 mjeseci
Stvaranje virtualnih vodiča kroz prirodne ljepote grada Komiže - primjerice "Uronite u digitalnu modru špilju	Grad Komiža, TZ	3	12 mjeseci
Digitalizacija staza - Artificial Reality info točke	Grad Komiža, TZ	3	6 mjeseci
Stvaranje digitalnog katalog flore i faune	GeoPark i JU More i krš	3	12 mjeseci
Uvođenje WiFi pokrivenosti na ključnim lokacijama prirodnih posebnosti	Grad Komiža	3	6 mjeseci

11. Provedba i izvještavanje

11.1. Odgovornosti za provedbu i praćenje provedbe

Za provedbu strategije nadležan je Grad Komiža na čelu s gradonačelnicom kao odgovornom osobom. Grad Komiža koordinira procesom koji ima za cilj realizaciju mjera navedenih u ovom dokumentu. Gradonačelnica će imenovati djelatnika/icu odgovornu za koordinaciju provedbe u suradnji s radnom skupinom. Radna skupina biti će sastavljena od glavnih dionika razvoja i nadležnih za provedbu pojedinih mjera te biti široko postavljena kako bi se uključile sve zainteresirane strane.

Gradonačelnica je odgovorna za redovno izvještavanje o provedbi strategije i uspješnosti zadanih ciljeva. Na godišnjoj osnovi, krajem svake kalendarske godine, a najkasnije do 20. prosinca revidirat će se i pripremiti operativni plan za sljedeću godinu. U Operativnom planu detaljno se razrađuju zadaci kao i poimence dodjeljuju odgovornosti i rokovi za provedbu konkretnih zadataka, koji predstavljaju nužne korake za postizanje ciljeva strategije.

Praćenje provedbe se odvija na način da odgovorna osoba priprema godišnja izvješća o provedbi. Gradsko vijeće zaprima i odobrava godišnja izvješća te daje preporuke za unaprjeđenje izvršavanja.

11.2. Izvještavanje, praćenje i ocjena uspješnosti

Izvještavanje i praćenje provedbe provodi se kroz sustav godišnjih izvješća koje priprema vodstvo Grada Komiže. Godišnja izvješća o provedbi daju ocjenu provedbe Strategije navodeći jesu li planirane aktivnosti provedene u potpunosti, djelomično (u postotku) ili nisu uopće. Uz to, Godišnje izvješće donosi podatke o razini postizanja ključnih ishoda za pojedinačne mjere te prijedlog korektivnih mjera, ukoliko se procjenjuje da se ta razina ne približava ciljanim vrijednostima adekvatnom dinamikom. Ukoliko potrebe provedbe nalažu, gradonačelnica ili Gradsko vijeće mogu predložiti reviziju Strategije kako bi se sadržaj uskladio s eventualnim novonastalim okolnostima ili poteškoćama u provedbi. Kako bi na operativnoj razini upravljala provedbom i prikupljala podatke potrebne za pripremu Godišnjih izvješća o provedbi, vodstvo Grada održavat će interne sastanke s radnom skupinom i širim krugom dionika radi internog praćenja napretka u provedbi Strategije.

Nadalje, sukladno *Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017)* članak 48. i članak 49. preporuka je provesti postupak vrednovanja srednjoročnih i dugoročnih akata strateškog planiranja, tj. Razvojnih strategija i/ili Planova razvoja jedinica lokalnih i regionalnih samouprava. Tako će se postupak vrednovanja provedbe strategije provoditi:

- tijekom provedbe (tzv. internim vrednovanjem, sredinom provedbenog razdoblja),
- naknadnim vrednovanjem (tzv. ex-post vrednovanjem) nakon završetka provedbenog razdoblja.

12. Terminski plan

Strateški cilj 1. Uključiv Grad koji pametno i participativno upravlja razvojem							
Specifični cilj 1.1. Grad jednakih mogućnosti i uključivog stanovništva	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Mjera 1.1.1. Poticanje stanovništva na aktivno sudjelovanje u razvoju grada							
Poticanje organizacija civilnog društva na sudjelovanje u razvoju grada							
Poticanje stanovništva na sudjelovanje u razvoju grada							
Uvođenje rada s mladima vezano uz temu razvoja aktivnog građanskog društva i mogućnosti aktivnog uključivanja u rad s gradskom upravom							
Mjera 1.1.2. Podizanje razine zdravstvenih i socijalnih usluga							
Rekonstrukcija - Bašta							
Jačanje pristupačnosti za osobe s invaliditetom							
Sufinanciranje i subvencioniranje prijevoza s Komiže i u Komižu za skupine u nepovoljnom položaju							
Jačanje zdravstvene zaštite							
Mjera 1.1.3. Aktivan rad s mladima i poticanje na ostanak i osnivanje obitelji							
Izgradnja stanova za potrebe smještaja mladih obitelji i deficitarnih kadrova.							
Stipendiranje deficitarnih zanimanja							
Ostvarivanje suradnje s visokim učilištima							
Podrška i privlačenje mladih za ostanak i osnivanje obitelji							
Izgradnja dječjeg parka							
Uređenje Dječjeg vrtića Komiža							
Specifični cilj 1.2. Grad pametne gradske uprave	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Mjera 1.2.1. Sustavno informiranje građana i posjetitelja							
Ploča (platforma) za informiranje građana-digitalni displej							
Redizajn mrežne stranice i društvenih mreža							
Mjera 1.2.2. Digitalna transformacija poslovanja gradske uprave							
Smart City platforma							
Edukacije o digitalizaciji (škola i knjižnica)							
Uspostavljanje baze projekata svih institucija na razini čitave Komiže							
Mjera 1.2.3. Jačanje suradnje grada Komiže s ključnim dionicima							
Povezivanje s nacionalnim dionicima u području otočnog razvoja i ribarstva							
Uključivanje u međunarodne inicijative koje potiču održivi razvoj otoka (Global Island Partnership, Clean Energy for EU Islands Initiative, Smart Island Initiative)							

Strateški cilj 2. Ekonomski prosperitetan grad koji pametno upravlja vlastitim kapacitetima							
Specifični cilj 2.1. Institucionalni razvoj i poticanje gospodarske suradnje	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Mjera 2.1.1. Planiranje razvoja ključnih gospodarskih sektora							
Izrada promotivnih materijala (brendiranje destinacije)							
Strateški dokument usmjeren razvoju turizma							
Strateški dokument usmjeren razvoju poljoprivrede i ribarstva							
Program razvoja i poticanja poduzetništva							
Brendiranje destinacije i proizvoda							
Mjera 2.1.2. Povezivanje ključnih dionika gospodarskog razvoja							
Jačanje suradnje s regionalnom razvojnom agencijom							
Međusektorsko povezivanje s naglaskom na uslužni i poljoprivredni sektor							
Mjera 2.1.3. Izgradnja i opremanje poslovne infrastrukture							
Poslovno-servisna građevina u dijelu radne zone Ravno							
Izgradnja objekta za smještaj sezonskih radnika							
Izgradnja novog prihvatnog centra u Mezoportu							
Specifični cilj 2.2. Pametan razvoj ključnih sektora gospodarstva	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Mjera 2.2.1. Pametni turizam							
Uređenje gradskih parkova							
Uređenje plaža na području grada							
Uspostava biciklističkih staza							
Obnova i prezentacija Jastožera na Otoku Brusniku							
Subvencioniranje adaptacije smještajnih objekata							
Digitalizacija turističkih atrakcija - <i>Smart beacon</i> tehnologija							
Uređenje i uspostava tematskih staza							
Digitalizacija tematskih i biciklističkih staza							
Inovativna digitalna platforma Turističke zajednice grada Komiže							
Izgradnja Centra za posjetitelje Modra špilja na otoku Biševu s pratećim sadržajima							
Mjera 2.2.2. Unaprjeđenje i pametan razvoj poljoprivrede i ribarstva							
Izgradnja Ribarske luke							
Organizacija i provođenje edukativnih aktivnosti za poticanje na bavljenje poljoprivredom i ribarstvom							
Organizacija i provođenje edukativnih aktivnosti za pametno bavljenje poljoprivredom i korištenje moderne tehnologije							
Program poticanja za bavljenje poljoprivredom i ribarstvom							
Otkupna stanica s hladnjačom za voće i povrće							

Strateški cilj 3. Pametno i održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i infrastrukturnim							
Specifični cilj 3.1. Uspostava pametne komunalne i prometne infrastrukture	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Mjera 3.1.1. Učinkovito gospodarenje otpadom							
Reciklažno dvorište							
Sanacija odlagališta Šćeće							
Izgradnja zelenih otoka							
Nabavka vozila za selektivno prikupljanje otpada							
Edukacija stanovništva i posjetitelja							
Nabava interaktivnog panela u reciklažnim dvorištima							
Nagrada igra "Čista Komiža"							
Mjera 3.1.2. Održiv sustav vodoopskrbe i odvodnje							
Dogradnja kanalizacijskog sustava grada Komiže							
Desalinizator							
Izgradnja odvojenih kanalizacijskih sustava							
Probni rad za dvije bušotine pitke vode							
Dogradnja vodovodne mreže							
Priključenje otoka Biševa na vodoopskrbni sustav							
Obnavljanje javnih cisterni za vodu							
Unaprjeđenje senzoričke							
Uvođenje e-usluga za građane							
Edukacija korisnika sustava							
Mjera 3.1.3. Efikasan elektroenergetski sustav							
Uvođenje pametne rasvjete							
Gradnja uređaja za akumulaciju struje u SE Vis							
Mjera 3.1.4. Unaprjeđenje prometnog sustava							
Nabavka električnih bicikala i quadova na Biševu							
Izgradnja električne punionice na Biševu							
Prometnica u radnoj zoni Ravno							
Proširenje državne ceste D117							
Uređenje ceste do naselja Oključna							
Uređenje autobusnog terminala							
Novi kolni ulaz u Komižu							
Javna garaža u Komiži							
Izgradnja ceste kroz zonu Kamenice							
Izgradnja nerazvrstanih cesta							

Uređenje protupožarnih i poljskih puteva							
Produženje lukobrana, vanjski vezovi							
Uređenje pristaništa na otoku Biševu							
Izgradnja sidrišta u uvali Porat							
Uređenje šetnica							
Izgradnja heliodroma							
Izgradnja pristupne ceste za Ribarsku luku							
Proširenje državne ceste D117							
Izgradnja pristana Jurkovića							
Uređenje Ribarske ulice							
Uređenje Trga Gospe od 7 žalosti							
Nabavka električnih bicikala i uspostava <i>bike sharing</i> sustava uz pripadajuću infrastrukturu u Komiži							
Postavljanje električnih punionica u Komiži							
Uvođenje sustava pametnih bova							
Uspostava i postavljanje video nadzora gradske rive							
Mjera 3.1.5. Upravljanje infrastrukturom u javnom vlasništvu							
Uređenje zgrade lučke kapetanije							
Energetska obnova zgrade DVD Komiža							
Energetska obnova boćarske dvorane							
Adaptacija gradske knjižnice							
Rekonstrukcija i uređenje sportskog centra							
Energetska obnova objekata u vojarni Rogači							
Obnova crkve sv. Nikole (Muster)							
Obnova crkve sv. Marije (Gusarica)							
Otok Svetac - uređenje crkve i arheoloških lokaliteta							
Energetska obnova stare škole u Podšpilju							
Ulaganja u brownfield infrastrukturu							
Specifični cilj 3.2. Sustavno upravljanje prirodnim i kulturnim resursima	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Mjera 3.2.1. Unaprjeđenje i digitalizacija kulturnih resursa							
EKO Muzej Komiža							
Tematske staze EKO Muzeja Komiža							
Uređenje palače Zanki							
Ribarska zbirka							
Arheološki park na Palagruži							

Digitalizacija kulturnog sadržaja i baštine (arheološka nalazišta, ribarski muzej, falkuša, edukacija i dr.)									
Raspisivanje natječaja za kreaciju kulturnih sadržaja									
Kulturna razmjena u kreativnim industrijama									
Promocija nematerijalne baštine									
Mjera 3.2.2. Pametno upravljanje prirodnim resursima									
Očuvanje i valorizacija geološke i krajobrazne raznolikosti geoparka viški arhipelag									
Multimedijsko opremanje KC Ivan Vitić									
Izrada monografije otoka Visa									
Geoparkova knjižnica									
Izrada hidroloških karata i karata geohazarda rizičnih područja									
Meteorološka stanica									
Organizacijsko i infrastrukturno unapređenje upravljanjem prirodnim posebnostima									
Edukacija lokalne zajednice oko prirodnih posebnosti ("gamefikacija, participativna istraživanja)									
Uvođenje senzora za prikupljanje podataka za praćenje stanja i upravljanje okolišem									
Izrada GIS karti okoliša									
Stvaranje virtualnih vodiča kroz prirodne ljepote grada Komiže - primjerice "Uronite u digitalnu modru špilju									
Digitalizacija staza - Artificial Reality info točke									
Stvaranje digitalnog kataloga flore i faune									
Uvođenje WiFi pokrivenosti na ključnim lokacijama prirodnih posebnosti									

13. Popis ilustracija

Popis slika

Slika 1: Postotak kućanstava s ugovorenim nepokretnim širokopojasnim pristupom internetu 12

Popis tablica

Tablica 1: Rezultati poduzetnika i udio u rezultatima poduzetnika na razini SDŽ i RH	19
Tablica 2: Deset najznačajnijih poduzetnika na području Komiže prema ukupnom prihodu.....	20
Tablica 3: Struktura, broj zaposlenih i broj trgovačkih društava prema NKD 2007. klasifikaciji	21
Tablica 4: Broj obrta prema NKD 2007. klasifikaciji	22
Tablica 5: Trgovačka društva i obrti s ribarstvom kao osnovnom djelatnošću	24
Tablica 6: Osnovni pokazatelji turizma od 2016. do 2019. godine	26
Tablica 7: Broj smještajnih objekata na području Grada Komiže prema vrsti.....	27
Tablica 8: Dolasci i noćenja turista na području Grada Komiže prema zemlji prebivališta	28
Tablica 9: Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu	30
Tablica 10: Broj nezaposlenih radno sposobnih stanovnika u Gradu Komiži od 2015. do 2019.....	31